

WIA WU-ZOMO-LA LUUK SI ņMUņSA

1-2 Mi-na Luuk ne ņmuņse teniņ deenņ a pipi ņ-na mi nanđoņo Tiafilas. Niaa yuga a he ba doluņ a ņmuņse wialiņ kala si ņaala le. Ba ņmuņse wialiņ kala niaa si bula pila. Ba ne na wiaa deenba kala a suomi bunbuņ kala, a ma bul Wia niņņ wiaa a pipi niaa.

3 Mi kuhianņ, mi jegile nii wiaa deenba woruņ a gunne ba kala ma woruņ. U ņaa wu-zoņ ne di mi ņmuņse wialiņ kala a piņ. 4 Mi ņmuņsaa piņ di ņ wuo jiņ ari wialiņ kala ba si daņiņ ņaa wutitiiba ne.

Ba bul Joņņ Wia lii-foori-la lulluņ wiaa

5 Baal kubala ne fa he dime. Baa yire Zakaraya. U fa ņaa nialiņ si kpu pusuņ pipi Wia doņo ne. Bua-la le di ba keņ nialiņ si kpu pusuņ pipi Wia kala kaa kpaa leree mara ari banese ne. Baal kubala ma fa he dime. U fa ņaa kuhianņ lee-la Zakaraya fa si he ne. U yiriņ ne Abija. Zakaraya haala ma yiriņ ne Elizabet. U ma fa lii nialiņ si kpu pusuņ pipi Wia doho niaa tuoņ ne. Aaroņ fa ņaa u nihiliere. Bua-la le di Herod ne fa ņaa Judiya tinteenņ kuoro. 6 Zakaraya ari u haala kala fa ņaa tuo-pul timma ne. Ba kala balia fa to Wia niņņ wialiņ kala ne woruņ. 7 Elizabet fa ņaa hapiri ne, ba bi bii kala lula, aņ ka ba di u bala Zakaraya ma kala hiese.

8-9 Ɔii ne Zakaraya ari u niaa tapuluŋ yi di ba tiŋ tiŋtiŋŋaa nialiŋ si kpu pusun pipi Wia si veneɛ ŋaa. Ba sí tiŋ ba tiŋtiŋŋaa ŋii, ba yie toŋse di ba jiŋ nii-la ba si jaŋ liise duu juu Wia-dia. Ba si ŋaa ŋii, Zakaraya dii a juu Wia-dia. Ɔii ne u he nyiniŋ a nyige tii-keliŋ tulaali a pi Wia, Wia koruŋ le. ¹⁰ U si jua ŋii, nialiŋ si ka, ba he kaala le a chuchuo le Wia.

¹¹ Zakaraya si nyige nyiniŋ ŋii, di Wia tiŋdaara kubala ko u teenŋ a chiŋ koru-la seme na-diiŋ. ¹² Zakaraya nau a chichel. Fawulluŋ kenu. ¹³ Ɔii ne Wia tiŋdaari-la bula pu a bul, “Zakaraya, sí leŋe di fawulluŋ keniŋ. Wialiŋ ŋ si sul Wia teenŋ, u joŋo piŋ ne. Ɔ haala Elizabeth jaŋ lul baal. Ɔ jaŋ he u yiriŋ Joŋ. ¹⁴ Ɔ tuŋ jaŋ faasa tore. Ni-danŋ ma tuŋ jaŋ tore u lulluŋ wiaa. ¹⁵ U jaŋ ŋaa ni-bal Wia teenŋ. U bi jaŋ nyunyua si-duoruŋ. Ba si lulu bua-la le, Wia Diŋ-zoŋ-la jaŋ heu le woruŋ a kaa mu deenŋ. ¹⁶ U jaŋ wuo ŋaa di Iziral tiŋŋaa yuge a birima to ba Tiina Wia. ¹⁷ U jaŋ ŋaa Wia tiŋtinnu a keŋ doluŋ ari Ilaaja fa si keŋ doluŋ ŋii. (Ilaaja fa ŋaa nii-la sí bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ne.) U jaŋ wuo ŋaa di biiriŋ ari ba nyimmaba kala miira siŋ. U ma jaŋ wuo ŋaa di nialiŋ si bi Wia niŋ wiaa ka to, di ba birime a to tuo-pul tiŋŋaa woŋbiŋ a leŋ di niaa ŋaa siri di ba Tiina ko di ba tou.”

¹⁸ Ɔii ne Zakaraya piɛɛ Wia tiŋdaari-la a bul, “Eɛ ne mi jaŋ wuo ŋaa, a jiŋ di wialiŋ ŋ si bula ŋaa wutitii? Mi ŋaa ba-nihiaŋ ne, mi haala ma ŋaa ha-nihiaŋ.”

¹⁹ Ɔii ne Wia tiŋdaari-la bula pu a bul, “Mi

yiriŋ ne Gebiral a hoŋ Wia seme. U ne tiŋmi di mi ku bul wu-zomuŋ deeŋ a piŋ. ²⁰ Wialinŋ mi si bula piŋ jaŋ ku ŋaa, aŋ ka ŋ bi laa dii. Ŋii wiaa ŋ bira bi wiaa jaŋ wuo bul, see tapulii-la si yie di wiaa deeŋba mi si bula piŋ ŋaa.”

²¹ Wia tiŋdaari-la sii bul wiaa Zakaraya teenŋ ŋii, nialinŋ si gberε Zakaraya kaala tuoŋ bi jinŋ wii-la si tii u didieni ŋii Wia dia-la tuoŋ. U kperiba. ²² Ŋii ne Wia tiŋdaari-la viiri, aŋ ka Zakaraya ku lii kaala nialinŋ teenŋ. U bi wiaa wuo bula piba. Ŋii ne u keŋ u nisaa a bul wiaa ba teenŋ. U si bi wiaa wuo bubul ŋii, ba jinŋ ari u na wiaa ari duosoo tuoŋ Wia-dia-la tuoŋ ne. ²³ Ŋii ne Zakaraya tiŋtiŋŋaa tapulaa dere Wia-dia-la le. U miira mu u dia.

²⁴ U bi diene, ka u haala Elizabet keŋ luoruŋ. U si keŋ luoruŋ ŋii, u bi dia le lia cheŋsiŋ banŋ ²⁵ a bul, “Wia diene aŋ leeε pemi le ŋla. U to mi hiisiŋ ne dunia le.”

Ba bul Yesu lulluŋ wiaa.

²⁶ Elizabet si keŋ luoruŋ u cheŋsiŋ balidu le, Wia bira tinŋ u tiŋdaara Gebiral duu mu Galilii tiŋteenŋ taŋ kubala baa yire Nazaret. ²⁷ U timu duu keŋ tiŋdaariŋ a kaa mu pi tolo kubala ha si bi baal jinŋ baa yire Meeri. U faa che duu jaa baal kubala ne baa yire Josef. Josef fa ŋaa kuoro Devit doho nuu ne.

²⁸ Ŋii ne Wia tiŋdaari-la ko u teenŋ a chuolu aŋ bula pu a bul, “Wia cho ŋ wiaa a peŋ le woruŋ.” ²⁹ Meeri si nii wialinŋ Wia tiŋdaari-la si bula pu, fawulluŋ kenu. U keŋ wialinŋ u si bula bubuoŋ bibiine. ³⁰ Ŋii ne Wia tiŋdaari-la bula pu a bul, “Meeri, Wia cho ŋ wiaa, si leŋe di

fawulluŋ keniŋ. ³¹ Ɔ jaŋ keŋ luoruŋ a lul baal. Ɔ jaŋ he u yiriŋ Yesu. ³² U jaŋ ŋaa ni-bal. Ba jaŋ kenu yire Wii-baliŋ Bie. Wia jaŋ ŋaa duu dii kuoruŋ ari u naabalima Devit fa si dii kuoruŋ ŋii. ³³ U jaŋ dii kuoruŋ Jekob doho niaa tuoŋ a kaa mu wuu. U bi jaŋ dere da.” ³⁴ Ɔii ne Mæri bula pi Wia tiŋdaari-la a bul, “Mi ha bi baal jiŋ. Ee ne saa wiŋ deŋ jaŋ wuo ŋaa?” ³⁵ Ɔii ne Wia tiŋdaari-la bula pu a bul, “Wia Diŋ-zoŋ-la jaŋ heŋ le. Ɔ jaŋ keŋ luoruŋ Wia doluŋ le. Ɔii wiaa bile jaŋ ŋaa Tuo-pul Tiina. Ba kenu yiyire Wia Bie. ³⁶ Na ŋ naaŋbie Elizabet si hiesa ŋii. Ba si u bi bii wuo lul, aŋ ka u keŋ luoruŋ u cheŋsiŋ balidu ne ŋla. ³⁷ Wia keŋ doluŋ. U jaŋ wuo ŋaa wii-kala.” ³⁸ Ɔii ne Mæri bula pu a bul, “Mi ŋaa Wia tiŋtinnu ne. Leŋ di wialiŋ ŋ si bula pimi, di ba ŋaa.” Ɔii ne Wia tiŋdaari-la tau aŋ viiri.

Mæri mu chuole Elizabet

³⁹ Ɔii ne Mæri sii lima lima a mu duu chuole Elizabet u jaŋ le. U fa he Judiya tiŋteen le ne. Peelee ne golli lee-la chu. ⁴⁰ U si yi dime, u mu juu Zakaraya dia a mu chuole u haala Elizabet. ⁴¹ U laa Mæri chuolaa. U si laa ŋii, bile si he u luoruŋ le sii birime. Ɔii ne Wia Diŋ-zoŋ-la ku he Elizabet le woruŋ. ⁴² U faasa bula pi Mæri a bul, “Wia peŋ le a kii haalaa kala. Wia ma jaŋ pe bile ŋ si jaŋ lul le. ⁴³ Mi ma ŋaa kubee ne, Wia Bie naaŋ ko duu chuolemi? ⁴⁴ Mi si laa ŋ chuolaa ŋii, bile si he mi luoruŋ le tuoŋ ma tore. U sii fuful. ⁴⁵ Ɔ ma laa dii ari wialiŋ Wia

si bula piŋ jaŋ ŋaa wutitiiba. Ŋii wiaa ŋ tuoŋ jaŋ tɔrɛ.”

Mɛeri dɛnnɛ Wia

- ⁴⁶ Ŋii nɛ Mɛeri bula pu a bul,
 “Mi tuoŋ tɔrɔ nɛ. Mi didɛnnɛ Wia.
- ⁴⁷ Wia nɛ ŋaa mi Laataara. Ŋii nɛ tii mi jujuɔsɛ.
- ⁴⁸ Mi ŋaa u tiŋtinni-bii nɛ, u liisi mi wiaa.
 A lii lɛɛɛ a kaa mu, nuu-kala jaŋ kɛŋmi yiyirɛ tuɔtɔrɛ tiina.
- ⁴⁹ Wia ŋaa Wii-bal nɛ a ŋaa wu-kpuŋkperisiŋ mi lɛ.
 U ŋaa Tuɔ-pul Tiina nɛ.
- ⁵⁰ Uu fá nialiŋ kala síi fáu, nennige,
 doho-na kala lɛ nɛ.
- ⁵¹ U kɛŋ u na-duo-la kaa tiɛnɛ
 a ŋmoo babii-balaa a ŋaa ba wu-ŋaala-la kala pugi.
- ⁵² U kiri ni-balaa ba kuori-kpasinniŋ nyuŋ aŋ ka ni-biisiŋ hɔŋ.
- ⁵³ U joŋ ku-zɔŋŋɔɔ a pi summoo
 aŋ kiri nialiŋ si kɛŋ kiaa ba kɛŋ na-hilliŋ miirɛ.
- ⁵⁴ U fa bil niŋ nɛ a pi la naabalimaba
 duu jaŋ pɛ u tiŋtinnaa Iziral tiŋŋaa lɛ. Wii-la u fa si bula ku ŋaa wutitii. U pɛba lɛ.
- ⁵⁵ U fa fá Abiraham nennige.
 U saa jaŋ fá u doho niaa kala ma nennige a kaa mu wuu.”
- ⁵⁶ Mɛeri si bul wialiŋ dɛrɛ, u hɔŋ Elizabet teenŋ a yi chɛŋsiŋ batori nɛ, aŋ-na miira mu dia.

Ba lul Jɔŋ Wia lii-foori-la

57 Ɔii ne Elizabeth lulluƆ yi. U lul baal. 58 U si lul Ɔii, u doƆsuƆ tiƆƆaa ari u naaƆbiiriƆ nii Ɔii Wia si fáu nennige. Ba tuoƆ kala tɔre, ba jujuoƆe.

59 Bile si yi tapulaa chori di ba keru u peniƆ aƆ he u yiriƆ. Ba faa che di ba joƆ u nyimma Zakaraya yiriƆ ne he pu. 60 Ɔii ne u naaƆ via aƆ bul di ba he JoƆ pu.

61 Nihiasi-la bula pu ari ba bi naaƆbii kala keƆe u yiriƆ dii JoƆ. 62 Ɔii ne ba keƆ nisaa bul wiaa pi u nyimma a piɛsu di yiri beƆ ne uu che duu he pu.

63 Zakaraya Ɔaa ba keƆ daa-bori-bie kaa ko duu ƆmuƆe bile yiriƆ a piba. Ba joƆo pu. U ƆmuƆe daa-boro-la le di bile yiriƆ ne JoƆ. Ba karime. Ba si karime a na bile yiriƆ, u Ɔaaba wu-kpuƆkpuere. 64 Zakaraya si Ɔaa Ɔii deƆe, u bira suomi a bubul wiaa a didenne Wia.

65 NialiƆ fa si he dime a na wii-la si Ɔaa, fawulluƆ keƆba. Ba keƆ wii-la lii a bula gaare Judiya tiƆteƆe seƆe-na kala, lee-la peelee si gollo chu. 66 NialiƆ kala si nii Ɔii, ba keƆ wii-la bibiine ba tuoƆaa le aa bul, “Bie deƆe saa jaƆ Ɔaa kubee ne?” Ba na ari Wia doluƆ heu le ne. Ɔii ne tii ba bul Ɔii.

Zakaraya bul wiaa, Wia DiƆ-zoƆ-la doluƆ le

67 Ɔii ne Wia DiƆ-zoƆ-la ku he Zakaraya le, u bul wiaa, Wia DiƆ-zoƆ-la doluƆ le a bul,

68 “Má leƆ di la denne Wia, Wia-la Iziral tiƆƆaa sí to.

U ko duu pe u niaa le ne a laaba ta.

69 U liise ni-duoƆ ne pila duu ko laala ta.

U lii Devit doho niaa tuoƆ ne.

- 70 Faafaa kala ne Wia to u nialiq fa sii bul wiaa
u Diq-zon-la doluq e, a bula pila
- 71 ari u jaq laala ta la diqdonqoo
ari nialiq kala si berela nisiq e.
- 72 U ma bula ari u jaq fa la doho niaa nennige,
a liise yi wii-la u fa si bula pi la naabal-
imaba.
- 73-74 U fa bula pi la naabalima Abiraham a
qmiese
ari u jaq laala ta la diqdonqoo nisiq le
a pila wonbiinq di la keq nyu-duonq a tima
pu.
- 75 Iii e ne la jaq wuo to a keq tuo-pula u teenq,
la miisiq kala e.”
- 76 Zakaraya si bul wiaa deeqba dexe, u bul
wiaa a pi u bie ma a bul,
“I-na mi bii, q jaq qaa nii-la sii bul wiaa, Wii-
baliq Diq-zon-la doluq e.
I jaq laa la Tiina-la si jaq ko sipaaq
a wase wonbiinq bilu e.
- 77 I ma jaq bula pi nialiq si qaa siri di ba tou,
di Wia jonq ba haacheba cheba aq laaba
ta.
- 78 Wia keq zile aq fifa niaa nennige.
U jaq laala ta a leq di la honq pulumuq tuonq.
- 79 Puluq-la jaq lii Wia-jaq a pose he nialiq
kala si honq birimiinq tuonq a faa che di ba
suu.
U jaq dagela wonbii-la si keq yarifielaa di
la to.”
- 80 Iii ne bile sii waa a he yaraa a keq doluq
ari wu-jimiinq. U mu he giri-bine tuonq a mu yi
tapulii-la u si keq u titia kaa ku lii dage Iziral
tiqaa.

2

Ba lul Yesu

Mat. 1.18-25

¹ Baal kubala nε fa hε dime, baa yire Ɔgasitas. U nε fa ηaa Rom tinηaa kuori-baliη. Bua-la lε u bul di ba diise u tinηeen ηiaa. Ba ha bi ηii ηaa, see lεεlε nε ba ηaa ηii. ² Ba si bugumo diise niaa ηii, baal kubala nε fa chin kuori-baliη nyuη Siiria tinηeen lε. Baa yire Kiriinias.

³ ηii nε nuu-kala mu u jaη di ba diisu dime.

⁴ Josef ma sii Nazaret Galilii tinηeen lε a mu Judiya tinηeen, a mu juu taη kubala baa yire Betilehem. Lee-la nε ba fa lul kuoro Devit. Josef fa ηaa kuoro Devit doho nuu nε. ηii nε tii u mu dime. ⁵ Ba di Mεeri kala mu dime. Mεeri fa ηaa nii-la si si u jaη jaau nε, ka u keη luoruη.

⁶ Ba si yi Betilehem, ba hōη dime. ηii nε Mεeri lulluη yi, ⁷ aη ka ba bi leriη na nuhuoɾaa dia-la lε di ba juu. ηii nε tii ba mu juu ja-dia. Dime nε Mεeri lul u bii-buηbuη, baal, a keη geriη a beu a joηu bil yaη nyuη.

Pie-daaraa nii bile lulluη wiaa.

⁸ Bua-la lε pie-daaraa nε fa hε tinηee-la sεmε doηo a hε yaη tuoη a chua dime titaniη aa beη ba piesee.

⁹ ηii nε Wia tinηdaara kubala ko ba teen. U si ko ηii, Wia pulumuη chaana heba lε. Fawulluη keηba. ¹⁰ ηii nε Wia tinηdaari-la bula piba a bul, “Ma sί leηe di fawulluη keηma. Mi keη wu-zoηηoō nε ko di mi bula pima. Nii-la kala si nii wu-zomō-la, u tuoη jaη toɾε. ¹¹ Titaniη deen ba lul ma Laataara nε Devit jaη lε. Baa yiru la

Tiina Kirisito, nii-la Wia si liisa. ¹² Ŋla ne ma jaŋ wuo to jiŋ. Di ma mu dime, ma jaŋ na bile di ba keŋ genniŋ beu a joŋu bil yaŋ nyuŋ.”

¹³ Ŋii ne Wia tiŋdaaraa yuge a guu lii a pe Wia tiŋdaari-la le a yii yiilaa a denne Wia a bul,

¹⁴ “Má leŋ di la denne Wia si he Wia-jaŋ le.

Wia ma tuoŋ tɔre nialiŋ si he tiŋteen le ne.

Ba ma jaŋ na yarifiɛlaa.”

¹⁵ Ŋii ne Wia tiŋdaara-la miira mu Wia-jaŋ. Ka pie-daara-la bula pi doŋo a bul, “Má leŋ di la mu Betlehem a na wii-la la Tiina Wia si to u tiŋdaaraa le a bula pila.”

¹⁶ Ba sii fá lima lima a mu na Mɛeri ari Josef. Ba naba aŋ na bile maa di u piŋ yaŋ nyuŋ. ¹⁷ Ŋii ne pie-daara-la bula pi bile naaŋ ari u nyimma wialiŋ Wia tiŋdaara-la si bula piba a tige bile le.

¹⁸ Nialiŋ kala si nii ŋii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere.

¹⁹ Mɛeri laa wiaa deenba kala a he u nyuŋ le a kaa bibiine.

²⁰ Ŋii ne pie-daara-la miira mu ba pie-daaliŋ. Baa mu a yiyii yiilaa a didenne Wia. Wialiŋ kala Wia tiŋdaara-la si bula piba, ba naba.

Ba he Yesu yiriŋ

²¹ Bile si yi tapulaa chori, ba keri u peniŋ aŋ he u yiriŋ. Ba he Yesu pu, yiri-la Wia tiŋdaari-la fa si daga bua-la le Mɛeri fa ha si bi luoruŋ keŋe.

Ba keŋ Yesu juu Wia-dia.

²²⁻²³ Wialiŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto doŋo ne ŋla:

“Di baal ari u haal nε lul ba bii-buᅇbuᅇ, duu nε ᅇaa baal, u maga di ba mu piise ba disinniᅇ ta nε.”

Moosis fa bira ᅇmuᅇsa bil Wia teniᅇ tuᅇᅇ di nuu-na kala nε lul u bii-buᅇbuᅇ, di bile nε ᅇaa baal, duu joᅇᅇ pi Wia. ᅇii nε Josef ari Mεeri ᅇaa ᅇii. Ba sii joᅇ bile a kaa mu Jerusalem a joᅇᅇ pi Wia. ²⁴ Ba bira ᅇmuᅇsa di ba kpu kokosuᅇ balia maa a pi Wia. ᅇii nε Josef ari Mεeri sii mu Wia-dia di ba ᅇaa ᅇii.

²⁵ Bua-la ε baal kubala nε fa hε Jerusalem ε, baa yire Simiaᅇ. U fa ᅇaa ni-zᅇᅇ nε a fifá Wia a fa gbigbere di Wia laa Iziral tiᅇᅇaa ta. Wia Diᅇ-zᅇᅇ-la ma hεu ε woruᅇ. ²⁶ Wia Diᅇ-zᅇᅇ-la fa bula pu ari u bi jaᅇ suu see duu na Kirisito, nii-la Wia si jaᅇ liise duu kᅇ. ²⁷ ᅇii nε Yesu nyimma ari u naaᅇ juu Wia-dia a joᅇᅇ pi Wia aᅇ pε ᅇaa ᅇii Wia niᅇ wiaa si bula ᅇii nε. Di Wia Diᅇ-zᅇᅇ-la keᅇ Simiaᅇ ma ku juu Wia-dia. ²⁸ Simiaᅇ na bile a laau a hε u nisaa ε aᅇ denne Wia a bul,

²⁹ “Mi Tiina, ᅇ leᅇ di wialᅇ ᅇ si bula pimi sene ku ᅇaa.

ᅇ si ᅇaa ᅇii, leᅇ di mi-na ᅇ tiᅇtinna na woᅇbiᅇᅇ a suu ari yarifiεlaa.

³⁰ Mi sene na nii-la si kᅇ duu laa dunia niaa ta nε.

³¹ ᅇ timu duu kᅇ nuu-kala teeᅇ nε, di nuu-kala nau.

³² Bie deeᅇ jaᅇ nage pulumuᅇ a dage nialᅇ si bi Juu tiᅇᅇaa ᅇaa woᅇbiᅇᅇ, ka di ᅇ niaa Iziral tiᅇᅇaa ma na.”

³³ Simianḡ si bul ḡii dεrε, wialinḡ u fa si bula a tige bile lε ḡaa bile nyimma ari u naaḡ wu-kpuḡkpere.

³⁴ ḡii nε Simianḡ chuɔlε Wia piba duu pεba lε aḡ bula pi u naaḡ a bul, “Wia liise ḡ bie deenḡ duu ku dɔḡise nialinḡ si bi u wiaa laa dii, aḡ ma laa nialinḡ si laa u wiaa dii ta Iziral tinḡḡaa tuɔḡ. Wia ta bie deenḡ duu ḡaa magil nε. Niaa yugeḡ jaḡ joḡ ba hariḡ yiau. ³⁵ Ka ba tuɔbiinaa jaḡ lii di-jalinḡ.” ḡii nε u bira bula pi Mεeri a bul, “ḡ titia tuɔḡ jaḡ chei woruḡ ḡ bile wiaa a nage ba si joḡ sia tɔbuḡ.”

³⁶ Haal kubala ma nε fa hε dime. U yirinḡ nε Ana. U fa ḡaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diḡ-zɔḡ-la doluḡ lε nε. U nyimma ma yirinḡ nε fa Fanuwel a lii Asa doho niaa tuɔḡ. U fa ḡaa ha-nihianḡ nε. U fa jaa bala jisinḡ balipe nε ka u suu. ³⁷ U bala si suba, u hɔnɔ a ḡaa yo-haal nε jisinḡ mahinḡ banese ari banese. Bua-na kala lε u yie venεε mu Wia-dia wiiheye ari titaḡinḡ kala. U yie vɔɔ niinḡ dime aḡ pε chuɔlε Wia. ³⁸ Simianḡ fa sii bul wiaa pipi Mεeri ḡii, di Ana ma ku juu. U na bile a denne Wia aḡ bul wiaa a tige bile lε a pi nialinḡ kala fa si gberε di Wia laa Jerusalem niaa ta.

Ba miira mu Nazaret

³⁹ Mεeri ari Josef si ḡaa wialinḡ kala Wia si si di ba ḡaa Jerusalem lε a dεrε, ba miira mu Galilii tinḡteenḡ a mu ba jaḡ Nazaret. ⁴⁰ Bile waa a keḡ doluḡ a kala ḡaa wu-jimii. Wia pεu lε.

Yesu mu Wia-dia

⁴¹ Jina-na kala Yesu nyimma ari u naaḡ yie mu Jerusalem di ba gbieli diisinḡ kielinḡ gbiele.

⁴² Yesu si ɲaa jisiɲ fii ari balia, ba di u nyimma ari u naaɲ mu diisiɲ kieliɲ gbiele-la Jerusalem ɛ, ari ba si venɛɛ ɲaa ɲii. ⁴³ Gbiele-la si dɛrɛ, ba miiraa mu dia, ka Yesu ha hɛ hariɲ. U naaɲ ari u nyimma bi jiɲ. ⁴⁴ Ba fa biina ari u hɛ ba nialiɲ si miira mu ba jaɲ tuɔɲ nɛ. Ba suomo chicheu ba naaɲbiiriɲ ari ba naɲdɔɲsuɲ tuɔɲ. Ba venɲ deenɲ deenɲ wia tuu juu a cheu ka. ⁴⁵ Ba si cheu ka, ba miira mu Jerusalem a bene chicheu dime.

⁴⁶ U tapulaa batori chɛɛɲ nɛ ba nau Wia-dia ɛ, di ba di Juu tiɲɲaa kerichiba honɔ. Uu jegili wialiɲ ba sɪi bul aɲ pɛ pipiesɛba wiaa maa.

⁴⁷ Nialiɲ kala si hɛ dime a nii u sɪi chaare wiaa siaa ari wu-jimiɲ ɲii, u ɲaaba wu-kpuɲkpere.

⁴⁸ U nyimma ari u naaɲ si nau, u ɲaaba ma wu-kpuɲkpere. ɲii nɛ u naaɲ piesu, “Mi bii, bɛɛ nɛ tii ɲ ɲaala ɲla? La di ɲ nyimma gollo chɛɲ ka nɛ.” ⁴⁹ ɲii nɛ u piesɛba a bul, “Bɛɛ nɛ tii ma golloɔ chemi? Ma bi jiɲ ari mi jaɲ hɛ mi Nyimma dia lɛɛ?” ⁵⁰ Ama ba fa bi wii-la u si bula piba bubuɔɲ jiɲ.

⁵¹ ɲii nɛ Yesu ari u nyimma ari u naaɲ miira mu Nazaret a hɛ dime. Ba si hɛ dime, u to ba niɲ woruɲ. U naaɲ laa wialiɲ kala si ɲaa a hɛ u tuɔɲ ɛ aa biine.

⁵² ɲii nɛ Yesu waa, u wu-jimiɲ ma puɲa pɛ. Wia chou, niaa ma zizilu woruɲ.

3

*Jɔɔɲ Wia lii-foori-la bul Wia wiaa
Mat. 3.1-12; Maak 1.1-8; Jɔɔɲ 1.19-28*

1-2 **Ŋii ne Wia ta Zakaraya bie Joɔɔ duu mu bul Wia wiaa pi niaa giri-bine tuɔɔ. U si suomo ŋii, Rom tiŋteenɔ kuori-baliŋ Tabiiras dii kuoruŋ u jisɔŋ fii ari banɔɔ ne ŋii. Pɔŋsɔs Paalit ma fa chiŋ kuori-baliŋ nyuŋ Judiya tiŋteenɔ ɛ. Herɔd ma fa bibenɔ Galilii tiŋteenɔ. U naaŋ-bie Filip ma fa bibenɔ Ituriya ari Takɔnaatis tiŋteenɔ. Baal-la ba sɔi yire Lasiinias ma nɔi benɔ Abiliini tiŋteenɔ. Anas ari Kayafas ma ne fa ŋaa nialiŋ si kpu pusunɔ pipi Wia kuhiasɔŋ Jerusalem ɛ. ³ Ŋii ne Joɔɔ gɔlle Joɔdaŋ fuo-la kala nyuŋ a bubul Wia wiaa pi niaa a bul, “Má birima lii ma haacheba ɛ aŋ leŋ di mi foma Wii-chuoɛ liiŋ, di Wia joŋ ma haacheba cheɛma.”**

⁴ **Azaaya fa ŋmuŋse ŋii Wia teniŋ seme dɔŋɔ. U fa ŋaa nii-la sɔi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolunɔ ɛ ne. Wialiŋ u fa si ŋmuŋsa ne ŋla:**

“Nuu nɔi heeli giriŋ tuɔɔ a bul,

‘Má wase Wia wonɔbiiŋ bilu ɛ;

má leŋ di wonɔbii-la ŋaa tegi tegi duu to.

⁵ **Má tɔ buɔtuonuŋ kala.**

Má keri peelee ari duŋdollunɔ ari tiŋteenɔ

a kaa jere di ba mage dɔŋɔ,

wonɔbii-la si golibo, má kaa tuule.

Má tɔ wonɔbii-la si keŋ buɔtuonuŋ di ba ŋaa mula mula.

⁶ **Di ma ŋaa ŋii, dunia niaa kala jaŋ na ŋii Wia si laa niaa tita.’ ”**

⁷ **Ŋii ne niaa yuge a kɔ Joɔɔ teenɔ duu foba Wii-chuoɛ liiŋ. U bula piba a bul, “Ma nialiŋ wu-ŋaalaa nage diŋŋaa ne. Ma biina ma jaŋ wuo fá a lel cheɛ-la Wia si jaŋ dii nuu-kala sariyaa?**

⁸ **Má leŋ ma wu-ŋaalaa nage ari ma birima lii**

ma haacheba le ne, aŋ sí bula bul di ma ŋaa Abiraham doho niaa ne. Mi jaŋ bula pima ari Wia paala jaŋ wuo ŋaa di tabiaa deenba ma si na birime Abiraham doho niaa a pi Abiraham. ⁹ Na ba keŋ saŋ jee ne a ŋaa siri di ba keru tiisiŋ lo. Tia-la kala si bi neŋ-zoŋŋoo keŋe, ba jaŋ keru ta a joŋo yuo he nyiniŋ tuoŋ.”

¹⁰ Nialiŋ doŋsuŋ si nii wialiŋ u si bula piestu a bul, “Be ne la saa jaŋ ŋaa?” ¹¹ U bula piba a bul, “Di ŋ keŋ genniŋ balia, u maga di ŋ joŋ doŋo a pi nii-la si bi kuŋ keŋe. Nii-la si keŋ kudiilee maa, u maga duu ŋaa kpaa nialiŋ si bi kudiilee keŋe ne.”

¹² Ŋii ne laŋpoo lilaaraa doŋsuŋ ma ko duu foba Wii-chuoŋe liiŋ a piestu a bul, “La kuhian, be ne la ma jaŋ ŋaa?” ¹³ U bula piba a bul, “Ma sí moribiee laa kii ŋii ba si daga di maa laa.” ¹⁴ Laali-yuoroo doŋsuŋ ma piestu a bul, “Ka la maa, be ne la ma jaŋ ŋaa?” U bula piba a bul, “Ma sí nuu-kala moribiee kaa laa ari doluŋ, ma ma sí wu-nyiarinŋ nyia a laa moribiee. Má leŋ di ma tuoŋ toŋe ari time-la ma sí laa.”

¹⁵ Niaa fa si gberɛ Kirisito duu ko, ba biina ari u naga ari u ne ŋaa Kirisito. ¹⁶ Ŋii ne Joŋ bula piba a bul, “Mi dee. Liiŋ duŋduŋa ne mi-na kaa foma. Ama nii-la si jaŋ ko, u ne yuga kiimi. Mi paala bi maga di mi kpagu a keŋ u neŋteŋŋe ŋmeniŋ ma kaa puri. U ne jaŋ joŋ Wia Diŋ-zoŋ-la he ma doŋsuŋ le aŋ joŋ nyiniŋ ma he doŋsuŋ le. ¹⁷ U jaŋ kori u mii-chaari-ŋbaŋa. Duu ŋmoo u miaa kala dere, u jaŋ keŋ ŋbaŋa-la a kaa chaare a liise mii-biiŋ a he u

vire le aŋ joŋ joruŋ a he nyiniŋ le. Nyiŋ-la bi jaŋ dise.” ¹⁸ Joŋ to woŋbiee yuge a bul Wia wu-zomɔ-la a pi nialiŋ a didageba.

¹⁹ Ama Joŋ bul wiaa juu kuori-baliŋ Herod le. U fa jaa u naaŋbie Filip haala baa yire Herodias. Joŋ bula pu duu bi maga duu jaa u naaŋbie haala. Wu-bɔŋŋɔɔ dɔŋsuŋ yuga Herod fa ŋaa. ²⁰ Ŋii ne u paala wasa ŋaa wu-bɔŋŋɔɔ a pe buŋbuŋ wu-bomɔ-la le a keŋ Joŋ to dia.

Joŋ fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ

Mat. 3.13-17; Maak 1.9-11

²¹ Bua-la Joŋ sii fo niaa kala Wii-chuoŋe liiŋ, u fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ maa. Ba si fou liiŋ dɛre, u chuoŋe Wia, di wia nyuŋ kpaa balia.

²² Ŋii ne Wia Diŋ-zɔŋ-la ku tuu heu le a nage kokomo. U nii nuu yiikoro si lii wia nyuŋ a bula pu a bul, “Ŋ ne ŋaa mi Bii-chooluŋ. Mi tuɔŋ tɔre ŋ nyuŋ.”

Yesu doho niaa

Mat. 1.1-17

²³ Yesu fa si suomo a titiŋ u tiŋtiŋŋaa, u fa yi jisiŋ mara ari fii ne. U doho niaa ne ŋla: Josef fa ŋaa u nyimma. U ne niaa fa biine ari u ne lul Yesu. Josef nyimma yiriŋ ne fa Heli. ²⁴ Heli nyimma ma yiriŋ ne fa Matat. Matat ma nyimma yiriŋ ne fa Liivai. Liivai ma nyimma yiriŋ ne fa Meliki. Meliki nyimma ma yiriŋ ne fa Jana. Jana nyimma ma yiriŋ ne fa Josef. ²⁵ Josef nyimma ma yiriŋ ne fa Matatayas. Matatayas nyimma ma yiriŋ ne fa Emos. Emos nyimma ma yiriŋ ne fa Neham. Neham nyimma ma yiriŋ ne fa Ezili. Ezili

nyimma ma yiriŋ ne fa Nagai. ²⁶ Nagai nyimma ma yiriŋ ne fa Maat. Maat nyimma ma yiriŋ ne fa Matatayas. Matatayas nyimma ma yiriŋ ne fa Semeen. Semeen nyimma ma yiriŋ ne fa Josek. Josek nyimma ma yiriŋ ne fa Joda. ²⁷ Joda nyimma ma yiriŋ ne fa Juanan. Juanan nyimma ma yiriŋ ne fa Riisa. Riisa nyimma ma yiriŋ ne fa Zerubabil. Zerubabil nyimma ma yiriŋ ne fa Sialitel. Sialitel nyimma ma yiriŋ ne fa Næeri. ²⁸ Næeri nyimma ma yiriŋ ne fa Meliki. Meliki nyimma ma yiriŋ ne fa Adi. Adi nyimma ma yiriŋ ne fa Kosam. Kosam nyimma ma yiriŋ ne fa Elimadam. Elimadam nyimma ma yiriŋ ne fa Eri. ²⁹ Eri nyimma ma yiriŋ ne fa Josua. Josua nyimma ma yiriŋ ne fa Eliyiiza. Eliyiiza nyimma ma yiriŋ ne fa Jorim. Jorim nyimma ma yiriŋ ne fa Matat. Matat nyimma ma yiriŋ ne fa Liivai. ³⁰ Liivai nyimma ma yiriŋ ne fa Simian. Simian nyimma ma yiriŋ ne fa Juda. Juda nyimma ma yiriŋ ne fa Josef. Josef nyimma ma yiriŋ ne fa Jonam. Jonam nyimma ma yiriŋ ne fa Elayakim. ³¹ Elayakim nyimma ma yiriŋ ne fa Meliya. Meliya nyimma ma yiriŋ ne fa Mena. Mena nyimma ma yiriŋ ne fa Mataata. Mataata nyimma ma yiriŋ ne fa Neetiŋ. Neetiŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Devit. ³² Devit nyimma ma yiriŋ ne fa Jesi. Jesi nyimma ma yiriŋ ne fa Obed. Obed nyimma ma yiriŋ ne fa Buas. Buas nyimma ma yiriŋ ne fa Salimon. Salimon nyimma ma yiriŋ ne fa Naasun. ³³ Naasun nyimma ma yiriŋ ne fa Amiinadab. Amiinadab nyimma ma yiriŋ ne fa Adimiŋ. Adimiŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Aani.

Aani nyimma ma yiriŋ ne fa Hezuron. Hezuron nyimma ma yiriŋ ne fa Peres. Peres nyimma ma yiriŋ ne fa Juda. ³⁴ Juda nyimma ma yiriŋ ne fa Jekob. Jekob nyimma ma yiriŋ ne fa Aizik. Aizik nyimma ma yiriŋ ne fa Abiraham. Abiraham nyimma ma yiriŋ ne fa Tɛɛra. Tɛɛra nyimma ma yiriŋ ne fa Neho. ³⁵ Neho nyimma ma yiriŋ ne fa Serug. Serug nyimma ma yiriŋ ne fa Riu. Riu nyimma ma yiriŋ ne fa Peleg. Peleg nyimma ma yiriŋ ne fa Iba. Iba nyimma ma yiriŋ ne fa Sela. ³⁶ Sela nyimma ma yiriŋ ne fa Keenaŋ. Keenaŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Afakizat. Afakizat nyimma ma yiriŋ ne fa Sem. Sem nyimma ma yiriŋ ne fa Nowa. Nowa nyimma ma yiriŋ ne fa Lameki. ³⁷ Lameki nyimma ma yiriŋ ne fa Metuusila. Metuusila nyimma ma yiriŋ ne fa Inok. Inok nyimma ma yiriŋ ne fa Jarid. Jarid nyimma ma yiriŋ ne fa Mahalalil. Mahalalil nyimma ma yiriŋ ne fa Keenaŋ. ³⁸ Keenaŋ nyimma ma yiriŋ ne fa Inos. Inos nyimma ma yiriŋ ne fa Set. Set nyimma ma yiriŋ ne fa Adam. Wia ne ta Adam.

4

Sitaani ku magise Yesu

Mat. 4.1-11; Maak 1.12-13

¹ Ɔii ne Yesu miira lii Joodaŋ fuo-la le ku lii di Wia Diŋ-zon-la heu le woruŋ. Ɔii ne u kenu kaa juu giri-bine tuon tapulaa mahiŋ balia. Sitaani yie ko a mimagisu. (U bi seye.) ² Tapulaa mahiŋ balia deenba kala pege u bi kuŋ-kala die. Ɔii ne losuŋ kpuu. ³ Ɔii ne Sitaani ku bula pu a bul, “Di ŋ ne ŋaa Wia Bie, leŋ di tabiŋ

deenj η si na birime boroboro.” ⁴ ηii ne Yesu miira bula pu a bul, “Ba ηmuηse Wia teniη tuonj ari
 ‘Kudiilee duηduηa dee bi nuhuobiine miisiη ka pa.’ ”

⁵ ηii hariη Sitaani bira kenу kaa jila dage dunia kuoruη fine ⁶ aη bul, “Kuoruη deenj kala ηaa mi kua ne. Mi jaη ηaa di η keη ba kala doluη a tii ba kala a nii ba sima. Mi-na jaη wuo joηo pi nuu-kala mi sii che. ⁷ Di η ne tuu kpirimi mi sipaaj a chuolemi, kiaa deenjba kala jaη ηaa η kiaa.” ⁸ ηii ne Yesu bira bula pu a bul, “Ba ηmuηse Wia teniη tuonj ari,
 ‘U maga di laa chuole la Tiina Wia duηduηa ne aη pe timaa pu.’ ”

⁹ ηii ne Sitaani bira kenу kaa mu Jerusalem a kenу kaa jil Wia-dia nyu-gbaηa aη bula pu a bul, “Di η ne ηaa Wia Bie, joη η titia yuo daha a tuu chigisi tiηteenj. ¹⁰ Na ba ηmuηse Wia teniη tuonj ari Wia jaη leη di u tiηdaaraa ku cheme keηiη. ¹¹ Ba bira ηmuηsa ari
 ‘Ba jaη keηe keηiη di η sί η naaj joηo ηmoo tabiiη.’ ”

¹² ηii ne Yesu bira bula pu a bul, “Ba ma bul Wia teniη tuonj ari u bi maga di η mimagise η Tiina Wia.”

¹³ Sitaani si magise Yesu ηii a dere, u leηu, ka di tapulii donj bira yi.

*Yesu suomi u tiηtiηηaa Galilii tiηteenj le
 Mat. 4.12-17; Maak 1.14-15*

¹⁴ ηii ne Yesu lii giri-bine-la tuonj Wia Diη-zonj-la doluη le a mu Galilii tiηteenj. Yesu wiaa

teeli Galilii tiŋteenj kala. ¹⁵ Ŋii ne u dage niaa Wii-chuoŋe diisiŋ le. Ba kala bibeseu le.

Ba via Yesu Nazaret le

Mat. 13.53-58; Maak 6.1-6

¹⁶⁻¹⁷ Ŋii ne Yesu mu Nazaret, lee-la ba si lulu. Che-wiesii-la cheeŋ u mu juu Wii-chuoŋe dia ari u si venee ŋaa ŋii. Ŋii ne u sii duu karime Wia teniŋ a pi niaa. Ba joŋ Wia teniŋ tuoŋ seme doŋo pu, teŋ-la Azaaya si ŋmuŋsa, nii-la fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le. U suri a na lee-la ba si ŋmuŋse ŋla a karime a bul,

¹⁸ “Wia Diŋ-zoŋ-la hemi le ne.

U ne liisemi di mi bul Wia wu-zomɔ-la a pi summoo.

U ne tiŋmi di mi bula pi yosuŋ ari Wia jaŋ joŋba ta,

a bira bula pi nyulimaa di ba siaa jaŋ suri.

U bira tiŋmi di mi laa niaa ba si nyaga bil a ta

¹⁹ a bula piba di jina jaŋ yi

di la Tiina Wia jaŋ laa u niaa ta.”

²⁰ Yesu si karime teŋ-la dere, u kaa to aŋ joŋo pi nii-la sii bil teŋ-la aŋ tuu hoŋ. Nialiŋ kala si he Wii-chuoŋe dia-la le chaare ba siaa a peu le.

²¹ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Teŋ-la mi si karima pima, jiniŋ u sene ku ŋaa wutitii ne.”

²² Ŋii ne niaa kala tuoŋ tore u nyuŋ. Wu-zoŋŋoo kala u si bula piba ŋaaba wu-kpuŋkpere. Ba pipiese doŋo, “Josef bile dee ŋlaa?”

²³ Ŋii ne Yesu bira bula piba a bul, “Mi laa dii ari ma jaŋ mage namaga a pimi. U ne ŋla: ‘Daalusuŋ tiina, mu vaare ŋ titia.’ Ma jaŋ bira bula pimi a bul di wialiŋ kala mi si ŋaa Kapenam le, di mi ŋaaba mi titia jaŋ le maa.” ²⁴ Ŋii ne Yesu

biru bul, “Wutitii, mi bulaa pima ari nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ nɛ, duu nɛ kɔ u titia jaŋ, u niaa buu cho.” ²⁵ Ɔii nɛ Yesu biru bul, “Má jegili, wutitii mi bulaa pima. Ilaaja fa si hɛ u miisiŋ ɛ, duonuŋ bi nia jisiiŋ batori ari lebi. Ilaaja fa ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ nɛ. Losuŋ juu Iziral tiŋteen woruŋ. Bua-la ɛ yo-haalaa yuga a fa hɛ dimɛ. ²⁶ Ama Wia bi leŋe Ilaaja mu pɛ Juu tiŋŋaa yo-haalaa kuŋ-kala ɛ. U timu u mu pɛ yo-haal kubala duŋduŋa ɛ a lii Saadoŋ tiŋteen ɛ, taŋ kubala baa yire Zarefat. ²⁷ Bua-la ɛ Ilaasa ma fa si hɛ u miisiŋ ɛ, gbegisiŋ ma yuga nɛ a hɛ Iziral tiŋteen ɛ, ama Wia bi leŋe Ilaasa vaare ba kuŋ-kala see baal kubala baa yire Neyemaŋ. U lii Siiria tiŋteen nɛ.”

²⁸ Nialiŋ kala fa si hɛ Wii-chuoɛ dia-la ɛ a nii wiŋ deŋ, ba baaniŋ sii u nyuŋ. ²⁹ Ba sii a keŋ Yesu lere lii ba taŋ tuoŋ a kenu kaa jil duŋdolo-la nyuŋ ba fa si saa ba jaŋ. Ba kenu kaa jil duŋdolo-la nyuŋ di-bolii aa che di ba joŋu yuo ta duu tuu tel tiŋteen. Ba cheu ka. ³⁰ Ka u to nialiŋ tuoŋ a lii viiri.

Baala si keŋ jiŋ-bomuŋ

Maak 1.21-28

³¹ Ɔii nɛ Yesu lii Nazaret ɛ a mu Kapenam si hɛ Galilii tiŋteen. Che-wiesii-la cheŋ u mu juu Wii-chuoɛ dia a didageba. ³² U si dageba ŋii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere, beɛ wiaa uu bul wiaa ari doluŋ nɛ. ³³ Di baal kubala nɛ fa hɛ Wii-chuoɛ dia-la ɛ. Jiŋ-bomuŋ nɛ fa kenu. Ɔii nɛ u faasa chiire ³⁴ a bul, “Yesu ŋ si lii Nazaret, beɛ kuŋ nɛ ŋ che ŋ ŋaala ɛ? Ɔ ko di ŋ kpula nɛɛ? Mi jimiŋ

ne. Ɔ Ɔaa Wia Tuo-pul Tiina ne.” ³⁵ Yesu si nii wialij baal-la si bula, u kpia jij-bon-la le a bul, “Ɔen gon an ku lii baal-la le.” Jij-bon-la Ɔaa baal-la tel ba kala sipaan an lii baal-la le. U bi wu-bon kala Ɔaa le. ³⁶ Ba si na Ɔii, u Ɔaa nuu-kala wu-kpunkpere. Ɔii ne ba pipiese don a bul, “Ɔe ne u si wuo bul Ɔla? Baal-la deen ken dolun a wuo jij-bonon, a bul wiaa piba ba lii niaa le.” ³⁷ Ɔii ne Yesu wiaa teeli lee-la kala.

Yesu vaare niaa yuge

Mat. 8.14-17; Maak 1.29-34

³⁸ Ɔii ne Yesu lii Wii-chuole dia-la le a mu baal kubala dia baa yire Saamon. U mua di Saamon hiili-haala pina aa wiile. U yaraa kala lij. Ba si bul u wiaa pu, ³⁹ Yesu mu chin u seme an kpia nyanyalii-la le duu lenu. Nyanyalii-la len haal-la, an ka u guu sii a Ɔaa kudiilee piba ba dii.

⁴⁰ Di niaa donsun ma ne Ɔii, ba nan donsun wiwiile. Nyanyal-yiriba kala ne kenba. Wia si jua, ba kenba kaa ko Yesu teen. U jon u nisaa a dan ba kun-kala le, ba duori. ⁴¹ Jij-bonon ma lii niaa le a yuge aa chiire, a bula pi Yesu a bul, “Ɔ ne Ɔaa Wia Bie.” Ɔii ne Yesu kpiaba le di ba si u wiaa bul, be wiaa ba jima ari u ne Ɔaa Kirisito.

Yesu bul Wia wiaa Judiya tinteen le

Maak 1.35-39

⁴² Siipuura Yesu lii tan-la le a mu lee-la niaa si tuo dime. Ɔii ne nialij suomo chicheu. Ba si mu nau, ba wiwalime di ba kenu bil duu si viiru. ⁴³ Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “U maga di mi mu tasin donsun maa a bul Wia kuorii-la wiaa

dime. Ɔii ne Wia tiŋmi di mi ku ŋaa.” ⁴⁴ Ɔii ne u bul Wia wiaa Judiya tiŋteen, Wii-chuoŋe diisiin ƣe.

5

Yesu yire u bunbun haritooro
Mat. 4.18-22; Maak 1.16-20

¹ Bua kubala Yesu chin muga kubala niin baa yire Genezarēt. Niaa yuge a yigi doŋo a kuko u teen di ba nii Wia wiaa. ² Ɔii ne Yesu na liin daborusun balia di ba chin liin niin. Ba tiŋŋaa kaa ku bil ne aŋ mu di ba chese ba jonba. Saamon ne tii doŋo. ³ Ɔii ne Yesu juu Saamon liin daboro aŋ bul duu yigu duu juu liin tuon mua. U mu yigu. Ɔii ne Yesu hon liin daboro-la tuon aŋ didage ni-dan-la kala. ⁴ U si bul wiaa pi nialin dere, u bula pi Saamon a bul, “Kusi liin daboro-la duu mu lee-la liin si lunje mua, di ma di ŋ nanɔɔnsun yuo ma jonba a kese cheŋfilee.” ⁵ Ɔii ne Saamon bula pu a bul, “Mi kuhian, la yuo jonba titanin kala kala ne aŋ bi kun-kala kene. Ama ŋ-na si bul ŋii pimi, mi jan yuo.” ⁶ Ɔii ne ba ŋaa ŋii a kese cheŋfilee yuge kinkeŋ. Ba si kese yuge ŋii, ba jonba chiche di ba kiese. ⁷ Di ba nanɔɔnsun he liin daboro doŋo tuon. Ɔii ne ba yireba di ba ku peba ƣe. Ba ko a chaare cheŋfilee-la a su liin daboro-baliaamin kala. Ba paala chiche di ba tuu liin bubuon. ⁸ Saamon yirin doŋo ma ne fa ŋaa Piita. Saamon Piita si na wii-la si ŋaa, u tuu kpirimi u naadusun nyun Yesu sipaan aŋ bul, “Mi Tiina, sii lii mi teen. Mi ŋaa haache tiina ne.” ⁹ Ba si kese cheŋfilee-la yuge ŋii, u ŋaa

Piita ari nialin kala wu-kpun̄kpere. ¹⁰ Saam̄on̄ nan̄d̄on̄sun̄ Jeems ari J̄on̄ ma fa he dime. Ba fa n̄aa Zebidii biirin̄ n̄e. Wialin̄ ba si na ma n̄aaba wu-kpun̄kpere. Ŋii n̄e Yesu bula pi Saam̄on̄ a bul, “S̄i fawullun̄ fá. A suomi jinin̄, ŋ jaŋ che kikese niaa ari ŋ s̄i k̄ese chen̄filee ŋii.”

¹¹ Ŋii hariŋ ba sii a keŋ liin̄ dabori-biisi-la kaa ku lii liin̄ niin̄. Ba leŋ kuŋ-kala ta dime aŋ sii to Yesu hariŋ.

Yesu vaare gbege

Mat. 8.1-4; Maak 1.40-45

¹² Ŋii n̄e Yesu mu taŋ kubala di baal kubala n̄e ŋii. U n̄aa gbege n̄e. U na Yesu a tuu kpirimi u sipaan̄ aŋ sulu a bul, “Mi kuhian̄, di ŋ n̄e cho, ŋ jaŋ wuo n̄aa di mi duori.” ¹³ Ŋii n̄e Yesu liise u nisin̄ a digu aŋ bul, “Mi cho n̄e. Duori.” Yawiil-la guu leŋ baal-la. ¹⁴ Ŋii n̄e Yesu bula pu a bul, “S̄i wiin̄ deen̄ bula pi nuu-kala. Ama keŋ ŋ titia mu dage nii-la si kpu pusun̄ pipi Wia duu kpu pusun̄ pipi Wia, a piise ŋ disinnin̄ ta ari Moosis fa si dagema ŋii. Di ŋ n̄e n̄aa ŋii, niaa jaŋ na ari ŋ bira bi disinnin̄ ken̄e.” ¹⁵ Aŋ ka wii-la ha faasa teeli lerin̄ kala a mu. Niaa yuga a k̄o u teen̄ di ba nii u wiaa, aŋ ka duu pe vaare ba nyanyalaa maa. ¹⁶ Ka Yesu yie sii mu girin̄ duu chuole Wia.

Yesu vaare gberike

Mat. 9.1-8; Maak 2.1-12

¹⁷ Tapulii kubala Yesu didage niaa, di Wia dolun̄ heu le u kaa vivaare nyanyal tin̄n̄aa. Farisii tin̄n̄aa ari Wia tenin̄ kerichiba si lii

Galilii tinŋteen ari Judiya tinŋteen ari Jerusalem kala ma fa hoŋ dime.

18 Ɔii ne niaa chuŋ gberiku kubala ari u boŋo kala a kaa ko a wiwalime di ba kenу kaa juu dia-la le Yesu si he a bil u sipaan. 19 Ama niaa fa si yuga nii, ba bi woŋbiin na di ba kenу juu. Ɔii ne ba kenу kaa jil lusun nyun a ta luri a joŋu ta. U to dime a tuu nialin tutuobaanin Yesu sipaan. 20 Yesu si na ari niaa deenba naau yarida worun, u bula pi gberiku-la a bul, “Mi nanɔɔn, mi joŋ n haacheba cheŋ ne.” 21 Ɔii ne Farisii tinŋaa ari Wia tenin kerichiba-la suomo pipiese doŋo a bul, “Kube ne nia deen sii tuuse Wia joŋŋoo nla? Nuу-kala bi jaŋ wuo joŋ haacheba che nuу see Wia duŋduŋa.” 22 Ɔii ne Yesu wuo jin ba tuobiinaa a pieseba a bul, “Be ne tii ma biine wiaa deenba ma tuon le? 23 Mi si jaŋ bul di mi joŋ u haacheba cheu ne koo mi si jaŋ bul duу sii a chuoli u boŋo a viviiri, ba tuon kube ne naa moли? 24 Mi jaŋ dagema ari mi-na Nuhuobiine Bie keŋ dolun dunia le di mi joŋ haacheba che niaa.” Ɔii ne u bula pi gberiku-la a bul, “Sii a joŋ n boŋo a mu dia.” 25 U guu duori a sii a joŋ u boŋo-la u fa si pin u nyun a mu dia an didenne Wia. 26 U naa nialin kala fa si he dime wu-kpunkpere. Fawullun keŋba. Ba denne Wia a bul, “La na wu-kpunkpere jinin.”

Yesu yire Liivai

Mat. 9.9-13; Maak 2.13-17

27 Ɔii hariŋ Yesu bira sii a lii a na lanpoo lilaara kubala baa yire Liivai duу hoŋ u tinŋinni dia le. Ɔii ne Yesu yiru a bula pu duу sii a tuto

u hariŋ. ²⁸ Ɔii ne Liivai sii aŋ leŋ u kuŋ-kala ta aŋ to u hariŋ.

²⁹ Ɔii ne Liivai ŋaa di ba gbieli gbiele u dia le. Yesu ari u haritooroo ari laŋpoo lilaaraa doŋsuŋ yuge, ari niaa doŋsuŋ ma fa he dime.

³⁰ Ɔii ne Farisii tiŋŋaa doŋsuŋ ari Wia teniŋ kerichiba ari ba naŋdoŋsuŋ sii a pipiese Yesu haritooroo a bul, “Be ne tii ma di laŋpoo lilaaraa ari haache diiree kala hoŋo didii kudi-ilee?” ³¹ Yesu nii ba sii bul ŋii. Ɔii ne u bula piba a bul, “Nialiŋ si keŋ yarifielaa bi daaluŋ ŋiŋaara ka che, see nialiŋ sii wiilu. ³² Mi ko di mi yire haache diiree ne di ba leŋ ba haacheba. Nialiŋ si keŋ tuo-pula mi sipaŋ dee mi ko mi yire.”

Ba piесе Yesu nii-vobuŋ wiaa

Mat. 9.14-17; Maak 2.18-22

³³ Ɔii ne niaa doŋsuŋ ku piесе Yesu a bul, “Joŋ Wia lii-foori-la haritooroo yie vuvoo niŋ ne aŋ pe chuchuele Wia bua-na kala le. Farisii tiŋŋaa haritooroo ma ŋiŋaa ŋii titia. Ama ŋ-na haritooroo bi niŋ ka voo.” ³⁴ Ɔii ne Yesu ma piесеba a bul, “Di nuu ne mu jaa haala kaa ko, di ba duu naŋdoŋsuŋ gbigbieli ha-jaari gbiele, u naŋdoŋsuŋ jaŋ voo niŋ koo? Ai, ba bi niŋ ka voo. ³⁵ Ama chee doŋ ne he dime, ba jaŋ keŋ baal-la kaa mu lee, aŋ ka di u naŋdoŋsu-la voo niŋ.”

³⁶ Ɔii ne u bira mage namaga a piba a bul, “Nuu-kala bi jaŋ kerri geripe-faliŋ a kaa to geribiniŋ. Ɔ ne ŋaa ŋii, ŋ jaŋ chei geri-falii-la. Geripe-falii-la ma ŋ si kere to geri-koŋsu-la ma

bi jaŋ challe. ³⁷ Ŋii titia ne nuu ma bi jaŋ joŋ si-huoŋ a he pupoi-kpaanŋ le. Ŋ ne ŋaa ŋii, pupoi-la jaŋ yeɛ, di siŋ-la kala bisa ta. ³⁸ Si-huoŋ maga di ŋ joŋu he pupoi-zomuŋ le ne. ³⁹ Di nuu ne nyua si-yele, u bira bi che duu nyua si-huoŋ, beɛ wiaa nuu-kala jima ari si-yele ne zomɔ kii si-huoŋ.”

6

Ba piɛɛ Yesu che-wiesii-la cheɛŋ wiaa

Mat. 12.1-8; Maak 2.23-28

¹ Bua kubala, che-wiesii-la cheɛŋ, Yesu ari u haritooro to nyonso бага tuon bibal. Ŋii ne u haritooro-la bori nyonso-la a chichanŋ.

² Di Farisii tinŋaa donsuŋ ma he dime a naba. Ba si naba ŋii, ba piɛɛba a bul, “Beɛ ne tii ma ŋaa ŋla? Maa chei la che-wiesii-la cheɛŋ kisiŋ ne ŋii.” ³ Ŋii ne Yesu piɛɛba a bul, “Ma bi wi-la Devit fa si ŋaa karimaa? Losuŋ fa si kenu ba di u hariŋ niaa, ⁴ u mu juu Wia-dia a joŋ boroboroba-la ba fa si kaa ku bil Wia sipaanŋ a chogɔ dii an joŋo pi u hariŋ niaa maa, ba ma laa dii. U fa ŋaa kisiŋ ne ari ni-wogo si jaŋ joŋo dii, see nii-la si kpu pusuŋ pipi Wia dunɔna, ka Devit ari u niaa dii.” ⁵ Ŋii ne Yesu bira bula piba a bul, “Mi-na Nuhuobiine Bie ne ŋaa che-wiesii-la tiina ŋii.”

Yesu vaare baala u nisiŋ si suba

Mat. 12.9-14; Maak 3.1-6

⁶ Che-wiesii-la cheɛŋ donɔ Yesu bira juu Wii-chuɔle dia a didage niaa, di baal kubala ma fa he dime. U na-diinŋ nisiŋ suba ne. ⁷ Wia teniŋ

kerichiba ari Farisii tinḡaa doḡsunḡ ma fa he dime. Baa che di ba na wii ne a to ḡii le a keḡ Yesu, a bul duu chei ba kisiḡ le ne. Ba kala chaare siaa bibenu di ba na ari u jaḡ vaare baal-la che-wiesii-la cheeḡ. ⁸ Ama Yesu fa jiḡ ba tuobiinaa kala ne. ḡii ne u bula pi na-suu-la tiina a bul duu sii a ku chiḡ ba tutuobaaniḡ. ḡii ne baal-la sii a mu chiḡ dime. ⁹ ḡii ne Yesu bira piḡeḡba a bul, “Ee ne la naabalimaba kisiḡ bul di la ḡiḡaa che-wiesii-la cheeḡ? Di la pipe niaa le koo di la dudogiseba? Di la lilaa niaa miisiḡ koo di la kpukpuba?” ¹⁰ Yesu si bul ḡii, u beḡ nialiḡ kala fa si hoḡ dime golli aḡ bula pi na-suu-la tiina duu keḡ u nisiḡ tiene. U kaa tiene. U nisiḡ bira nage u nagiḡ. ¹¹ Yesu fa si ḡaa ḡii, baaniḡ faasa keḡ Farisii tinḡaa ari Wia teniḡ kerichiba-la. Ba vuvuure ḡii ba si jaḡ ḡaau le.

Yesu liise u haritooroḡ fii ari balia

Mat. 10.1-4; Maak 3.13-19

¹² Tapulii kubala Yesu jil peeliḡ nyuḡ duu chuole Wia. U chuole Wia ḡii deeḡ deeḡ taḡ-pul. ¹³ Taḡ si pula, u yire u haritooroḡ ba ko u teeḡ. ḡii ne u liise ba tuḡ niaa fii ari balia a keḡba kaa yire u naḡzooba maa. ¹⁴ Nialiḡ u si liisa ne ḡla: Saamoḡ (Yesu fa kenu yiyire Piita ne) ari u naaḡbie Anḡduru, ari Jeems ari Joḡḡ ari Filip ari Batolomi ¹⁵ ari Matiu ari Toḡmas ari Alifiyas bie Jeems, ari Saamoḡ Zeloḡ, ¹⁶ ari Jeems bie Judas, ari Judas Isikarot, nii-la si ku ḡaa zeḡbe tiina.

Yesu dage niaa aḡ pe vaare ba doḡsunḡ maa

Mat. 4.23-25

17 Ɔii nɛ Yesu ari u nanzɔɔba-la lii peel-la nyuŋ ku tuu a chiŋ tiŋteen, di u haritooroo dɔŋsuŋ ma hɛ dime a yugɛ. Niaa dɔŋsuŋ ma yuga a hɛ dime a lii Judiya tiŋteen, dɔŋsuŋ lii Jerusalem, dɔŋsuŋ ma lii Taya ari Saadɔŋ tiŋteen a kpagɛ mugi-baliŋ niŋ. 18 Niaa deenba kala kɔ di ba jegile nii wialiŋ Yesu sii bul nɛ aŋ ka duu vaareba. Nialiŋ dɔŋsuŋ ma hɛ dime, jiŋ-bɔŋŋɔɔ kɛŋba. Yesu ŋaa ba duori. 19 Wia doluŋ nɛ heu lɛ u vivaare niaa. Ɔii wiaa nɛ nialiŋ kala ninerike di ba digu. Di ba nɛ digu, dol-la liiu lɛ, u ŋaa ba duori.

Ɔii la si jaŋ ŋaa a kɛŋ tuɔɔruŋ

Mat. 5.1-12

20 Yesu si vaare nialiŋ dɛrɛ, u miira beŋ u haritooroo aŋ bul,

“Ma nialiŋ si ŋaa summoo, Wia jaŋ pɛma lɛ.

Ma nɛ jaŋ dii Wia kuorii-la.

21 Ma ma nialiŋ losuŋ sii kpu lɛlɛ, Wia jaŋ pɛma lɛ.

U jaŋ pima kudiilee di ma dii a vɔgɛ.

Ma nialiŋ sii yel lɛlɛ, Wia ma jaŋ pɛma lɛ,

bɛɛ wiaa Wia jaŋ ŋaa ma mɔŋ.

22 Di niaa nɛ berema a liisema ta ba tuɔŋ a tutuusema a chichei ma yiriŋ a bul di ma ŋaa ni-bɔmɔ nɛ, di ba nɛ bul ŋii a tiŋ ma sii to mi-na Nuhuobiine Bie hariŋ wiaa, Wia ma jaŋ pɛma lɛ.

23 Di ŋii nɛ ku chiŋma lɛ, má leŋ di ma gugua ari tuɔɔruŋ, bɛɛ wiaa ma time jaŋ yugɛ Wia-jaŋ lɛ. La naabalimaba ma dɔgise nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ ŋii nɛ.

24 Ama ma nialiŋ si kɛŋ kiaa lɛlɛ, ma jaŋ na heeŋ,

bɛɛ wiaa ma laa sipaay dii ma sima dɛrɛ nɛ.

²⁵ Ma nialiy si vɔɔ lɛɛɛ, ma ma jaŋ na hɛɛŋ.
Losuŋ jaŋ kɛŋma.

Ma nialiy sɪi mɔŋ lɛɛɛ, ma jaŋ na hɛɛŋ.
Ma tuɔŋ jaŋ chei, di ma yel.

²⁶ Di niaa kala yie bɛsɛma lɛ, ma ma jaŋ na hɛɛŋ, bɛɛ wiaa la naabalimaba Juu tiŋŋaa ma bɛsɛ nialiy fa si nyia wiaa a bul di baa bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dɔluŋ lɛ nɛ.”

Yesu dage niaa di ba cho ba diŋdɔŋŋɔɔ
Mat. 5.38-48; 7.12

²⁷ Ŋii nɛ Yesu bira dage niaa a bula piba a bul, “Ma nialiy sɪi jegili mi teɛŋ, mi bulaa pima di ma cho ma diŋdɔŋŋɔɔ aa ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ nialiy si bɛrɛma lɛ. ²⁸ U maga di maa sul Wia duu pɛ nialiy sɪi bul wu-bɔŋŋɔɔ ma lɛ a chuɔɛ Wia pi nialiy sɪi dɔgisɛma. ²⁹ Di nuu nɛ fallɛ ŋ na-gua chaŋkpaŋiy lɛ, kɛŋ ŋ na-diŋ chaŋkpaŋiy ma birima pu duu fallɛ. Di nuu nɛ kɛŋ ŋ ɔɛri-baliŋ laa, wuri ŋ ɔɛri-bie ma pɛ pu.

³⁰ Di ŋ nɛ kɛŋ kuŋ, di nuu piesɛ chichɛ, joŋo pu. Di nuu nɛ joŋ ŋ kuŋ maa, bira sɪi piesa laa.

³¹ Ma sɪi chɛ di niaa ŋiŋaa ŋii ma lɛ, mǎ ma joŋ ŋii ŋiŋaaba lɛ.

³² Di ma nɛ cho nialiy si choma duŋduŋ, u bi maga di ma kɛŋ time, bɛɛ wiaa haache diiree ma cho dɔŋɔ nɛ. ³³ Di maa ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ nialiy sɪi ŋaa wu-zɔŋŋɔɔ ma lɛ, ma bi time kɛnɛ,

bɛɛ wiaa haache diiree ma ŋaa ŋii nɛ. ³⁴ Di ma nɛ joŋ kiaa a chiŋ nialiy ma si biina ba jaŋ wuo time pima aŋ vɔŋ niaa dɔŋsuŋ, ma bira bi time kɛnɛ, bɛɛ wiaa haache diiree ma joŋ kiaa

chichin haache diiree dɔŋsuŋ ne aŋ gberɛ di ba bira tinba ɲii titia. ³⁵ Ama wialin mi sɪi che di ma ɲaa ne ɲla: Má cho ma dinɔŋɔɔ aa ɲaa wu-zɔŋɔɔ ba le, a jon kiaa chinba aŋ sí gberɛ di ba tinma. Di ma ne ɲaa ɲii, Wia jaŋ leŋ di ma ɲaa u-na Wii-balin biirin, duu jon ku-bal-bal tinma. Wia yie pe ni-bɔŋɔɔ ari nialin ma kala si keŋ siin le ne. ³⁶ Má fifá niaa nennige ari ma Nyimma Wia sɪi fá niaa nennige ɲii.

Ma sí ma dɔŋsuŋ tinɲaa wiaa laa jijin

Mat. 7.1-5

³⁷ Ma sí ma dɔŋsuŋ tinɲaa wiaa laa jijin a ma sí cheerin jonɔ piba. Di ma ne ɲaa ɲii, Wia ma bi jaŋ jon cheerin pima. Má jon wiaa che ma dɔŋsuŋ tinɲaa. Di ma ne ɲaa ɲii, Wia ma jaŋ jon ma wiaa chema. ³⁸ Má ɲaa kiaa pipi ma dɔŋsuŋ tinɲaa. Di ma ɲaa ɲii, Wia ma jaŋ ɲaa kiaa a pima a ma jaŋ keŋ zile ma teɛŋ. U jaŋ magise kiaa chuɔɛ a pima. Ku-la ɲ si kaa magisa pi ɲ dɔŋsuŋ tinɲaa, u titia ne Wia ma jaŋ kaa magisa pin.”

³⁹ ɲii ne Yesu bira mage namaga piba a bul, “Nyulima bi jaŋ wuo a keŋ nyulima dɔŋɔ daaŋ le. Di u ne ɲaa ɲii, ba kala balia jaŋ tel bustuon le. ⁴⁰ Sukuuri-bie bi u kerichi ka kii, ama di kerichi-la dage bile dɛɛ, u jaŋ wuo mage u kerichi-la. ⁴¹ Eɛ ne ɲ jaŋ wuo na daa-bie si tel ɲ naanbie siin le aŋ bi daa-bal-la si tel ɲ titia siin le ka na? ⁴² ɲ bi jaŋ wuo bula pi ɲ naanbie a bul duu leŋ di ɲ liise daa-bie-la si he u siin le, aŋ paala bi daa-bal-la si he ɲ titia siin le ka na. ɲ-na kanfugi tiina, laa sipaan liise daa-bal-la si he ɲ titia siin le, ka ɲ siaa wuo na, ɲii ne ɲ ma

jaŋ wuo pe ŋ naaŋbie le a liise daa-bie-la si he u siŋ le a pu.”

*Yesu mage namaga a tige tia ari u nenεε le
Mat. 7.16-20; 12.33-35*

⁴³ Ŋii ne Yesu mage namaga a pi niaa a bul, “Tia-la si keŋ yarifielaa bi jaŋ neŋ neŋ-lorunuŋ, aŋ ka tia-la si bi yarifielaa keŋε ma bi jaŋ neŋ neŋ-zoŋŋoo. ⁴⁴ Tia-la nenεε ne yie dage tia-la yiri. Sojaamiŋ bi tutogo naŋbilaa ka neŋ, soŋuŋ-gbeŋε ma bi chichueŋ ka neŋ. ⁴⁵ Ni-zomuŋ keŋ tuobiŋ-zoŋŋoo ne u tuoŋ le aa ŋaa wu-zomo-la u sii biinu. Ni-bomuŋ ma keŋ tuobiŋ-boŋŋoo ne u tuoŋ le a maa ŋaa wu-bomo-la u sii biinu u tuoŋ le. Ŋ tuobiinaa si keŋ wii-la ne, u ne ŋ niŋ bubul.”

*Yesu mage namaga a tige di-saaraa balia le
Mat. 7.24-27*

⁴⁶ Ŋii ne Yesu bira bul, “Beε ne tii ma keŋmi yiyire ‘La Tiina, la Tiina,’ aŋ bi wialiŋ mi sii bula pima ka ŋaa? ⁴⁷ Nii-la kala si ko mi teeŋ a jegile nii mi niŋ wiaa a tutoba, mi jaŋ dagema ŋii u si naga. ⁴⁸ U nage baala si saa dia ne a lu dia-la geŋtine, u faasa tuu kpaginyiliŋ nyuŋ. Ŋii ne duonuŋ nii, fuoŋ su a pelle yage dia-la, ka dia-la bi jigise maa, beε wiaa u saau woruŋ ne. ⁴⁹ Ama nii-la si jegile nii wialiŋ mi si bula aŋ biba to, u nage baal-la si saa u dia tiŋteeŋ aŋ bi geŋtine luo u tuu ne. Ŋii ne duonuŋ nii, fuoŋ su, liiŋ pelle yage dia-la, dia-la kala tel wuru.”

7

*Yesu vaare laali-yuoroo kuhianj yomo**Mat. 8.5-13*

¹ Yesu si bul wiaa deenba kala a pi nialinj dɛɛɛ, u sii mu taŋ kubala baa yire Kapenam.

² Baal kubala nɛ fa hɛ dimɛ. U fa ŋaa Rom laali-yuoroo kuhianj nɛ a fa kɛŋ u yomo nɛ a chou woruŋ. Yomo-la wiwiile a pina kikiiki.

³ Ŋii nɛ laali-yuoroo kuhianj-la nii Yesu wiaa. U si nii ŋii, u liise Juu tinŋaa kuhiasinj di ba mu sulu duu ku vaare u yomo-la. ⁴ Ba sii a mu Yesu teenj a sulu kinkeŋ kinkeŋ a bul, “Baala deen ŋaa ni-zoŋ nɛ. U maga di ŋ pɛu lɛ. ⁵ U cho la niaa woruŋ. U titia nɛ saa Wii-chuoɛ dia a pila.”

⁶ Ŋii nɛ Yesu to ba hariŋ mu. Ba si mu kpage laali-yuoroo kuhianj dia, baal-la tinj u nanɔɔŋsuŋ di ba ku lii bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina, sí ŋ titia walimu a kɔ mi dia. Mi bi maga di ŋ ku juu mi dia. ⁷ Ŋii nɛ tii mi paala bi ŋ teenj kɔ. Ŋ-na yaa suri ŋ niinj a bul di mi yomo-la duori, u jaŋ duori. ⁸ Mi ma paala to mi laali-yuoroo nihiasinj niinj nɛ. Laali-yuoroo dɔŋsuŋ tuto mi niinj maa. Di mi nɛ bul di niaa deenba mu daha, ba yie mu nɛ. Di mi bira si di nia deenj kɔ daha, u yie kɔ nɛ. Di mi nɛ bula pi mi yomo duu ŋaa deenj, u yie ŋaa nɛ.” ⁹ Yesu si nii wiaa deenba, u ŋaau wu-kpuŋkpere. U miira daase hariŋ a bula pi ni-dan-la fa sí to u hariŋ a bul, “Mi ha bi yarida deenj doho na Iziral tinteenj niaa tuoŋ.”

¹⁰ Ŋii nɛ nialinj laali-yuoroo kuhianj-la fa si tima, ba miira mu u dia, di u yomo-la duoro.

Yesu chise yo-haala bie

¹¹ Yesu si vaare Rom laali-yuoroo kuhian yomo-la, u bi diene ka u mu taŋ kubala baa yire Neer. Ni-daŋ ari u haritooroo ne to u hariŋ mu. ¹² U si mu kpage taŋ-la niŋ di baa yel yoho. Baal kubala ne suba. U ne fa ŋaa u naaŋ bie kala. U naaŋ ma fa ŋaa yo-haal ne. Niaa yuga a lii taŋ-la a ku chigi haal-la. ¹³ Yesu si na haal-la, nennige kala kenu. U bula pu a bul duu sí yel. ¹⁴ Ŋii ne u mu a digi daga-la ba fa si joŋ suu-la he. Nialiŋ fa si chuŋ daga-la a kaa mu di ba hugi, ba chiŋ. Ŋii ne Yesu bula pi suu-la a bul, “Bapuosi-bie, mi bula piŋ di ŋ sii suuŋ le.” ¹⁵ Baal-la sii suuŋ le a suomo bubul wiaa. Ŋii ne Yesu joŋu pi u naaŋ. ¹⁶ Fawulluŋ keŋ nuu-kala. Ba denne Wia a bul, “Nialiŋ síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, ba tuoŋ kubal ne ku tuu la tuoŋ. Wia ko duu laa u niaa ta ne.”

¹⁷ Ŋii ne wiŋ deen Yesu si ŋaa, teeli Judiya tiŋteen kala ari ta-biisi-la si golli Judiya tiŋteen.

Jooŋ, Wia lii-foori-la tiŋ tiŋdaaraa

Mat. 11.2-19

¹⁸ Jooŋ haritooroo bul wiaa deenba kala Yesu si ŋaa a pu. ¹⁹ Ŋii ne Jooŋ, Wia lii-foori-la yire ba tuoŋ niaa balia, a tiŋba di ba mu Yesu teen a piesu a bul, “Ŋ ne nii-la Jooŋ si si u jaŋ ko, koo la gberere nuu ma doŋ nee?” Ŋii ne ba mu Yesu teen. ²⁰ Ba si mu u teen, ba piesu a bul, “Jooŋ, Wia lii-foori-la ne tiŋla di la ku piesiŋ ari ŋ ne nii-la u si si u jaŋ ko koo la gbigberere nuu doŋ nee?” ²¹ Bua-la titia le Yesu

vaare nyanyal tinḡaa a yuge, a kiri jii-bonḡoo niaa le, aḡ suri nyulimaa ma siaa. ²² Jii ne u bula pi Joon haritooro-la a bul, "Má miira mu a bula pi Joon wialij kala ma si nia aḡ na maa. Nyulimaa siaa susuri, gberikee viveḡ, gbegisiḡ duduori. Tanḡaa ninii wiaa. Nialij si suba sisii suuḡ le. Summoo ma wuo ninii Wia wu-zonḡoo. ²³ Nialij si bi kaa lere ari mi ne ḡaa nii-la Wia si tima, ba tuon jaḡ tore."

²⁴ Jii ne Joon haritooro-la viiri. Ka Yesu suomo bul Joon wiaa a pipi ni-dan-la. U pieseba, "Ma si mu Joon teenḡ giri-bine le, bee ne ma fa gberɛ di ma na? Ma mu di ma na yaḡ pelij si kaa viviisi nee? Ai. ²⁵ Bee ne saa ma lii di ma na? Ma lia di ma na nuu si laale geri-zonḡoo nee? Ai. Bee na nialij si yie laale genniḡ deenba, ba yie juu kuori-diisiḡ ne aa nii sima. ²⁶ Má saa dagemi ku-la ma si mua di ma na. Ma mu di ma na nii-la síi bul wiaa, Wia Diḡ-zon-la doluḡ le nee? Oo, mi jaḡ bula pima ari ma na nuu duu kii nii-la síi bul wiaa, Wia Diḡ-zon-la doluḡ le. ²⁷ U-na Joon wiaa ne ba ḡmuḡsa bil Wia teniḡ tuon, a bul di Wia si, 'Má jegile nii mi teenḡ, mi jaḡ tinḡ mi tinḡaara duu laa ḡ sipaanḡ a mu a wase wonḡbiḡ bilij le.' "

²⁸ Jii ne Yesu bira bula pi niaa a bul, "Joon ne kii nuu-kala ba si lula. Ama nii-la si ḡaa ni-bie Wia kuorii-la tuon, u ne yuga kii Joon."

²⁹ (Nialij ari ba tuon lanḡoo lilaaraa fa si nii wialij Joon si bula, ba laa dii a to Wia. Ba ne ku ḡaa tuo-pul timma. Joon foba Wii-chuoɛ liiḡ maa. ³⁰ Ama Farisii tinḡaa ari Wia teniḡ

kerichiba via Wia niin wialin Joon si bula. Ba ne bi seye di Joon foba Wii-chuole liin.)

³¹ Nii ne Yesu bira bul, “Bee ne mi jan ken jinin niaa kaa magise? Ee ne ba nage? ³² Ba nage hanbiisin sii gbieli yobo tuon ne. Donsun yie kpia donjo le, a bula piba a bul, ‘La yii yiilaa ne pima, an ka ma bi gua, la yel yoho pima, an ka ma bi yel.’ ³³ Bua-la le Joon Wia lii-foori-la si ko ma teen, uu voo niin ne a bi sinin ma nyua. Nii ne ma si di jin-bon ne kenu. ³⁴ An ka mi-na Nuhuobiine Bie ko ma teen a didii kiaa an pe nyunyua sinin maa. Nii ne ma bula pi donjo a bul baala deen naa luobii tiina ne a naa si-nyuaru maa, an pe ken lanpoo lilaaraa ari haache diiree kala kaa dii nandonsun. ³⁵ Nialin si sei wu-jimii-la si lii Wia teen, ba wu-ngaalaa daga ari ba sene lii Wia teen ne.”

Yesu juu Farisii kubala dia baa yire Saamon

³⁶ Tapulii kubala Farisii tinnaa tuon donjo yire Yesu duu ko u dia di ba dii kudiilee. Yesu mu a hon di ba dii kiaa. ³⁷ Di haal kubala he tan-la le a naa haache diiru. Haal-la nii Yesu wiaa ari u he Farisii tiina-la dia le aa dii kiaa. Nii ne u sii jon tulaali lon a kaa mu juu dia-la. ³⁸ U si juu dia-la, u chin Yesu naasin seme a yiyel sii-liirin a hihe Yesu naasin le. Sii-liirin si he Yesu naasin le nii, u ken u nyu-punaa kaa tiike an guori Yesu naasin, a bise tulaalii-la he u naasin le. ³⁹ Farisii tiina-la si yire Yesu duu ku dii kiaa na wiin deen a bibiine u tuon le, “Di baala deen sene naa nii-la sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne, u fa jan jin ari haala deen si digu naa haache diiru ne.” ⁴⁰ Nii ne Yesu bula

pi Saamõj a bul, “Saamõj, mi keŋ wii ne di mi bula piŋ.” Ɔii ne Saamõj bula pu a bul, “Mi kuhian, bula pimi.” Ɔii ne Yesu bula pu a bul, ⁴¹ “Baalaa balia ne he dime a sii mu chij moribiee kiaa tiina teenj. Dõjõ chij siidi bui banese, dõjõ ma chij siidi zõ-banese. ⁴² Niaa deenba balia tuõj, kuŋ-kala bi u chimij wuo tij. Ɔii ne kiaa tiina-la jõj chij-la a che ba kala. Niaa deenba baliaminj tuõj, kubee ne jaŋ cho baal-la woruŋ?” ⁴³ Ɔii ne Saamõj bula pu duu biina ari nii-la chimij si yuga ne. Ɔii ne Yesu bula pu di wutitii ne.

⁴⁴ Ɔii ne u miira beŋ haal-la aŋ pieŋe Saamõj a bul, “Ɔ na haal-la deen nee? Mi kõ Ɔ dia, aŋ ka Ɔ bi liij Ɔaa pimi di mi sõj mi naasiŋ, aŋ ka u-na keŋ u sii-liiriŋ kaa sõj mi naasiŋ aŋ keŋ u nyu-punaa ma tiike. ⁴⁵ Mi sii kõ Ɔ dia, Ɔ bimi guoro, ka u-na guori mi naasiŋ. ⁴⁶ Ɔ bi nuuŋ Ɔaa tise mi nyuŋ, ka u-na Ɔaa tulaali tise mi naasiŋ. ⁴⁷ Mi bula piŋ ari mi jõj u haacheba yuge ne a cheu, Ɔii ne tii u chomi woruŋ Ɔii. Ama nii-la ma mi si jõj u haacheba muapilii cheu, u tiina ma chomi muapilii ne.” ⁴⁸ Ɔii ne Yesu bula pi haal-la niaa tuõj ari u jõj u haacheba a cheu ne. ⁴⁹ Ɔii ne nialiŋ ku-kaanaa fa si hõõ didii kudiile-la bibiine ba tuõj le a bul, “Kubee ne nia deen si paala jõj haacheba che niaa?” ⁵⁰ Ama Yesu bula pi haal-la a bul, “Ɔ yarida ne laaŋ ta. Mu ari yarifielaa.”

8

Haala-la sii to Yesu hariŋ

¹ Ɔii hariŋ Yesu gollo to ta-balaa ari ta-biisiŋ a bubul Wia wu-zomɔ-la a tige Wia kuorii-la le. U haritooro-la fii ari balia to u hariŋ mu, ² ari haalaa doŋsuŋ maa. Ba tuɔŋ doŋsuŋ faa wiile ne, jiŋ-bɔŋŋɔɔ ma fa keŋ doŋsuŋ. Yesu vaare ba kala. Ba tuɔŋ doŋɔ yiriŋ ne Mæeri Magidaliŋ. Yesu fa kiri jiŋ-bɔŋŋɔɔ balipe ne u le. ³ Doŋɔ ma yiriŋ ne Juana. U bala ma yiriŋ ne Kusa. Kusa fa ŋaa nihiaŋ ne kuoro Herod dia le. Haal-la ba sii yire Suzana ma he dime a pe haalaa doŋsuŋ yuge ma le. Ba peba le ari kialiiŋ kala Yesu ari u haritooroo sii che.

Yesu mage namaga a tige baal-la sii duu kias le

Mat. 13.1-9; Maak 4.1-9

⁴ Ɔii ne niaa lii tasiŋ a kuko Yesu teenŋ. Ni-daŋ-la si ku hilime dere, Yesu mage namaga a piba a bul, ⁵ “Baal kubala ne sie a mu u duu u kias. U joŋ u ku-doho aa mise ne. U sii mise ŋii, doŋsuŋ tel woŋbiŋ tuɔŋ. Niaa vene nuɔse, ka diibiisiŋ tuɔsa dii. ⁶ Doŋsuŋ ma tel kpaginyiliŋ nyuŋ a nyu aŋ suu, bee wiaa liiŋ tuo dime. ⁷ Doŋsuŋ ma tuu tel soŋsuŋ tuɔŋ a nyu, ba di soŋsuŋ kala waa he doŋɔ le. Soŋsu-la wulimiŋ keŋ kialiiŋ, ba suu. ⁸ Ku-doho-la doŋsuŋ ma tel tiŋtee-zomuŋ le. Ba nyu a waa a wase kiŋkeŋ a he biee zolo zolo.” Ɔii ne Yesu mage namaga-la dere aŋ bul, “Digilaa tiŋŋaa, ma wuoli ma digilaa nii.”

Yesu dage namaga-la bubuɔŋ
Mat. 13.10-23; Maak 4.10-20

⁹ Ɔii nɛ Yesu haritooroo piɛsɛ namaga-la bubuɔŋ. ¹⁰ Yesu bula piba a bul, “Ma niaa deɛŋba nɛ Wia dage u kuorii-la bubuɔŋ pa. Ama ni-danŋ kala, namagaba nɛ u yie kaa didageba. Ba yie jegili jegili aŋ bi ba bubuɔŋ jɪŋ a bira nyilimi nyilimi aŋ bi kuŋ-kala ma wuo na.

¹¹ Namaga-la bubuɔŋ nɛ ŋla: Wia niŋ wiaa nɛ ŋaa ku-doho-la. ¹² Kialɪŋ si tel woŋbiŋ tuɔŋ nɛ ŋaa nialɪŋ si yie nii Wia niŋ wialɪŋ, ka Sitaani ku liiri wialɪŋ ba tuɔŋ, di ba sí wialɪŋ laa dii di Wia laaba ta. ¹³ Kialɪŋ si tel kpaginyilɪŋ nyuŋ ma nɛ ŋaa nialɪŋ si yie nii Wia niŋ wialɪŋ a sei ari tuɔtoruŋ. Ama u bi ba tuɔŋ tibe. Ba yie sei wii-la a mu mage ŋii aŋ via. Di wiaa nɛ juuba, ba joŋo ta. ¹⁴ Kialɪŋ si tel sɔsuŋ tuɔŋ ma nɛ ŋaa nialɪŋ si yie nii Wia niŋ wialɪŋ, ama dunia kiaa wiaa wiwalimeba, ba cho di ba jigi a chiche dunia tuɔtorɛ wu-ŋaalaa. A tiŋ kiaa deɛŋba wiaa ba yie to mu mage ŋii aŋ bira via wialɪŋ. Wialɪŋ lel ba tuɔŋ. ¹⁵ Kialɪŋ si tel tiŋtee-zomuŋ tuɔŋ ma nɛ ŋaa nialɪŋ si nii Wia niŋ wialɪŋ a laaba he ba tuɔsaa lɛ a tutoba, a pɛsɛ wialɪŋ lɛ halii, ba keŋ doho.”

Yesu mage namaga a mu tige chaaniŋ lɛ

Maak 4.21-25

¹⁶ Ɔii nɛ Yesu bira dage niaa a bul, “Nuu-kala síi che pulumuŋ u dia lɛ, u bi jaŋ nyige chaaniŋ bil u dia lɛ a keŋ gbaŋa a chu tɔ, u bira bi jaŋ joŋ chaanŋ-la he godo bubuɔŋ maa. U yie joŋo bil kua nyuŋ nɛ di niaa nɛ kuu juu u dia, di ba na pulumuŋ. ¹⁷ Wu-faali tuo see duu ku lii di-jaliŋ. Wii-kala si he birimiŋ tuɔŋ ma jaŋ ku lii

pulumuɣ. ¹⁸ Má fiɛɛ ma siaa woruɣ ari wialɩɣ ma síi nii ɛ. Nii-la kala síi to Wia niɩɣ wiaa, Wia jaɣ faasa pɛu ɛ duu to woruɣ. Nii-la ma si bi Wia niɩɣ wiaa ka to, Wia bi jaɣ pɛu ɛ. U si pɛu ɛ mua-la maa, u jaɣ laau kaa viiri.”

*Yesu naaɣ ari u naaɣbiiriɣ kɔ Yesu teen
Mat. 12.46-50; Maak 3.31-35*

¹⁹ Ɔii nɛ Yesu naaɣ ari u ɣaanaa kɔ lee-la Yesu si hɛ di ba nau. Niaa si yuga ɣii, ba buu wuo na. ²⁰ Ɔii nɛ nuu bula pi Yesu a bul, “Ɔ naaɣ ari ɣ ɣaanaa nɛ chɩɣ jeɛɣ hariɣ a chichɛ di ba naɣ.” ²¹ Ɔii nɛ Yesu bula pi ba kala a bul, “Nialɩɣ si nii Wia niɩɣ wiaa a tutoba, ba nɛ ɣaa mi naaɣ ari mi naaɣbiiriɣ.”

*Yesu ɣaa pelɩɣ chɩɣ
Mat. 8.23-27; Maak 4.35-41*

²² Tapulii kubala Yesu ari u haritooro sɩi juu liɩɣ daboro. Ɔii nɛ Yesu bul di ba chol muga cholo dɔɣɔ. Ɔii nɛ ba juu liɩɣ daboro-la a duoro mu. ²³ Ba fa si duoro mu ɣii, Yesu piɣ doɣ. Ɔii nɛ pel-duo kubala suomo ɣiɣaa, a ku ɣmoo liɩɣ a hɛ liɩɣ daboro-la tuɔɣ u chichɛ u sɩ. U fa ka mua di ba tuu liɩɣ bubuɔɣ.

²⁴ Ɔii nɛ Yesu haritooro-la mu lee-la u fa si pina, a chisu a bula pu a bul, “La kuhiaɣ, laa chɛ di la suu nɛ.” Ɔii nɛ Yesu sɩi doɣ ɛ a kpia pel-la ɛ aɣ bul lii-pel-la ma ɛ duu fiɛla piɣ. Pel-la kɛrɛ, ka leriɣ kala ɣaa fuii. ²⁵ Ɔii nɛ Yesu piɛsɛ u haritooro a bul, “Ma bi yarida ɣaa?” U ɣaa nuu-kala wu-kpuɣkpere. Fawulluɣ ma kɛɣba.

Ŋii nɛ ba pipiesɛ dɔŋɔ a bul, “Kubɛɛ nɛ saa paala ŋaa nia deen? U bul wiaa a pi peliŋ ari lii-peliŋ, ba kala to u niŋ.”

Yesu vaare baal kubala, jiŋ-bɔŋŋɔɔ fa si kɛnɛ

Mat. 8.28-34; Maak 5.1-20

²⁶ Ŋii nɛ ba duoro kɔ Gerasiŋ tiŋteen. Gerasiŋ ari Galilii tiŋteen kpage dɔŋɔ nɛ. ²⁷ Ba si mu yi lee-la, Yesu lii liiŋ niŋ. U si lia, di baal kubala ma lii taŋ-la a ku chemu. Jiŋ-bɔŋŋɔɔ kɛnu. U kɛŋ yaribiree nɛ aa gollɛ a dieni. U bi dia maa juu. Vaamaa leriŋ nɛ u yie hɛ. ²⁸ U si na Yesu, u ŋmoo niŋ aŋ tuu tel u sipaŋ, aŋ bula pu a bul, “Yesu, Wii-baliŋ Bie, bɛɛ nɛ ŋ chɛ ŋ ŋaami lɛ? Mii suluŋ, sí mi dɔŋisu.” ²⁹ Yesu fa bula pi jiŋ-bɔŋ-la duu lii baal-la lɛ, ŋii nɛ tii u bul ŋii. Jiŋsi-la fa venɛ kɛnu a yugɛ nɛ. Niaa kɛnu kaa tɔ dia a hɛu kuruŋ a kɛŋ chɔrumɔɔ vɔbu aŋ hɛ niaa ba bibenu. U yie kɛŋ chɔrumɔ-la kaa kɛɛ, ka jiŋsi-la kɛnu kaa lii juu giriŋ. ³⁰ Ŋii nɛ Yesu piesu a bul, “Ŋ yiriŋ nɛ bɛɛ?” Ŋii nɛ baal-la bul duu yiriŋ nɛ ku-kɛnɛ, bɛɛ wiaa jiŋsiŋ fa yuga nɛ a kɛnu. ³¹ Ŋii nɛ jiŋsi-la sul Yesu di ba nɛ leŋ baal-la, duu sí leŋɛ di ba tuu buɔtuo-luŋuŋ.

³² Di toonuŋ ma hɛ lee-la a yugɛ a didii kiaa peeliŋ nyuŋ. Ŋii nɛ jiŋsi-la sul Yesu duu leŋ di ba mu juu toonu-la. U sei. ³³ Ba lii baal-la lɛ a mu juu toonu-la. Ŋii nɛ toonu-la kala sii a fá lii peel-la nyuŋ a tuu tel muga tuɔŋ a nyua liiŋ a suu.

³⁴ Too-daara-la si na wii-la si ḡaa, ba fá mu a keḡ doworo mu bula pi bagi-daaraa ari taḡ-la niaa kala. ³⁵ Niaa sii lii mu di ba na wii-la si ḡaa a kɔ Yesu teenḡ. Baa kɔ di baal-la Yesu si kiri jiḡsiḡ u ɛ, duu hoḡ Yesu seme a laale ḡeriḡ a keḡ yarifielaa. Ba si na ḡii, fawulluḡ keḡba. ³⁶ Nialiḡ si he dime aa beḡ, ka Yesu vaare baal-la, ba bula pi ba doḡsuḡ tiḡḡaa ḡii u si ḡaa a vaare baal-la. ³⁷ Ba si nii wialiḡ, fawulluḡ keḡba woruḡ. Ḥii ne taḡ-la niaa kala ku bula pi Yesu duu lii ba jaḡ ɛ. Ḥii ne Yesu sii juu liiḡ daboro. Ba di u haritooroo duoro viiri. ³⁸ Ḥii ne baal-la Yesu si kiri jiḡ-boḡḡo u ɛ ma sulu duu leḡ duu kɔ di ba mu. U bi seye aḡ bula pu a bul, ³⁹ “Mu dia a bula pi ḡ dia niaa, Wia si ḡaa wii-la ḡ ɛ.” Ḥii ne baal-la ḡolle jaḡ tuḡḡ kala a bul wii-la Yesu si ḡaa u ɛ.

Yesu vaare Jaaris tolo

Mat. 9.18-26; Maak 5.21-43

⁴⁰ Ḥii ne Yesu miira mu juu liiḡ daboro a duoro chol muga. Ba cholo ḡii di ni-daḡ hilime a hoḡo ḡberu.

⁴¹⁻⁴² Di baal kubala ma kɔ dime. Baa yire Jaaris. U fa ḡaa Wii-chuoɛ dia kuhiaḡ ne. U fa keḡ toli-bala ne. Tolo-la fa yi jisiḡ fii ari balia ne. Ḥii ne baal-la kɔ Yesu teenḡ a tuu tel u naasiḡ ɛ a sulu duu kɔ u dia. U bula pu ari u tolo ne pina kikiiki. Ḥii ne Yesu sii duu mu baal-la dia. U sii mu ḡii, di niaa ḡollu chu seme-na kala.

⁴³ Haal kubala ma fa he ba tuḡḡ. U fa keḡ tiḡa ne jisiḡ fii ari balia, u po u bi deɛ. [U ḡollo ḡaa daalusuḡ kiḡkeḡ a chei u moribiee

kala, ka daalusu-la buu laa.] ⁴⁴ Ɔii nɛ u lugisi nialɪŋ tuɔŋ a ku chɪŋ Yesu hariŋ a digi u gerɪŋ niipiniŋ lɛ. U tiŋa-la guu dɛrɛ. ⁴⁵ Ɔii nɛ Yesu piɛsɛ a bul di kubɛɛ nɛ digu. Nuu-kala bul duuna dee. Ɔii nɛ Piita bula pi Yesu a bul, “Kuhiaŋ, ka ŋ na niaa si yuga ŋii nɛ a golluŋ chu a yiyigi dɔŋɔ.” ⁴⁶ Ama Yesu ha bul di nuu nɛ digu. U jima ari doluŋ nɛ liiu lɛ. ⁴⁷ Haal-la si na ari wiila u si ŋaa bi wu-faali ŋaa, u ku kpirimi Yesu sipaaŋ a chichel, a bul nialɪŋ tuɔŋ wii-la si tii u digu, a dage ŋii u si digu a duori lima. ⁴⁸ Ɔii nɛ Yesu bula pu a bul, “Mi tolo, ŋ yarida nɛ tii ŋ duori, mu ari yarifiɛlaa.”

⁴⁹ Yesu fa sɪi bul wiaa ŋii, di tiŋdaara kɔ. U lii Jaaris dia nɛ a kɔ. U si kɔ, u bula pi Jaaris a bul, “Ɔ tolo-la suba nɛ, bira sɪ la kuhiaŋ-la walimu.” ⁵⁰ Yesu sɪi nii ŋii, u bula pi Jaaris a bul, “Sɪ leŋe di fawulluŋ keniŋ. Di ŋ ŋaa yarida, u jaŋ sii.”

⁵¹ Yesu si mu yi baal-la dia, u bi leŋe di nuu-kala to u hariŋ juu dia-la, see Piita ari Jɔɔŋ ari Jeems, a pɛ bile nyimma ari u naaŋ lɛ. ⁵² Ba ku juu dia-la di nialɪŋ kala si hɛ dime china yel bile yoho. Ɔii nɛ Yesu bula piba a bul, “Ma sɪ yel, bile bi suba, doŋ nɛ u piŋ.” ⁵³ Ɔii nɛ ba kala mɔmu, bɛɛ wiaa ba jima ari u suba nɛ. ⁵⁴ Ɔii nɛ Yesu guu mu keŋ bile nisiŋ lɛ aŋ yiru a bul, “Sii mi bii.” ⁵⁵ Ɔii nɛ u dima miira ku juu. U sii lima lima. Ɔii nɛ u bul di ba ŋaa kudiilee pu duu dii. ⁵⁶ Wii-la ŋaa bile nyimma ari u naaŋ wu-kpuŋkpere. Ɔii nɛ Yesu bula piba di ba sɪ wiinŋ deeŋ si ŋaa bula pi nuu-kala.

9

Yesu tiŋ u haritooroo fii ari balia

Mat. 10.5-15; Maak 6.7-13

¹ Ŋii ne Yesu yire u haritooroo fii ari balia a he dɔŋɔ ɛ, a piba doluŋ di ba wuo jɪŋ-bɔŋŋɔɔ aŋ vivaare nyanyal tiŋŋaa maa. ² Ŋii ne u tiŋba di ba lii a bul Wia kuorii-la wiaa aŋ pe vaare nyanyal tiŋŋaa. ³ U bula piba di ba sí kuŋ-kala kaa pe veŋ woŋbii-la, di ba sí daaŋtigisiŋ koru, di ba sí luɔgaba ma koru, di ba sí kudiilee ma koru, di ba sí moribiee ma koru, a sí genniŋ balia ma paa. ⁴ U bira bula piba a bul, “Di ma ne mu a juu taŋ kala, má juu dia-la niaa si cho ma wiaa, a he dii-bala ɛ halii a mu lii taŋ-la ɛ. ⁵ Di ma mu taŋ kala, di ba pɔ di ma sí juu, má kiele mu. Di ma mua, má kpesi ma naasiŋ hagila ta. Ŋii jaŋ ŋaa di ba jɪŋ ari ba ŋaa wii ne a cheima.”

⁶ Ŋii ne Yesu haritooro-la sii a gollo to tasiŋ aa bul Wia wu-zɔmɔ-la wiaa aŋ pe vaare niaa lee-na kala ba si mua.

Herɔd tuɔbiinaa vugima

Mat. 14.1-12; Maak 6.14-29

⁷ Galilii tiŋŋaa kuoro Herɔd si nii wialiŋ Yesu haritooro-la fa si gollo ŋaa, u tuɔŋ kala vugima, beɛ wiaa niaa dɔŋsuŋ bula ari Joɔŋ Wia lii-foori-la ne sii suuŋ ɛ. ⁸ Niaa dɔŋsuŋ ma si Ilaaja ne sii suuŋ ɛ, dɔŋsuŋ ma si nialiŋ fa síi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ ɛ faafaa dɔŋɔ ne sii suuŋ ɛ. ⁹ Ŋii ne Herɔd bul, “Mi ŋaa ba kpu Joɔŋ a keri u nyuŋ ne, ka kubee wiaa ne saa mi biraa nii ŋla?” Ŋii ne u ninerike duu na Yesu.

Yesu pi niaa bui banɔŋ kudiilee

Mat. 14.13-21; Maak 6.30-44; Jɔɔŋ 6.1-14

¹⁰ Ɔii nɛ Yesu nanzɔɔba-la miira kɔ u teenɔ a bul wialinɔ kala ba si ŋaa pu. Ɔii nɛ u keŋ ba dunɔɔŋa mu taŋ kubala baa yire Betisaada.

¹¹ Nialinɔ si nii Yesu wiaa duu mu Betisaada, ba to u hariŋ mu. U keŋba woruŋ a bul Wia kuorii-la wiaa piba, aŋ vaare nialinɔ sii wiilu.

¹² Wia si suomo duu juu, u haritooro-la fii ari balia-la kɔ u teenɔ a bula pu a bul, “Leŋ di niaa deenɔba viiri a mu taŋ tuɔŋ ari bagisinɔ si kpaga daha a che kudiilee ari di-pininɔ, beɛ wiaa kuŋ-kala tuo daha.” ¹³ Ɔii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má mu che kudiilee a piba di ba dii.” Ɔii nɛ ba bula pu a bul, “Ku-la la si kene nɛ boroboroba banɔŋ ari cheŋfilee balia. Ɔŋ che di la mu yɔɔ kudiilee kaa kɔ pi ni-danɔ deenɔ kala nɛɛ?” ¹⁴ Baalaa fa si he nialinɔ tuɔŋ yi bui banɔŋ nɛ. Ɔii nɛ Yesu bula pi u haritooro a bul, “Má leŋ di nialinɔ gulimo hoŋ hoŋ mahinɔ balia ari fii fii leree.” ¹⁵ Ɔii nɛ u haritooro-la ŋaa nialinɔ kala tuu hoŋ. ¹⁶ Yesu laa boroboroba banɔŋ-la ari cheŋfilee balia-la a wula beŋ wia nyuŋ aŋ chuɔle Wia, aŋ kaa choŋe choŋe a pi u haritooro. Ba laa kaa mu kpaa nialinɔ. ¹⁷ Ba kala dii a vɔge aŋ ka. U haritooro-la paa ku-kaanɔ-biisinɔ a su sinɔŋ fii ari balia.

Piita dage Yesu si ŋaa nii-la

Mat. 16.13-19; Maak 8.27-29

¹⁸ Tapulii kubala Yesu dunɔɔŋa chuchuɔle Wia. U haritooro ma he u teenɔ. Ɔii nɛ u pieseba a bul, “Kubɛɛ nɛ niaa si mi ŋaa?” ¹⁹ Ɔii

ne u haritooro-la bul, “Dɔŋsuŋ si η ηaa Jɔɔŋ ne, Wia lii-foori-la. Dɔŋsuŋ ma si di η ηaa Ilaaja ne. Dɔŋsuŋ ma si η ηaa nialiq fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le faafaa dɔŋɔ ne si sii suuŋ le.” ²⁰ Ŋii ne Yesu miira piese u haritooro maa a bul, “Ka ma maa, ma si mi ηaa kubee ne?” Piita si, “Ŋ ne ηaa Kirisito, nii-la Wia si liisa.”

*Yesu bul ηii u si jaŋ na heeŋ aŋ pe suu
Mat. 16.20-28; Maak 8.30-9.1*

²¹ Ŋii ne Yesu bula piba ari siifiesiq di ba pɔ di ba sɪ wii-la bula pi nuu-kala. ²² U bira bula piba a bul, “Mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ na heeŋ kiŋkeŋ. Juu tiŋŋaa nihiasiŋ ari nialiq si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniq kerichiba kala jaŋ viami. Ba jaŋ kpumi, ka di mi sii suuŋ le tapul-torimuŋ cheeŋ.”

²³ Ŋii ne u bula pi nialiq kala a bul, “Di nuu-kala nii che duu tomi, see duu via u titia wɔŋbiiq aŋ joŋ u daa-gesee baase tapulii-na kala a to mi hariŋ. ²⁴ Nii-la kala sii che duu laa u miisiŋ, u jaŋ joŋ u miisiŋ ta, ama nii-la si via u miisiŋ ta a tiŋ mi wiaa, u jaŋ sene laa u miisiŋ. ²⁵ Di η ne tii dunia kala aŋ bi miisiŋ kene, bee kuŋ nyuurii ne η na? ²⁶ Mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ mu Wia-jaŋ aŋ miira kɔ, a chaane ari mi Nyimma si chaane ηii. Wia tiŋdaaraa ma jaŋ to mi hariŋ kɔ a ma chaane. Ba-na bi disiŋ kene. Nialiq hiisiŋ si kene a tiŋ mi wiaa ari wialiq mi si bula wiaa, mi ma jaŋ fába hiisiŋ bua-la le mi si jaŋ miira kɔ. ²⁷ Wutitii ne mi bulaa pima, niaa dɔŋsuŋ he daha, ba bi jaŋ suu see di Wia kuorii-la kɔ.”

*Yesu birima**Mat. 17.1-8; Maak 9.2-8*

²⁸ Yesu si bul wiaa deenba kala dɛɛ, u tapulaa chori chɛɛɛ nɛ u sii jil peeliɛ nyuɛ duu chuɔɛ Wia. U keɛ Piita ari Joɔɛ ari Jeems ba jil. ²⁹ U fa sii chuɔɛ Wia nii, u siaa birime. U gerii ma pulle a tutul. ³⁰ Niaa balia guu kɔ u teen a kalaa tul. Moosis ari Ilaaja nɛ. ³¹ Ba chiɛ aa bul wiaa. Baa bul nii Yesu si jaɛ suu Jerusalem ɛ. U tiɛtiɛɛɛ dideriɛ nɛ nii.

³² Piita ari u naɛɛɛsuɛ fa piɛ doɛ nɛ, ama ba hirike sii a na Yesu sii tul nii, a na nialiɛ balia ma si chiɛ u teen. ³³ Nii nɛ nialiɛ ta Yesu aɛ viiiri. Ba si viire nii, Piita bula pu, “Kuhiaɛ, u ɛaa wu-zɔɛ nɛ la si he daha. La jaɛ he ɛɛɛɛ batori, di ɛ keɛ doɛɔ, di Moosis ma keɛ doɛɔ, di Ilaaja ma keɛ doɛɔ.” U sii bul wiaa deenba kala, u fa paala bi jii wii-la kala u sii bul.

³⁴ Piita ha sii bul wiaa nii, duɛɛɛɛɛbaaniɛ ku tuu toba. U si toba nii, fawulluɛ keɛ Yesu haritooro-la. ³⁵ Ka nuu yiikoro lii duɛɛɛɛɛbaaɛ-la tuɛɛ aa bul, “Mi Bie nɛ ɛla. U nɛ ɛaa nii-la mi si liisa. Má jegile nii u teen.” ³⁶ Yiikori-la si bul wiaa dɛɛ, u-na Yesu duɛɛɛɛ nɛ he dime. Nii nɛ u haritooro-la toɛ ba niɛ. Ba bi wii-la ba si na bula pi nuu-kala.

*Yesu kiri jii-bɔmuɛ bie ɛ**Mat. 17.14-18; Maak 9.14-27*

³⁷ U taɛ si pula, ba lii peel-la nyuɛ tuu, nii nɛ ni-daɛ ku cheɛ Yesu. ³⁸ Di baal kubala lii ni-daɛ-la tuɛɛ a faasa yire, “La kuhiaɛ, bee na mii

suluŋ di ɲ pɛ mi bie lɛ. U nɛ mi bie kala. ³⁹ Jiŋ-bomɔŋ nɛ kɛnu, u chichiire a teriki. Nanɔ-ɔ-funfuga yie tɔ u niŋ. Uu walimu a pɔ u buu ka lɛŋ. ⁴⁰ Mi mu sul ɲ haritooro di ba kiri jiŋ-bɔŋ-la u lɛ, ama ba bi wuo kiri.” ⁴¹ Ɔii nɛ Yesu bula piba a bul, “Ma lɛlɛ niaa deɛba, ma bi yarida kɛnɛ. Ma ɲaa ni-bomɔ nɛ. Ɔɛ nɛ mi jaŋ nyalime a dieni ma teen?” Ɔii nɛ u bula pi baal-la a bul, “Kɛŋ ɲ bile kaa kɔ mi teen.” ⁴² Ɔii nɛ bile sii mu. Bile sɪi mu ɲii, ɲii nɛ jiŋ-bɔŋ-la ɲmobu lo tiŋteen u teriki. Ɔii nɛ Yesu bul jiŋ-bɔŋ-la lɛ duu lii bile lɛ. U lii, ka bile duori, aŋ ka Yesu joŋu pi u nyimma.

⁴³ U ɲaa nialɪŋ kala wu-kpuŋkpere. Ba si di Wia kɛŋ doluŋ woruŋ.

Yesu bira bul u suuŋ wiaa

Mat. 17.22-23; Maak 9.30-32

Nialɪŋ kala haa biine wu-kpuŋkperisi-la Yesu si ɲaa lɛ. Ɔii nɛ u bula pi u haritooro-la a bul, ⁴⁴ “Ma sɪi wii-la mi si jaŋ bula pima yu. U nɛ ɲla: Ba jaŋ joŋ mi-na, Nuhuobiine Bie a hɛ niaa nisiŋ lɛ.” ⁴⁵ Ama u haritooro-la bi wii-la u si bula bubuɔŋ jiŋ. U ɲaa wu-faali nɛ ba teen. Ɔii nɛ tii ba bi u bubuɔŋ wuo jiŋ. Ama ba fifá fawulluŋ di ba piɛɛ wii-la bubuɔŋ.

Yesu haritooro kɛŋ ba tuɔŋ kuhianŋ wiaa lilɛɛ

Mat. 18.1-5; Maak 9.33-37

⁴⁶ Ɔii nɛ Yesu haritooro kɛŋ ba tuɔŋ kuhianŋ wiaa lilɛɛ. ⁴⁷ Yesu fa jiŋ wii-la ba sɪi biinu a kɛŋ bii-bie kaa kɔ kii u sɛmɛ, ⁴⁸ aŋ bula piba a bul, “Di nuu-kala nɛ kɛŋ bii-bie dɔŋɔ woruŋ a

tiŋ mi wiaa, mi ne u keŋ woruŋ ɲii. Nii-la ma kala si keŋmi woruŋ, mi duŋduŋa dee u keŋ woruŋ ɲii. Nii-la si tiŋmi ma ne u keŋ woruŋ ɲii. Nii-la si ɲaa ni-bie ma tuɔŋ, u ne ɲaa ma tuɔŋ kuhiaŋ.”

Nii-la kala si biŋ bere, u choŋ ne

Maak 9.38-40

⁴⁹ ɲii ne Joɔŋ bula pi Yesu a bul, “Kuhiaŋ, la na baal kubala duu yire ɲ yiriŋ aa kiri jiŋ-boŋɲɔɔ niaa le. La kiru duu si ɲii ɲaa, bee wiaa u bi la doŋɔ ɲaa.” ⁵⁰ ɲii ne Yesu bula pi Joɔŋ ari u haritooro ku-kaanaa a bul, “Ma siu kiru, bee wiaa nii-la kala si bi ma hariŋ lia, u ɲaa ma doŋɔ ne.”

Samaria tiŋteen seme doŋɔ niaa via Yesu

⁵¹ ɲii ne tapulii-la kpage di ba joŋ Yesu a kaa jil Wia-jaŋ. U ɲaa siri a sii, a joŋ woŋbiŋ a mumu Jerusalem. ⁵² U tiŋ tiŋdaaraa di ba laa u sipaan a mu Samaria tiŋteen ta-bie kubala, a che leriŋ a bilu le. ⁵³ Ka nialiŋ bi siri ɲaa di ba laau, bee wiaa ba jima duu mu Jerusalem ne.

⁵⁴ U haritooro Jeems ari Joɔŋ si na ɲii, ba piɛɛ Yesu a bul, “La Tiina, ɲ jaŋ leŋ di la sul nyiniŋ duu lii wia nyuŋ ku tuu a diiba koo?” ⁵⁵ ɲii ne Yesu daase hariŋ aŋ kpiaba le [a bul, “Ma bi jiŋ dima-la yiri Wia si joŋo pima. Mi-na Nuhuobiine Bie bi ko di mi kpu niaa, ama di mi laa niaa ta ne.”] ⁵⁶ ɲii ne ka ba kiele mu taŋ doŋɔ.

Nialiŋ si maga di ba to Yesu hariŋ

Mat. 8.19-22

57 Ba si lii joŋ ba woŋbiinŋ, baal kubala bula pi Yesu a bul, “Mi ŋaa siri di mi to ŋ hariŋ a mu lee-na kala ŋ sii mu.” 58 Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Jolluŋ keŋ buasuŋ ne a jujuu, diibiisiŋ ma keŋ dellinŋ ne a jujuu, ama mi-na Nuhuobiine Bie bi di-piniŋ kene di mi pina wiesi.” 59 Ŋii ne u bula pi nuu doŋ maa a bul, “To mi hariŋ.” U bula pu a bul, “Mi Tiina, leŋ di mi laa sipaan mu hugi mi nyimma.” 60 Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Leŋ di suunuŋ tinŋaa mu hugi ba suunuŋ, aŋ ka di ŋ ma mu bul Wia kuorii-la wiaa a pi niaa.”

61 Nuu ma doŋ bira bula pu a bul, “Mi Tiina, mi jaŋ to ŋ hariŋ, ama leŋ di mi mu ta mi dia niaa aŋ ko.” 62 Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Nuu-na kala si suomo duu pere aŋ didaase u hariŋ, u bi tiŋtimii kala kene Wia kuorii-la le.”

10

Yesu tinŋ u nanzwɔba mahinŋ batori ari fii

1 Yesu si bul wiaa deenba dɛɛ, u liise niaa mahinŋ batori ari fii a keŋba kaa kpa a balia balia, a tinba di ba laa sipaan mu lee-kala u titia si jaŋ mu. 2 U bula piba a bul, “Kiaa yuga бага le di ba ŋaa, ama tiŋtinnaa bi yuge di ba tinŋ. Má sul бага-la tiina duu he niaa di ba tinŋ tiŋtimii-la. 3 Má sii mu. Ma nage pie-biisiŋ ne. Mii tinma di ma guoli guŋgurusuŋ tuoŋ. 4 Ma sí moribiee koru, ma sí sulli-gbaŋsiŋ koru a sí neŋteŋne tuŋ bulia bulia ma koru a sí china chuɔle niaa ma dieni woŋbiinŋ le. 5 Di ma ne mu juu dia kala, má laa sipaan bula pi dia-la niaa a

bul, ‘Dia deen niaa jaŋ hoŋ ari yarifiɛlaa.’ ⁶ Di nuu nɛ hɛ dimɛ si cho yarifiɛla-la, má leŋ duu hoŋ ari yarifiɛlaa ari ma si sul ŋii. Di nuu tuo dia-la lɛ a cho yarifiɛla-la, yarifiɛla-la ma si sula jaŋ miira kɔ ma teen. ⁷ Di ba nɛ pima di-piniŋ, má hɛ dii-bala lɛ halii aa dii kudiile-la ba si ŋaa pima aa nyua liiŋ ma dimɛ. Di tiŋtinna nɛ tima, u maga di ba tɪmu nɛ. Ma sí gollɔ pipiŋ niaa diisiŋ lɛ. ⁸ Di ma nɛ mu taŋ kala, di ba nɛ pima di-piniŋ, máa dii kialiŋ kala ba si ŋaa pima lee-la. ⁹ Má vaare nyanyal tiŋŋaa ma kala si hɛ taŋ-la lɛ aŋ bula piba a bul, ‘Wia kuorii-la ku kpagema nɛ.’ ¹⁰ Ama di ma nɛ mu taŋ kala, di ba nɛ bima di-piniŋ pa, má lii chiŋ wonbiiŋ lɛ aŋ bula piba a bul, ¹¹ ‘Ma taŋ-la hagila si mɛrɛ la naasiŋ lɛ, ba nɛ la kpeseɛ hɛma lɛ ŋla. Ama u maga di ma jiŋ ari Wia kuorii-la ku kpagema nɛ.’ ¹² Mi bulaa pima ari sariya chɛ-diiliŋ, Wia jaŋ doŋisɛ taŋ-la niaa a kii bua-la lɛ u si doŋisɛ Sodom niaa ŋii.”

Tasi-la niaa si bi Yesu wiaa laa dii

Mat. 11.20-24

¹³ ŋii nɛ Yesu bula pi taŋ-la niaa si bi u wiaa laa dii a bul, “Ma Koraziŋ tiŋŋaa, ma jaŋ na hɛɛŋ. Betisaada tiŋŋaa maa, ma ma jaŋ na hɛɛŋ. Wu-magila-la ba si ŋaa ma teen, di ba nɛ fa ŋaaba Taya ari Saadɔŋ niaa teen ŋla, ba fa bi jaŋ dieni aŋ hɔnɔ telle telle naasiŋ a ŋaa tuorun bubuge ba titia, a didage ŋii ari ba birima lii ba haacheba lɛ nɛ. ¹⁴ Sariya chɛ-diiliŋ, Wia jaŋ doŋisɛ Koraziŋ ari Betisaada tiŋŋaa a kii Taya ari Saadɔŋ tiŋŋaa. ¹⁵ Ma-na Kapenam tiŋŋaa, ma nɛ paala chichɛ di ma keŋ ma titia a kaa jil

Wia-jaŋ. Ama Wia jaŋ joŋma yuo ta di ma tuu juu Wia nyiniŋ.”

¹⁶ Ɔii nɛ aŋ ka u bira bula pi u haritooro-la a bul, “Nii-la kala si jegile nii ma teenŋ, u jegile nii mi ma teenŋ nɛ. Nu-u-kala si viama, u viami ma nɛ. Nii-la kala ma si viami, u ma via nii-la si tiŋmi nɛ.”

Yesu naŋzɔɔba-la mahiŋ batori ari fii miira kɔ Yesu teenŋ

¹⁷ Ɔii nɛ Yesu naŋzɔɔba-la mahiŋ batori ari fii-la miira kɔ Yesu teenŋ. Ba tuɔŋ tɔrɛ kiŋkeŋ a bula pi Yesu a bul, “La Tiina, di la nɛ yirɛ ŋ yiriŋ, jiŋ-bɔŋŋɔɔ ma yie paala to la niŋ nɛ.”

¹⁸ Ɔii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi na Sitaani duu lii wia nyuŋ ku tuu tel a nage duonuŋ sii ligise ŋii.” ¹⁹ Ɔii nɛ Yesu bira bula piba a bul, “Má jegile nii mi teenŋ. Mi pima doluŋ di ma wuo viveŋ diŋŋaa ari nuɔmaa tuɔŋ, ka ba bima wuo diŋ. Mi pima doluŋ di ma wuo Sitaani maa. U bi jaŋ wuo keŋma walime. ²⁰ Ama ma sí leŋe di ma tuɔŋ tɔrɛ ari jiŋ-bɔŋŋɔɔ sii to ma niŋ le, má miira leŋ di ma tuɔŋ tɔrɛ a tiŋ ba si ŋmuŋse ma yiraa hɛ Wia-jaŋ le.”

*Yesu tuɔŋ tɔrɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le
Mat. 11.25-27; 13.16-17*

²¹ Bua-la titia le Yesu tuɔŋ tɔrɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le a bul, “Mi Nyimma, ŋ nɛ ŋaa wia nyuŋ ari tiŋteenŋ kala Tiina. Mii lolluŋ ari ŋ si keŋ wialiŋ ŋ si joŋo faa a dage nialiŋ si bi wiaa jiŋ, aŋ bi joŋo dage nialiŋ si keŋ wu-jimiŋ. Mi Nyimma, mii lolluŋ. Ɔ titia tuɔtɔruŋ le nɛ ŋ ŋaa ŋii.” ²² Ɔii nɛ u bira bul, “Mi Nyimma joŋ

kuŋ-kala doluŋ ne pimi. Mi Nyimma duŋduŋa ne jiiŋ nii mi si naga. Mi ma duŋduŋa ne jiiŋ nii mi Nyimma ma si naga. Nuu-kala bira buu jiiŋ, see nialiiŋ duŋduŋa mi sii cho di mi dage.”

²³ Nii ne Yesu miira daase u haritooro-la aŋ bula piba ba duŋduŋa a bul, “Ma tuuŋ toro ari ma wuo nina wialiiŋ kala ma sii na. ²⁴ Mi jaŋ bula pima ari buŋbuŋ nialiiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zuŋ-la doluŋ le ari faafaa kuoroo paala yuga a faa cho di ba na wialiiŋ ma sii na aŋ bi wuo na, a ma faa cho di ba nii wialiiŋ maa ma sii nii, aŋ ka ba bi wuo nii.”

Yesu dage niaa ba si jaŋ ŋaa nii a cho ba doŋsuŋ tiŋŋaa

²⁵ Nii ne Wia teniiŋ kerichi kubala ko a wi-walime duu magise Yesu a piesu a bul, “Kuhian, bee kuŋ ne mi jaŋ ŋaa a keŋ miisi-la si bi dere?”

²⁶ Nii ne Yesu piesu a bul, “Bee ne ba ŋmuŋse Wia teniiŋ tuuŋ? Ee ne ŋ yie karime?” ²⁷ Nii ne baal-la bula pu a bul, “Ba si di ŋ keŋ ŋ tuuŋ kala ari ŋ kuŋ-kala ari ŋ tuobiinaa ma kala a cho ŋ Tiina Wia, a cho ŋ doŋo tiina maa ari ŋ si cho ŋ titia nii.” ²⁸ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Wialiiŋ kala ŋ si bula ŋaa wutitii ne. Nii ne ŋaa nii, ŋ jaŋ keŋ miisiŋ.”

²⁹ Nii ne Wia teniiŋ kerichi-la chiche duu dage ari u keŋ wutitii. Nii ne u piese Yesu a bul, “Kubee ne ŋaa mi doŋo tiina?” ³⁰ Nii ne Yesu mage namaga a bul, “Baal kubala ne sie a lii taŋ kubala baa yire Jerusalem a mumu Jeriko. U fa ŋaa juu tiina ne. U si mu nii, u mu juu gaaraa tuuŋ. Ba wuri u genniŋ kala aŋ ŋmobu

a bolimu aŋ fá lel, ka u piŋ dime a chiche duu suu. ³¹ Ɔii ne di nialiŋ si kpu pusun piŋi Wia, ba tuon kubala ma jon wonbii-la aa ven. U si ku a nau, u to seme don ne a kperɛ bal. ³² Ɔii ne Wia-dia nanzoo kubala ma ko lee-la a ma kperɛ bal. ³³ Ka Samaria tinŋaa baal kubala ma fa jon wonbii-la a venɛ ko. U si nau, nennige kɛnu. ³⁴ U mu u teen a chɛɛ u naawiilaa a voo, aŋ jonu he u titia kakumo le a kɛnu kaa mu nuhuɔraa dia kubala aa benu. ³⁵ Tan-pul u jon siidi zolo a pi dia tiina aŋ bula pu duu bibeŋ u nyun worun. Duu ne miira ko, u jaŋ tin u si nmoo chimiŋ mage nii kala.” ³⁶ Ɔii ne Yesu piɛɛ Wia teniŋ kerichi-la a bul, “Niaa deenba batorimuŋ tuon, kubɛɛ ne naa baal-la si juu gaaraa tuon donɔ tiina? Bɛɛ ne n biine n tuon le?” ³⁷ Ɔii ne Wia teniŋ kerichi-la bul, “Baal-la si fáu nisusun.” Ɔii ne Yesu bula pu, “Too, n ma mu naa nii titia.”

Yesu mu Maata ari Mɛɛri dia

³⁸ Yesu ari u haritooro si jon wonbiiŋ mumu nii, ba ko tan kubala, di haal kubala ma he dime. Baa yire Maata. U keŋ Yesu kaa juu u dia. ³⁹ U nana ma fa he dime. Baa yiru Mɛɛri. Yesu si hon dia-la tuon, u ku hon Yesu seme a jegilee nii wialiŋ u sii bul, ⁴⁰ ka Maata fiɛɛ sii a ninaa kudiilee duu pi Yesu a kala lol. Ɔii ne u na baaniŋ Mɛɛri nyun a ku lii, a bula pi Yesu a bul, “Mi Tiina, n biina u zomɔ ne mi nana si leŋ tinŋaa kala pimi mi titiŋ? Leŋ duu ku pemi le.” ⁴¹ Ɔii ne Yesu bula pu a bul, “Maata, wiaa yuga ne he dime a wiwalimiŋ. ⁴² U maga

di η che wu-bala dunḡun nε. Wii-la titia nε Mεeri liise ηii. Wii-la ba bi jaη wuo kaa laa u teenη.”

11

*Yesu dage niaa ba si ηaa ηii aa chuole Wia
Mat. 6.9-13; 7.7-11*

¹ Tapulii kubala Yesu sii a mu chuole Wia lee kubala. U si chuole Wia dεre, u haritooro tuonη kubala ko u teenη a bula pu a bul, “La Tiina, dagela ηii la si jaη ηaa a chuole Wia, ari Joon fa si dage u haritooro ba si ηaa ηii aa chuole Wia.” ² ηii nε Yesu bula piba a bul, “ηla nε ma jaη chuchuole Wia: Má bul,

‘La Nyimma Wia,

leη di η yirin yire,

leη di η kuorii-la ko.

³ Pila la niinη kudiilinη tapulii-na kala.

⁴ Jonη la haacheba chela ari la ma si jonη la donsunη tinηaa haacheba cheba ηii, a liisela wii-la si jaη kenηla he haache tuonη le.’ ”

⁵ ηii nε Yesu bula pi u haritooro a bul, “Má leη di la jonη ari ma kuη nε mu u nanḡonηo dia tita-siesee, a bula pu a bul, ‘Mi nanḡonηo, chinmi boroboro batori. ⁶ Mi nanḡonηo nε lii wonbiinη a ko mi teenη titanηin deenη, ka mi bi kuη kenε di mi ηaa pu duu dii.’ ⁷ η biina ari η nanḡonη-la nε he dia tuonη an bula pinη a bul, ‘Sí mi walimu, boinη yaga nε. Ka la di mi biirinη pinη donη. Mi bi jaη wuo sii a pinη kuη-kala.’ Ai, u bi jaη bul ηii. ⁸ Bεε nε u jaη ηaa? Mi jaη bula pima, di η nε china pese, ma nanḡonηonηonη wiaa

dee u jaŋ sii doŋ ɛ a piŋ kudiile-la. Ama ɲ si pɛsɛ ɲii aŋ bi hiisiŋ fá nɛ tii u jaŋ sii a piŋ ku-la kala ɲ sí chɛ. ⁹ Ɔii wiaa mi jaŋ bula pima, Má sul kiaa, ma jaŋ laa, má chɛ kiaa, ma ma jaŋ na. Má dɹ boro, ba jaŋ kaa suro pima. ¹⁰ Nii-la kala si sul kiaa Wia teen, u yie laa nɛ. Nii-la kala sí chɛ kiaa, u yie na nɛ. Nii-la ma kala si dɹ boro, ba yie kaa suro pu nɛ. ¹¹ Nyiŋ bɛɛ nɛ ma tuɔŋ si jaŋ joŋ dimiŋ a pi u bie duu nɛ piɛsa chichɛ cherɣiliŋ? ¹² Koo duu ka chɛ ji-haliŋ, ma tuɔŋ nyiŋ bɛɛ nɛ jaŋ joŋ nuɔmuŋ pi u bie? Ma tuɔŋ nuu-kala bi jaŋ ɲaa ɲii. ¹³ Ma nialiŋ ɲaa ni-bɔŋɲɔɔ nɛ, ka ma wuo joŋ ku-zɔŋɲɔɔ a pi ma biiriŋ. Ama mi Nyimma si hɛ Wia-jaŋ, u kɛŋ wu-zɔŋɲɔɔ a kiima, ɲii nɛ tii u bi jaŋ via duu joŋ u Diŋ-zɔŋ-la a pi nii-la si sulu chichɛ.”

Yesu ari Belizibul

Mat. 12.22-30, 43-45; Maak 3.20-27

¹⁴ Baal kubala ma nɛ fa kɔ Yesu teen. Jiŋ-bɔmuŋ kenu a ɲaa u taŋ. Ɔii nɛ Yesu ɲaa jiŋ-bɔŋ-la lii baal-la ɛ, ka baal-la wuo bubul wiaa. Ni-daŋ-la si hɛ dime a na wii-la, u ɲaaba wu-kpuŋkpere. ¹⁵ Ɔii nɛ niaa doŋsuŋ ma si di jiŋ-bɔŋɲɔɔ kuoro ba sí yire Belizibul nɛ pu doluŋ duu kikiri jiŋ-bɔŋɲɔɔ ɲii. ¹⁶ Niaa doŋsuŋ ma chichɛ di ba magisu. Ɔii nɛ ba si duu ɲaa wu-magiliŋ di ba na a jiŋ ari Wia doluŋ nɛ u kaa ɲiŋaa ɲii. ¹⁷ Yesu wuo jiŋ ba tuɔbiinaa a bula piba a bul, “Di taŋ niaa nɛ hɛ dime a bi nii-bala kɛɛ, ba taŋ jaŋ tel. Di naaŋbiiriŋ ma nɛ bi nii-bala kɛɛ, ba dia jaŋ tel. ¹⁸ Di Sitaani niaa nɛ bi nii-bala kɛɛ, ba taŋ bi jaŋ wuo chiŋ.” ¹⁹ Ɔii

ne Yesu bira bula piba, “Ma bula ari Belizibul ne pimi doluŋ mi kaa kiri jiŋ-bɔŋŋɔɔ niaa le. Kubɛɛ ne saa joŋ doluŋ pi niaa deenba sii to ma hariŋ ba ma kikiri jiŋ-bɔŋŋɔɔ niaa le? Niaa deenba titia daga ari maa nyia ne. Ba jima ari Sitaani bi u titia wuo guraa yuo. ²⁰ Wia doluŋ ne mi kaa kiri jiŋ-bɔŋŋɔɔ niaa le. Wiiŋ deen ne daga ari Wia kuorii-la paala ko ma teen ne. ²¹ Di ni-duoŋ ne vɔɔ u tuɔnuŋ a hɔnɔ pɔ u dia, nuu-kala bi u dia kuŋ-kala wuo juu joŋ. ²² Ama nii-la ma si keŋ doluŋ a kiiu duu wuo ku keŋ baal-la, aŋ keŋ u tuɔnuŋ kala u si kaa pɔ u kiaa a kaa laa u teen, u jaŋ wuo paa u kialin kala kaa viiri. ²³ Nuu-kala si bi mi nuu ŋaa, u lii mi hariŋ ne. Nii-la ma kala si bi mi le pe di la kiri kiaa hihe dɔŋɔ le, u kaa pisa tita ne.”

²⁴ Ŋii ne Yesu bira bula pi niaa a bul, “Di jiŋ-bɔŋ ne lii nuu le, u yie gɔlle tiŋtee-hilin le a chiche di-wiesin. Di u ne bi lee na, u yie bul u titia le a bul, ‘Mi jaŋ miira mu lee-la mi si lia.’ ²⁵ U jaŋ miira mumu, di disinnin tuo dia-la le, ba wasa u kala zɔŋ. ²⁶ Ŋii ne u jaŋ miira lii, a keŋ jiŋ-bɔŋŋɔɔ balipe, kialin si bomo kiiu, ba ma ku juu a peu le. Ŋii hariŋ le ne baal-la yie kperi a kii buŋbuŋ-la.”

Ŋii la si jaŋ ŋaa a keŋ tuɔɔruŋ kinkeŋ

²⁷ Yesu si bul ŋii dɛɛ, di haal kubala he ni-daŋ-la tuɔŋ a faasa bula pu a bul, “Wia jaŋ pe haal-la si luluŋ le a diesin ari yilin. U jaŋ leŋ duu tuɔŋ tɔɛ.” ²⁸ Ŋii ne Yesu miira bula pu a bul, “Nii-la si nii Wia niin wiaa a tutoba, u-na tiina tuɔŋ ne jaŋ tɔɛ.”

Nialiq che di Yesu naa wu-magilaa

Mat. 12.38-42

²⁹ Nialiq si golli Yesu nii, u bula piba a bul, “Bee na, jiniq niaa deeqba bomo ne. Ba si di mi naa wu-magiliq di ba na a jiq ari mi dol-la lii Wia teen ne. Ai, mi bi naa. Wu-magiliq ma sii che, ma bi jaq wuo na, see wu-magil-la Wia fa si naa a tige Jona le. ³⁰ Wia joq Jona a kenu naa wu-magiliq Ninive niaa teen. Nii titia ne u jaq joq mi-na Nuhuobiine Bie ma a keqmi naa wu-magiliq jiniq niaa teen.”

³¹ Nii ne Yesu bira bul, “Haal kubala ne fa he dime. U dii kuoruq tiqtee kubala le baa yire Siiba. U sii lii u jaq le a mu di-bolii duu jegile nii kuoru kubala wu-jimiq. U yiriq ne fa Solomog. U fa keq wu-jimiq kiqkeq kiqkeq. Sariya che-diiliq, haal-la jaq sii a joq cheeriq a pi jiniq niaa woruq. Mi jaq bula pima ari nuu ne he dime, u yuga a kii Solomog, ka ma bi sei di ma jegile nii u wiaa. ³² Sariya che-diiliq, Ninive niaa ma jaq sii a joq cheeriq a pima woruq. Bua-la le Jona ma fa si mu bul Wia wiaa pi Ninive niaa, ba birima lii ba haacheba le ne aq to Wia. Mi jaq bula pima ari nuu ne he ma tuq a yuga kii Jona, ka ma bi sei di ma jegile nii u wiaa.”

Yesu dage niaa a tige puluq-la le

Mat. 5.15; 6.22-23

³³ Nii ne Yesu bira dage niaa a bul, “Di q ne nyige chaaniq aa che di pulumuq he dia tuq, q bi jaq keq kua keqe. N bira bi jaq joq gbaqa ma a chu to. N yie joqo daq kuq nyuq ne, di nuu-kala ne ku juu q dia, duu wuo na pulumuq a ku

juu dia-la. ³⁴ Ɔ siaa ne Ɔaa Ɔ yaraa pulumuƆ. Di Ɔ siaa ne zomɔ, Ɔ yaraa kala keƆ pulumuƆ ne, ama di Ɔ siaa ne bi zɔƆ, Ɔ yaraa kala he birimiƆ tuɔƆ ne. ³⁵ Mǎ pɔ di puluƆ-la ma si keƆe sǐ birimiƆ birimu. ³⁶ Di Ɔ yaraa kala ne keƆ pulumuƆ aƆ ka Ɔ lee-kala bi birimiƆ keƆe, u jaƆ chaane lee-kala, ari chaaniƆ si yie chaane Ɔii.”

Yesu bul Farisii tiƆƆaa ari Wia teniƆ kerichiba teeƆ woruƆ

Mat. 23.1-36; Maak 12.38-40

³⁷ Yesu si bul wiaa deeƆba deƆe, Farisii tiina kubala yiru duu kɔ u dia a dii kudiilee. Ɔii ne Yesu mu hoƆ duu dii kudiile-la. U bi liiƆ somɔ aƆ didii kudiile-la. ³⁸ Farisii tiina-la si na Ɔii, u Ɔaa u wu-kpuƆkpere. ³⁹ Ɔii ne la Tiina Yesu bula pu a bul, “Ma-na Farisii tiƆƆaa, ma yie cheƆe ma gbaƆsiƆ ari ma nyunyualuƆ hariƆ woruƆ di ba zɔƆ aƆ bi ba tuɔƆ ka tiisi, ka ba tuɔƆ kala birisi. Ma nage nyunyualuƆ ari gbaƆsiƆ deeƆba ne. Ma yaraa ne zomɔ, ama ma tuɔƆ le ma keƆ yaribieriƆ ari tuɔ-bomumuƆ. ⁴⁰ Ma Ɔaa ni-yaaraa ne. Wia-la si Ɔaa ma hariƆ, u ne Ɔaa ma tuɔƆ maa. ⁴¹ Di ma nǐ che di ma tuɔƆ pullɛ, mǎ keƆ ma tuɔƆ a cho summoo a fifaba nennige.

⁴² Ma Farisii tiƆƆaa, ma jaƆ na heeƆ. Ku-biisiƆ, ma yie kaa kpa a leree fii fii, a joƆ leriƆ kubala a pi Wia. Di ma ne jaa pipaari-la suɔra si sima ari pipaari-la suɔra si bi siƆ ari pipaa-diilee maa, ma yie keƆba kaa kpa a leree fii fii, a joƆ ba kuƆ-kala leriƆ doƆo a pi Wia, ama

ma via wutitii woŋbiin̄ a bi Wia cho. U maga di ma kpaa ma kialin̄ leree fii fii, a joŋ leriŋ kubala a pi Wia, ama u bi maga di ma via wutitii woŋbiin̄. ⁴³ Ma Farisii tin̄ŋaa, ma jaŋ na heeŋ. Di ma ne juu Wii-chuoŋe diisin̄, ma yie cho ni-balaa di-hoŋuŋ ne. Di ma n̄ii goŋle yoŋo le maa, ma yie cho di nuu-kala ne pima jirima a chuchuoŋema. ⁴⁴ Ma jaŋ na heeŋ kin̄keŋ kin̄keŋ. Ma nage vaamaa ba si kaa jere, di ba di tin̄teen̄ kala mage doŋo ne, ka niaa bi jin̄ aŋ viveŋ ba nyuŋ.”

⁴⁵ Yesu si bul ŋii dere, di Wia teniŋ kerichi doŋo bula pu a bul, “Kuhian̄, ŋ si bul ŋla, ŋ tuusela ma ne.” ⁴⁶ ŋii ne Yesu bira bul, “Ma-na Wia teniŋ kerichiba, ma jaŋ na heeŋ. Ma yie joŋ chuga a daŋ niaa hariŋ le, ka ba bi wuo chuŋ. Aŋ ka ma titia bi jaŋ peba le a laa chugala. ⁴⁷ Ma jaŋ na heeŋ kin̄keŋ. Ma naabalimaba bi woruŋ ŋaa a kpu nialin̄ fa s̄ii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le. Ma ne paala saa ba vaamaa. ⁴⁸ Ma ne sei wialin̄ ma naabalimaba si ŋaa a bul di ba ŋaa wutitii ne. Ba kpu nialin̄ fa s̄ii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, ma ma ne saa ba vaamaa. ⁴⁹ A tin̄ wiin̄ deen̄ wiaa, ba ŋmuŋse Wia teniŋ seme doŋo ba s̄ii yire Wia wu-jimiŋ a bul, ‘Mi jaŋ ta nialin̄ s̄ii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ari mi tin̄daaraa di ba mu ba teen̄. Ba jaŋ kpu doŋsuŋ aŋ to doŋsuŋ naasin̄ a doŋiseba.’ ⁵⁰ Wia jaŋ doŋise jiniŋ niaa a tin̄ ba si kpu nialin̄ fa s̄ii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le a lii dunia di-suomuŋ, ⁵¹ a chiŋ bua-la le ba si kpu Ebil a kaa mu yi bua-la le ba si kpu Zakaraya. Ba kpu Wia-dia tuoŋ ne a kpage

koru-la nyuŋ ba si yie nyige pusuŋ pipi Wia ne. Wutitii, mi jaŋ bula pima, Wia jaŋ doḡise jiniŋ niaa kala kiŋkeŋ a tiŋ wiaa deenba kala le. ⁵² Ma Wia teniŋ kerichiba, ma ma jaŋ na heeŋ kiŋkeŋ. Ma to woŋbii-la nialiŋ sii to a yi lee-la ba si jaŋ na wu-jimiŋ ne. Ma titia bi che di ma to woŋbiin deen, aŋ po di nialiŋ ma sii walime di ba to, di ba sí to.”

⁵³ Yesu si lii lee-la, Wia teniŋ kerichiba-la ari Farisii tiŋŋa-la suomo bul wiaa a lilii u hariŋ a piesu wiaa yuge. ⁵⁴ Baa walime di ba bere kenu di u ne bul wii chei.

12

Yesu bula pi niaa di ba sí kanfugi tiŋŋa nagu

Mat. 10.26-27

¹ Nialiŋ fa si ko Yesu teen, ba yi niaa bui bui bui a yiyigi doŋo. Ijii ne Yesu laa sipaŋ a bula pi u haritooro a bul, “Má po ma titia le ari Farisii tiŋŋa. Ba ŋaa kanfugi timma ne. Ba nage si-buruŋ ne. Di ŋ ne joŋo he kuŋ-kala le, u yie puore ne. ² Wii-kala si faa, u jaŋ ku lii pulumuŋ, niaa ma jaŋ nii wii-la si ŋaa wu-faali. ³ Wii-kala maa ŋ si bul birimiŋ tuoŋ, ba jaŋ niu pulumuŋ le. Wii-kala bira ŋ si muŋso bul a he nuu duŋduŋ digiliŋ le dia tuoŋ, ba jaŋ faasa heele bulu lusuŋ nyuŋ.”

Nii-la si maga di ŋ fá

Mat. 10.28-33; 12.32; 10.19-20

⁴ Ijii ne Yesu bira bul, “Mi naŋdoŋsuŋ, mi jaŋ bula pima, ma sí nialiŋ si jaŋ wuo kpu ma yaraa le fá. Ba bira bi jaŋ wuo ŋaa wu-boŋ kala ma

le. ⁵ Mi jaŋ dagema nii-la si maga di ma fá. Má fá Wia. U ne jaŋ wuo kpuma aŋ bira keŋ doluŋ duu wuo joŋma he Wia nyiniŋ tuoŋ. Mi bulaa pima, ma fifáu. ⁶ Zaarikokobiisiŋ banoŋ dee ba yie joŋo yalle kɔbu balia koo? Ama Wia bi ba tuoŋ kubala ma wiaa yua. ⁷ Wia paala jiŋ ma nyu-punaa kala ma niŋ ne. Ŋii wiaa, ma sí leŋe di fawulluŋ keŋma. Ma ne paala kii zaarikokobiisiŋ a yuge.

⁸ Mi bulaa pima, nii-la kala si jaŋ wuo bul niaa tuoŋ ari u ŋaa mi nuu ne, mi-na Nuhuobiine Bie ma jaŋ bul ŋii a tigeu le Wia tiŋdaaraa sipaaŋ. ⁹ Ama nii-la kala si viami niaa tuoŋ, mi-na Nuhuobiine Bie ma jaŋ viau Wia tiŋdaaraa sipaaŋ. ¹⁰ Nii-la kala si bul wu-bɔŋŋɔɔ a mu tige mi-na Nuhuobiine Bie le, Wia jaŋ joŋo cheu, ama nii-la kala si tuuse Wia Diŋ-zoŋ-la joŋŋoo, Wia bi jaŋ joŋo che u tiina.

¹¹ Di ba ne keŋma kaa juu Wii-chuoŋe diisiŋ koo kuoroo ari kuhiasiŋ teenŋ di ba dii ma sariya, ma sí leŋe di ma boisiŋ joŋ ŋii ma si jaŋ ŋaa a laa ma titia, koo wii-na kala ma si jaŋ bul. ¹² Bua-la titia le Wia Diŋ-zoŋ-la jaŋ dagema wii-la ma si jaŋ bul.”

Yesu mage namaga a tige bagi-daari tuoluŋ tiina le

¹³ Yesu fa si bul wiaa pipi ni-daŋ-la ŋii, baal kubala lii ba tuoŋ a bula pu a bul, “Mi kuhiaŋ, la nyimma suba aŋ ka kiaa. Mii suluŋ di ŋ bula pi mi naŋbie duu kaa kpaa pimi.” ¹⁴ Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Mi naŋdoŋ, mi tiŋtimii dee di mi laa ma sariya dii pima koo di mi keŋ

ma kiasa kaa kpaama.” ¹⁵ Ɔii ne u bira bula pi niasa a bul, “Má fiele ma siaa a sí tuɔ-luɔɔ keɔ. Di nuhuobiine ne keɔ kiasa kiɔkeɔ, kialii bi jaɔ wuo leɔ duu keɔ miisiɔ.”

¹⁶ Ɔii ne Yesu bira mage namaga a bul, “Baal kubala ne fa he dime a keɔ kiasa woruɔ a bil u бага. U бага-la kiasa wase woruɔ. ¹⁷ Ɔii ne u bibiine u tuɔɔ le a bul, ‘Ee ne mi jaɔ ɔaa? Mi bira bi leriɔ kene di mi tuɔle mi kiasa.’ ¹⁸ Ɔii ne u bul, ‘Mi jaɔ ɔmoo mi virisiɔ deɔba mi si kene a ta aɔ wasa saa ku-balaa. Mi jaɔ joɔ mi kuorimiaa ari mi kiasa kala a tuɔle dime ¹⁹ aɔ bula pi mi titia a bul, Mi tuɔle kiasa yuge ne. Mi jaɔ dii jisi ari jisi. Mi-na jaɔ ta jia a dii kiasa ari tuɔtuɔruɔ.’ ²⁰ Ɔii ne Wia bula pu, ‘Ni-yaari, titaniɔ deɔ mi jaɔ leɔ di ɔ suu. Kialii saa ɔ si che bil, kubee ne jaɔ dii?’ ” ²¹ Ɔii ne Yesu bula pi niasa a bul, “Nii-la kala si yie che kiasa bil u titia le aɔ bi kuoru ɔaa Wia teenɔ, u nage baala deɔ ne.”

Yesu dage niasa di ba sí ba titia walimu a tige kudiilee ari genniɔ wiasa le

Mat. 6.25-34

²² Ɔii wiasa Yesu bula pi u haritooro a bul, “Mi bulaa pima, ma sí ma titia walimu a tige kudiile-la ma si jaɔ dii a keɔ doluɔ, koo ma sí ma titia ma walimu a tige genni-la le ma síi che di ma lilaale. ²³ Ma miisiɔ ne kii kudiilee, ma yaraa ma kii genniɔ. ²⁴ Má bee na diibiisiɔ, ba bi pere, ba bi kiasa ka tuɔle virisiɔ le, ka Wia pipiba kudiilee. Ma ne paala keɔ nyuuruɔ a kii diibiisiɔ. ²⁵ Di ma ní walime ma titia kiasa

deenba wiaa, bua-la ɛ ma miisiŋ si jaŋ dere, u bi jaŋ keŋ tapul-bala ma pe pima. ²⁶ Di ma ne saa bi tapul-bala ma wuo kaa pe ma miisiŋ ɛ tapulii-la ma ma si jaŋ suu, beɛ ne saa tii kiaa deenba wiaa wiwalimɛma? ²⁷ Má bee na tii-filaa. Ba bi tiŋ, ba bi genniŋ ma yere a lilaale, ama ba zomɔ woruŋ. Kuoru kubala ne fa he dime. Baa yire Solomɔŋ. U fa si he u miisiŋ ɛ, u keŋ kiaa ne woruŋ. Ama u genniŋ fa bi zomɔ mage tii-filaa deenba. ²⁸ Wia ne yie ŋaa yaŋ nyu a waa a zɔŋ, ka u bi dieni aŋ hil. Di u ne hila, ba yie nyige nyiniŋ. Di Wia ne wuo ŋaa yaŋ zɔŋ ŋii, beɛ ne tii ma bibiine ari u bi jaŋ wuo pima kudiilee ari genniŋ? Ma yarida bi yuge. ²⁹ Ma sí leŋe di ma walime ma titia kudiile-la ma si jaŋ dii ari ku-la ma si jaŋ nyua wiaa. ³⁰ Nialiŋ si bi Wia jiŋ dunia deen ɛ, ba ne yie walima chiche kiaa deenba. Ma Nyimma jima ari ma che kiaa deenba ne. ³¹ Ŋii wiaa, má laa sipaan a che kialii si he Wia kuorii-la tuɔŋ. U jaŋ joŋ kuŋ-kala si ka a pe pima.”

*Ŋii la si jaŋ ŋaa a keŋ kiaa Wia-jaŋ ɛ
Mat. 6.19-21*

³² Ŋii ne Yesu bira bul, “Ma nialiŋ síi tomi, ma bi yuge. Ma sí leŋe di fawulluŋ keŋma. Ma Nyimma tuɔŋ tɔre ne duu joŋ kuorii-la pima. ³³ Má joŋ ma kiaa kala yalle a joŋ moribie-la a pi summoo. Má che kialii si bi chei a bil ma titia ɛ, a joŋ ma kiaa bil Wia-jaŋ ɛ. Dime ba bi jaŋ dere, gaaru kala bi jaŋ wuo paaba dime, pugumaa ma bi jaŋ diiba. ³⁴ Ma tuobiinaa jaŋ piŋ lee-la ma kiaa si he.

³⁵ Má voo ma damerisiŋ woruŋ ma tiŋsiŋ le a nyige ma chaanaa di ba chaane, di ma ŋaa siri ari wii-na kala si jaŋ ŋaama le. ³⁶ Má leŋ di ma nage dia tiŋtinni-zoŋŋoo. Di ba kuhiaŋ mu ha-jaari gbiele aŋ ko, ba hoŋo gberu. Ba ŋaa siri di bua-la le u si miira ko a du boro, ba jaŋ suro pu lima lima. ³⁷ Di ba kuhiaŋ ne miira ko a na di ba weye a ŋaa siri, ba tuoŋ jaŋ tore. Wutitii, mi jaŋ bula pima, u jaŋ voo u damere woruŋ aŋ ŋaa di u tiŋtinna-la hoŋ, a joŋ kudiilee piba di ba dii. ³⁸ Duu ne miira ko tita-siesee maa, koo duu ne paala kieli ŋii maa, ba tuoŋ jaŋ tore woruŋ. ³⁹ Di nuu ne fa jima bua-la le gaara si jaŋ ku gaa u kiaa u dia le, u fa jaŋ hoŋo po u dia. Di u ne weye, u bi jaŋ sei di gaara juu gaa u kiaa. Má liisi wiŋ deen. ⁴⁰ Má ma saa ŋaa siri, bee wiaa, mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ ko bua-la le ma si buu yiele.”

Nii-la si ŋaa tiŋtinni-titii ari nii-la si bi tiŋtinni-titii ŋaa

Mat. 24.45-51

⁴¹ Ŋii ne Piita piese Yesu a bul, “La Tiina, ŋ mage namaga deen pipila ne koo ŋ bula pi nuu-kala nee?” ⁴² Ŋii ne la Tiina Yesu miira pieseba a bul, “Kubee ne saa ŋaa tiŋtinni-titii-la si jiŋ wiaa? U ne nii-la u kuhiaŋ si yie liise duu biben u dia, aŋ pe pipi u tiŋtinni-doŋsuŋ ma kudiilee. ⁴³ Di tiŋtinna-la ŋaa wialŋ u kuhiaŋ si dagu duu ŋaa, u tuoŋ jaŋ tore bua-la le u kuhiaŋ-la si jaŋ miira ko. ⁴⁴ Wutitii mi bulaa pima, u kuhiaŋ-la jaŋ joŋ u kiaa kala he tiŋtinna deen nisiŋ le duu biben. ⁴⁵ Ama di tiŋtinni-la ne bula pi u titia ari u kuhiaŋ-la jaŋ dieni ne aŋ

suomo ḡmuḡmoo u tiḡtinni-dḡḡsu-la, baalaa ari haalaa kala, a he dḡḡ ḡ, aḡ faasa didii kudiilee a nyunyua siniḡ bubugi, ⁴⁶ duu ḡaa ḡii, u bi siri ḡaa ḡbere u kuhiaḡ-la. U kuhiaḡ-la jaḡ kḡ tapulii-la ḡ u si bi yiela. U jaḡ dḡḡisu woruḡ aḡ keḡu kaa mu he lee-la nialḡ si bi u niḡ wiaa nii si he. ⁴⁷ Tiḡtinni-la si jiḡ tiḡtimii-la u kuhiaḡ sḡi che duu tiḡ aḡ bi siri ḡaa duu tiḡ tiḡtimii-la, u kuhiaḡ jaḡ chaasa viiru kiḡkeḡ. ⁴⁸ Ama tiḡtinni-la si bi tiḡtimii-la u kuhiaḡ sḡi che duu tiḡ jiḡ aḡ ḡaa wii-la si maga di ba viiru, ba jaḡ viiru mua. Di ba joḡ kiaa yuḡe a pi nuu, u maga di ba piḡe laa kiaa yuḡe nii-la teenḡ. Di ba joḡ kiaa yuḡe kiḡkeḡ kiḡkeḡ a pi nuu duu beḡ, u ma maga di ba piḡe laa kiaa kiḡkeḡ kiḡkeḡ u teenḡ.”

A tiḡ Yesu wiaa, niaa jaḡ pḡre dḡḡ ḡ

Mat. 10.34-36

⁴⁹ ḡii ne Yesu bira bul, “Mi kḡ di mi ḡaa di dunia dii nyiniḡ ne. Mi saa fa cho duu suolo a didii ne ḡeḡe. ⁵⁰ Mi jaḡ juu heḡe ḡ ari niaa si yie juu liḡ ḡii, bua-la ḡ ba sḡi foba Wii-chuoḡe liḡ. Mi tuḡ bi jaḡ piḡ di-bala see di mi na hee-la dḡre. ⁵¹ Ma biina di mi keḡ yarifiela a ne kaa kḡ di mi pi dunia? Ai. Mi paala kḡ di mi ḡaa di niaa pḡre dḡḡ ḡ ne. ⁵² A chiḡ ḡeḡe a kaa mu, dia niaa jaḡ pḡre dḡḡ ḡ. Di ba ne ḡaa banḡ a juuu dia, ba jaḡ pḡre dḡḡ ḡ. Niaa batori jaḡ keḡ nii-bala, di niaa balia ma keḡ nii-bala. Niaa batori-la jaḡ pe dḡḡ ḡ a yuyuo niaa balia-la. Niaa balia-la ma jaḡ pe dḡḡ ḡ a yuo niaa batori-la. ⁵³ Biiriḡ nyimmaba ari ba biiriḡ jaḡ guraa yuo dḡḡ. Biiriḡ ma keḡ ba nyimmaba

di ba yuyuo dɔŋɔ. Biirinɔ naanɔba ma jaŋ keŋ ba biirinɔ yuyuo dɔŋɔ, biirinɔ ma jaŋ keŋ ba naanɔba di ba yuyuo dɔŋɔ. Bala naanɔba ma jaŋ keŋ ba bii-haalaa yuyuo dɔŋɔ. Bii-haalaa ma jaŋ keŋ ba bala naanɔba yuyuo dɔŋɔ.”

U maga di ma jinɔ wialinɔ si ŋaa dunia le bubuɔŋ

Mat. 16.2-3

⁵⁴ Ɔii ne Yesu bula pi nialinɔ a bul, “Di ma ne na duonɔbilingbaanaa di ba ne lii wii-juulunɔ a kuu jil, ma yie bul di duonunɔ nɔi che duu nii. Ɔii ne duonunɔ senɛ yie nii. ⁵⁵ Di ma ne bira na pelinɔ duu ne lu a lii taŋ-bubuɔŋ, ma yie bul di lerinɔ jaŋ linɔ. U senɛ linɔ. ⁵⁶ Ma kanɔfugi tinɔŋaa deenɔba. Ma yie wuo beŋ tinɔteenɔ a beŋ wia nyunɔ maa a wuo dage wii-la si jaŋ ŋaa. Beɛ ne saa tii ma bi jaŋ wuo jinɔ wialinɔ sii ŋaa dunia deenɔ le ba bubuɔŋ?”

Wii-la si maga di ma ŋaa

Mat. 5.25-26

⁵⁷ Ɔii ne Yesu bira bul, “Ma si jinɔ wii-la si maga di ma ŋaa, beɛ ne tii ma buu ŋaa? ⁵⁸ Di nuu ne saminɔ a keninɔ kaa mu sariya di-diilinɔ, ŋ ŋaa kukeri a bul wii-la wase wonɔbiinɔ le an-na mu. Di ŋii dee, u jaŋ keninɔ kaa lere sariya didiire teenɔ. Sariya didiire bira jaŋ keninɔ kaa he porisiba nisinɔ le. Ba jaŋ keninɔ mu to dia. ⁵⁹ Di ba ne keninɔ mu to dia, ŋ bi jaŋ wuo lii, see di ŋ tinɔ chinɔ-la kala ba si kere pinɔ.”

13

Yesu bula pi niaa di ba birima lii ba haacheba le

¹ Bua-la le Yesu fa si bul wiaa pipi niaa, nialij dɔŋsuŋ fa si he dime bul wiaa pu a mu tige Paalit le, u fa si kpu Galilii tiŋŋaa dɔŋsuŋ ŋii. U kpuba bua-la le ba sii kpu pusun pipi Wia ne. ² Ŋii ne Yesu pieseba a bul, “Ma biina ari Galilii tiŋŋaa deenba Paalit si kpua ne ŋaa haache a kii Galilii tiŋŋaa dɔŋsuŋ kalaa? ³ Ai, ŋii dee. Di ma ne bi birima lii ma haacheba le, ma kala jaŋ suu ari niaa deenba si suu ŋii. ⁴ Nialij fii ari chori ma fa si he dime, dii-duduon tele ŋmooba kpu Siloom le. Ma biina ari ba ne ŋaa haache a kii nialij dɔŋsuŋ kala fa si he Jerusalem le koo? ⁵ Ai, ŋii dee. Mi bulaa pima, di ma kala bi birima lii ma haacheba le, ma kala jaŋ suu niaa deenba fa si suu ŋii.”

Yesu mage namaga a tige tia-la si bi neŋ le

⁶ Ŋii ne Yesu mage namaga a pi niaa a bul, “Baal kubala ne fa he dime. U fa keŋ tutogo ne u бага le. Tutogo-la nenij yi, u mu a chiche nene tutogo-la le. U bi neŋ kala na. ⁷ Ŋii ne u bula pi u bagi-paara a bul, ‘Jisin batori ne ŋla tia-la si bi nene, u maga di ŋ kere ta ne. U china to lerij ne.’ ⁸ Ŋii ne bagi-paari-la bula pu a bul, ‘Mi kuhian, leŋ duu chij jina deen ma le di la na. Mi jaŋ huro golli u bubuon a he na-biniŋ. ⁹ Di u ne nene hariŋ jina-la le, u jaŋ zon. Di u ne bi nene, kere ta.’ ”

Yesu vaare guma tiina

10 Che-wiesii-la cheeη kubala Yesu juu Wii-chuoε dia a didage niaa Wia wiaa. 11 Di haal kubala he dime. Jiη-boη kubala ne kenu a ηaa uu wiile. U wiile ηii a yi jisiη fii ari chori. U fa kenu bori ne. U bi wuo tienaa chiη. 12 Yesu si na haal-la, u yiru a bul, “Haal, η duoro ne. Iη nyanyalii-la lii-η le ne.” 13 Iηii ne u joη u nisaa a daη haal-la le. Haal-la guu tiene u titia a denne Wia. 14 Iηii ne Wii-chuoε dia-la kuhiaη na baaniη ari Yesu si vaare niaa che-wiesii-la cheeη. U bula pi nialiη a bul, “Tapulaa balidu ne he dime. U maga di la tiη tiηtiηηaa tapulaa deenba pege di ba vaarema, ama che-wiesii-la cheeη dee.” 15 Iηii ne la Tiina Yesu bula piba a bul, “Ma kanfugi tiηηaa deenba, ma tuoη kubee ne bi neeη koo u kakumo puro kaa lii u nyunyua liiη che-wiesii-la cheeη? 16 Haala deen ηaa Abiraham doho nuu ne. Sitaani kenu voo bil jisiη fii ari chori. U saa bi maga di la laau ta che-wiesii-la cheeη koo?” 17 U si bul ηii, hiisiη keη u diηdomo-la kala, aη ka nialiη ku-kaanaa tuoη tore ari Yesu si ηaa wu-kpuηkpere-la.

Yesu mage namaga a mu tige ku-doho kubala le baa yire masitad

Mat. 13.31-32; Maak 4.30-32

18 Iηii ne Yesu piεε nialiη a bul, “Bee kuη ne mi jaη keη Wia kuorii-la kaa magise? Eε ne Wia kuorii-la nage? 19 U nage ku-doho kubala ba kaa yire masitad ne. Baal kubala joηo duu u бага le. U nyu a waa a birime tia. Iηii ne diibiisiη ku sua ba dellii u naakelee le.”

Yesu mage namaga a mu tige si-buruŋ le

Mat. 13.33

²⁰ Ɔii ne Yesu bira pieseba a bul, “Bee kuŋ ne mi bira jaŋ keŋ Wia kuorii-la a kaa magise?”

²¹ Wia kuorii-la nage si-buruŋ ba si kaa he munuŋ le, u sii a puore ne. Haala joŋ munuŋ a he tasi-gbaŋa tuoŋ, a joŋ si-buruŋ a kaa kuosi. U dieni mua, ka muŋ-la sii su tasi-gbaŋa-la kala.”

Yesu bula pi niaa di ba to boi-la si bi jal

Mat. 7.13-14, 21-23

²² Ɔii ne Yesu mu Jerusalem diiriŋ. U sii mu ŋii, u golle ta-balaa ari ta-biisiŋ a didage niaa.

²³ Ɔii ne nuu kubala ku piesu a bul, “La Tiina, nialiŋ Wia si laa ta, ba jaŋ ŋaa niaa muapilii duŋduŋ koo?” ²⁴ Ɔii ne Yesu bula pi niaa a bul,

“Di ma nii che di ma juu Wia kuorii-la tuoŋ, u maga ari ma to boi-la si bi jal ne. Má he doluŋ a to boi-la a juu. Mi jaŋ bula pima, niaa jaŋ yuge a wiwalime di ba to lee-la juu aŋ walima lol.

²⁵ Tapulii kubala dia-la tiina jaŋ sii a keŋ u boiŋ to. Ka ŋ-na jaŋ he hariŋ a suomo du borola a bul, ‘La Tiina, keŋ boi-la suri a pila.’ Ɔii ne u jaŋ bula pima a bul, ‘Mi bi lee-la ma si lia jiŋ.’ ²⁶ Ma ma jaŋ bula pu a bul, ‘La di ma kala ne fa hoŋ di-bala a dii kiaa. Ɔ dagela ŋ wiaa la jaŋ ma le.’ ²⁷ Ɔii ne u jaŋ bira bula pima a bul, ‘Mi bi lee-la ma si lia jiŋ. Má suusa lii mi teenŋ.

Ma kala ŋaa ni-boŋŋoo ne.’ ²⁸ Tapulii kubala ma jaŋ na Abiraham ari Aizik ari Jekob, ari nialiŋ kala sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le di ba hoŋ Wia kuorii-la tuoŋ, ka ma-na jaŋ he jeen hariŋ a na baaniŋ a yiyel aŋ didiŋ ma

nyilaa, aŋ bi wuo juu. ²⁹ Niaa jaŋ lii dunia sɛmɛ-na kala a hoŋ Wia kuorii-la tuoŋ aa gbieli. ³⁰ Ama kuhiasin yuga a jaŋ ku birime haŋbiisin. Haŋbiisin yuga a ma jaŋ ku birime kuhiasin.”

Yesu cho Jerusalem niaa

Mat. 23.37-39

³¹ Bua-la titia le ne Farisii tinŋaa doŋsuŋ ko Yesu teen a bula pu a bul, “Lii daha, beɛ wiaa Herod ka che duu kpuŋ ne.” ³² Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Má mu bula pi nyinyiseri-la, mi jaŋ kiri jin-boŋŋoo aŋ vaare niaa jinin ari chie. Chieto mi jaŋ tin mi tinŋaa dere. ³³ Ari ŋii kala, u maga di mi ha he mi woŋbiin le jinin ari chie ari chieto kala. U bi woŋbii kene di ba kpu nialin síi bul wiaa, Wia Din-zoŋ-la doluŋ le lee-kala see Jerusalem le. ³⁴ Ma Jerusalem niaa, ma yie kpu nialin síi bul wiaa, Wia Din-zoŋ-la doluŋ le, a joŋ tabiaa a yage tinŋaara-la Wia si tima di ba ko ma teen. Naŋsiin yuga ne mi fa cho di mi chu to ma niaa kala, ari jimin si yie chu to u biirin ŋii, ka ma bi seye. ³⁵ Bee na, Wia jaŋ leŋ ma jáŋ pima. Ma bira bi jaŋ nami, see bua-la le ma si jaŋ chuolemi a bul, ‘Wia jaŋ pe nii-la síi ko la Tiina Wia doluŋ le.’ ”

14

Yesu vaare baala síi wiilu

¹ Che-wiesii-la cheɛ kubala, Yesu mu duu dii kudiilee Farisii tinŋaa kuhian kubala dia le. Ŋii ne niaa faasa bibenu woruŋ. ² Di baal kubala ne he dime a ko Yesu teen. U yaraa kala fa ŋmere ne. ³ Ŋii ne Yesu piese Wia

tenij kerichiba ari Farisii tinḡaa a bul, “U keḡ woḡbiin nee di la vaare nyanyal tinḡaa che-wiesii-la cheeḡ koo?” ⁴ Ba bi wii-kala bula. ḡii ne Yesu keḡ baal-la a vaaru aḡ tau u mu dia. ⁵ ḡii ne u bira piaseba a bul, “Di ḡ bie koo ḡ neeḡ ne tel viliḡ le che-wiesii-la cheeḡ, ma tuoḡ kubee ne bi jaḡ lere liisu?” ⁶ Ba bi wii-kala wuo bula pu.

Yesu bula pi niaa di ba keḡ ba titia muuri, a keḡ zile, a huhuore niaa

⁷ Yesu si beḡ nialiḡ ba si yira baa juu dia ḡii, u na di ba juu chiche ba hoḡ ni-balaa di-hoḡoo. ḡii ne u mage namaga a piba a bul, ⁸ “Di nuu ne yiriḡ di ḡ ko u ha-jaari gbiele a dii kudiilee, sí mu bagisa joḡ ni-balaa di-hoḡuḡ a hoḡ. Dia tiina jaḡ wuo yire nuu ma si kiin bira duu hoḡ dime. ⁹ Nii-la si yirema jaḡ wuo ku bula piḡ a bul, ‘Suusa mu, ka di ḡ doḡo tiina hoḡ ḡ di-hoḡuḡ.’ ḡii ne ḡ jaḡ sii a mu hoḡ ni-biisiḡ di-hoḡuḡ. Hiisiḡ jaḡ keḡniḡ woruḡ. ¹⁰ ḡii ne saa di ba ne yiriḡ di ḡ ku dii kudiilee, di ḡ ne mua, hoḡ ni-biisiḡ di-hoḡuḡ. Di nii-la si yiriḡ ne ko naḡ, u jaḡ bula piḡ a bul, ‘Mi naḡdoḡ, sii hoḡ di-hoḡ-zoḡuḡ.’ U ne ḡaa ḡii, u jaḡ piḡ jirima nialiḡ kala si he dime teeḡ. ¹¹ Nii-la kala sí bigisi u titia le, Wia jaḡ kenu muuri. Ka nii-la ma si keḡ u titia muuri, Wia jaḡ ḡaa duu yuge.”

¹² ḡii ne Yesu bula pi nii-la si yiru duu ku dii kudiilee a bul, “Di ḡ ne ḡaa kudiilee, sí ḡ naḡdoḡsuḡ koo ḡ naḡbiiriḡ yiru, sí ḡ dia niaa koo ḡ doḡsuḡ tinḡaa si keḡ kiaa ma yiru. Ba ma jaḡ wuo yiriḡ maachie di ḡ ku dii kudiilee

ba teenj a tijj η chimij. ¹³ Di η nii yire niaa di ba ku gbieli gbiele a dii kudiilee, yire summoo ari nialij naasij koo nisaa si suba ari nyulimaa kala. ¹⁴ Di η ne ηaa ηii, Wia ma jaŋ peŋ le, beε wiaa ba-na bi jaŋ wuo tijj η chimij. Wia jaŋ tijj η chimij tapulii-la tuo-pul tinŋaa si jaŋ sii suuŋ le.”

Yesu mage namaga a tige baal-la si ηaa ba gbieli gbiele le

Mat. 22.1-10

¹⁵ Yesu si bul wiij deej, ηii ne nialij si honoo dii kialij doŋo bula pi Yesu a bul, “Nialij si jaŋ dii kiaa Wia kuorii-la tuoj, ba tuoj jaŋ tore.”

¹⁶ ηii ne Yesu mage namaga a bul, “Baal kubala ne fa he dime. U ηaa ba gbieli gbieli-bal. ηii ne u yire niaa yuge di ba ko di ba gbieli.

¹⁷ Gbiele-la si ηaa siri, u tijj u tijtinna duu mu bula pi nialij u si yira ari ba ηaa siri ne di ba gbieli gbiele-la. ¹⁸ U si mu yireba, ba kala via. Ni-buŋbuŋ si duu yoo бага ne a chiche duu mu na, ηii wiaa u bi jaŋ wuo ko. ¹⁹ Doŋo ma si duu ma yoo ne-bellij fii ne a ma kaa lii duu kaa mu pere na. ηii wiaa u ma bi jaŋ wuo ko.

²⁰ Doŋo tiina ma si di leele ne u jaa haala. A tijj ηii wiaa u ma bi jaŋ wuo ko. ²¹ ηii ne tijtinnila miira mu bula pi u kuhiaŋ-la. U si nii ηii, u baanij sii kinkeŋ. ηii ne u bira bula pu a bul, ‘Lii mu wonbiij niij lima ari jaŋ tuoj wonbii-biisij a yire summoo ari gberikeε ari nyulimaa, ari nialij naasij ari nisaa si suba.’ ²² Lima lima di baal-la u si tima lia a yire nialij ba ku juu, ka u juu bula pi u kuhiaŋ-la ari nialij ko ne, ama ba ha bi yuge. ²³ ηii ne baal-la bira bula

pi u tiŋtinni-la a bul, ‘Bira lii bagisiŋ woŋbiee ari woŋbii-biisiŋ kala a yire niaa di ba ku juu di mi dia su.’ ²⁴ Mi jaŋ bula pima ari nialiŋ mi si yira, ba kuŋ-kala bi jaŋ dii kudiilee deenba.”

Wii-la ŋ si jaŋ ŋaa aŋ-na ku ŋaa Yesu haritooro

Mat. 10.37-38

²⁵ Yesu fa sii mu woŋbiinŋ ŋii, ni-danŋ to u hariŋ. Ŋii ne u daase hariŋ a bula piba a bul, ²⁶ “Di nuu-kala ne ko mi teenŋ, u bi jaŋ wuo ŋaa mi haritooro, see u bere u nyimma ari u naaŋ ari u haala ari u biirinŋ ari u naaŋbiirinŋ ari u titia wu-ŋaalaa kala. ²⁷ Nii-la kala si bi u titia daa-gesee baase aŋ to mi hariŋ, u bi maga duu ŋaa mi haritooro. ²⁸ Di ma kuŋ nii che di ŋ saa dii-duduonŋ, ŋ jaŋ laa sipaanŋ hoŋ a biine a na di moribiee maga di ŋ kaa saa dia-la dere. ²⁹ Di ŋ ne bi ŋii ŋaa aŋ suomo bil dia-la gentine aŋ bira bi moribiee kene di ŋ saa dia-la dere, niaa jaŋ na wii-la ŋ si ŋaa. Ba jaŋ mumomunŋ. ³⁰ Ba jaŋ bul, ‘Baala deen suomo duu saa dia ne aŋ bi wuo saa dere.’ ”

³¹ Ŋii ne Yesu bira mage namaga doŋo a bul, “Kuoro ne sie a keŋ niaa bui fii a kaa mu duu yuo u kuoru doŋo. Ka kuoru-la ma keŋ niaa bui mara ne. U jaŋ laa sipaanŋ hoŋ a biina na duu ne jaŋ wuo yuo dii kuoru-la aŋ-na mu yuou. ³² Di u ne bi jaŋ wuo dii kuoru-la, u jaŋ tiŋ tiŋdaaraa di ba mu cheŋ kuoru-la doŋo di ba he di-bolii, a leŋ di ba sulu di ba siŋ.” ³³ Ŋii ne Yesu bira bula piba a bul, “Ŋii titia ne ma kuŋ-kala bi jaŋ wuo ŋaa mi haritooro, see ŋ via kuŋ-kala ŋ si kene ta.

Yesu bul wiaa a tige yisiŋ le

Mat. 5.13; Maak 9.50

³⁴ Yisiŋ sima, ama di u ne sebise, ŋ bira bi jaŋ wuo ŋaa duu siŋ. ³⁵ Ŋ bira bi jaŋ wuo joŋo he бага le duu leŋ di kiaa wase. U bira bi nyuuruŋ kala keŋe. Ba yie joŋo yuo ta ne. Ma digilaa tiŋŋaa, má wuoli ma digilaa a nii wiaa deenba.”

15

Yesu mage namaga a tige piesi-la si lele le

Mat. 18.12-14

¹ Tapulii kubala lanpoo lilaaraa ari haache diiree yuga ko Yesu teenŋ di ba jegile nii u wiaa.

² Ŋii ne Farisii tiŋŋaa ari Wia teniŋ kerichiba suomo gugurime wiaa a bul, “Baala deenŋ leŋe haache diiree kuko u teenŋ ne aŋ pe leŋ ba di ba kala didii kiaa.”

³ Yesu si nii ŋii, u mage namaga piba a bul,

⁴ “Baal kubala ne he dime a keŋ piesee zolo. Ŋii ne ba tuoŋ doŋo lel. U leŋ piesee mahiŋ banese ari fii ari nibi-la ta giriŋ tuoŋ aŋ gollo chiche pie-lelii-la a bul di see duu che nau. ⁵ U si nau, u joŋo baase a kaa mu dia. ⁶ U si kaa mu dia, u yire u naŋdoŋsuŋ ari u naaŋbiiriŋ a bula piba, ‘Má leŋ di la kala tuoŋ tore. Mi na mi piesi-la si lele ne.’ Ma tuoŋ kubee ne bi jaŋ ŋaa wii-la baal-la si ŋaa?”

⁷ Yesu dage namaga-la bubuoŋ a bul, “Di haache diire kubala ma ne birima lii u haacheba le, nialiŋ si he Wia-jaŋ le, ba tuoŋ jaŋ tore. Ba tuoŋ jaŋ tore nia deenŋ nyuŋ a kii niaa mahiŋ banese ari fii ari nibi-la si keŋ tuo-pula

a biine u bi maga di ba birima lii ba haacheba le.

Haal-la moribiee si lele

⁸ Leŋ la joŋ ari haal kubala ne he dime a keŋ selime moribii-biiŋ fii. Di doŋo ne lele, ee ne u jaŋ ŋaa? U jaŋ nyige nyiniŋ a tii u dia kala a beŋ woruŋ see duu nau. ⁹ U si nau, u yire u taŋloŋsuŋ ari u naaŋbiiriŋ kala a he doŋo a bula piba a bul, ‘Má leŋ di la kala tuŋ tore. Mi moribii-la si lele, mi nau ne.’ ” ¹⁰ Ŋii ne Yesu bul, “Mi jaŋ bula pima ari ŋii titia ne, di haache diire kubala ne birima lii u haacheba le, Wia tiŋdaaraa tuŋ yie tore ne.”

Yesu mage namaga a tige bile si lele le

¹¹ Yesu bira mage namaga doŋo a bul, “Baal kubala ne he dime a keŋ u haŋbiisiŋ balia. Ba fa ŋaa baalaa ne. ¹² Ŋii ne ba tuŋ ku-bie sii mu bula pi ba nyimma a bul, ‘Mi nyimma, kialiiŋ ŋ si jaŋ suu aŋ ka pila, joŋ mi toruŋ pimi.’ Ŋii ne u keŋ kialiiŋ kaa kpa. ¹³ U bi diene, ka ba tuŋ ku-bie sii paa u toruŋ kala u si laa a he doŋo le, a sii mu ta-bolii kubala. Dime u keŋ kialiiŋ kala kaa mu ŋaa wu-toonuŋ, ba kala dere. ¹⁴ U si dii kialiiŋ kala dere ŋii, di losuŋ juu taŋ-la woruŋ. U che kudiilee ka. ¹⁵ Ŋii ne u mu che tiŋtiŋŋaa. Taŋ-la nuu sei duu bibes u toonuŋ. U keŋ u titia kaa mu mere nii-la le a didaa u toonu-la. ¹⁶ U sii daa toonu-la, nuu-kala buu kudiilee ka pa. U fa chiche duu dii toonu-la kudiilee. ¹⁷ Ŋii ne u biine u tuŋ le a mu yi u nyimma le a bul, ‘Mi nyimma ma keŋ tiŋtinnaa yuge ne. Ba kala nina kudiilee didii aŋ kika,

aŋ ka mi-na he daha a susuu losuŋ. ¹⁸ Mi jaŋ sii a miira mu mi nyimma teeŋ. Di mi ne mua, mi jaŋ bula pu, Mi nyimma, mi ŋaa haache ari Wia ariŋ kala. ¹⁹ U bira bi maga di mi ŋaa ŋ bii. Joŋmi di mi pe ŋ tiŋtinnaa le di la titiŋ.’ Ŋii ne u sii a kuko u nyimma teeŋ. ²⁰ U si ko u nyimma teeŋ, u fa ha he di-bolii ne, ka u nyimma nau. Nennige kenu woruŋ. U fá mu a guoru. ²¹ Ŋii ne bile bula pi u nyimma a bul, ‘Mi ŋaa haache ari Wia ariŋ kala. U bira bi maga di mi ŋaa ŋ bii.’ ²² Ama u nyimma ha bula pi u tiŋtinnaa a bul, ‘Má mu lima a joŋ geri-zomuŋ a kaa ko laalu. Má joŋ nenii-piriŋ maa a he u nisiŋ aŋ joŋ neŋteŋŋee ma a heu. ²³ Má mu keŋ neeŋ-la ma si nere a kaa ku kpu di la kala dii, di la tuoŋ tore. ²⁴ U naga mi bie deeŋ fa suba ne aŋ sisele sii. U fa lele ne, ka la leele nau. Ŋii ne ba dii kias ari tuotoŋ.’

²⁵ Bua-la le di bile malima he бага le. Ŋii ne u ko dia. U si ku kpage u dia, u nia di baa du kias a gugua. ²⁶ Ŋii ne u yire u nyimma tiŋtinna-la doŋo a piesu a bul, ‘Bee ne baa ŋaa ŋii?’ ²⁷ Ŋii ne u bula pu a bul, ‘Ŋ ŋaana ne miira ko. Ŋii ne ŋ nyimma keŋ ne-fere a kpu a pu, bee wiaa u miira ko dia ari yarifielaa ne.’ ²⁸ Ŋii ne bile malima-la na baaniŋ kiŋkeŋ. U bi dia jua. U nyimma ku lii a sulu duu ku juu dia. ²⁹ Bile bula pi u nyimma a bul, ‘Jisiŋ deeŋba kala le mi faasa tiŋ tiŋtiŋŋaa woruŋ a piŋ. Mi ha bi ŋ niŋ wiaa via che-bala maa. Bee kuŋ ne ŋ saa pimi? Ŋ ha bi buu-bie ma kaa pimi di mi kpu la di ma naŋdoŋsuŋ gbieli gbiele aŋ chaŋ. ³⁰ Ka ŋ bie deeŋ-na keŋ ŋ kias kala chei ha-chorumuŋ

le. Ka u si miira kɔ dia ηii, η kpu ne-fere a pu.’
³¹ ηii ne bile nyimma bula pu a bul, ‘Mi bii, η yie he dia le bua-na kala le ne. Kuη-kala mi si kene, η ma ne tiu. ³² Ama u maga di la gbieli gbiele a leη di la tuoη tɔre ne, bee wiaa u nage η ηaana deeη fa suba ne aη sii. U fa lele ne, ka la leele nau.’ ”

16

Yesu mage namaga a tige tiηtinni-la si keη wu-jimiη le

¹ Yesu mage namaga doηo a pi u haritooro a bul, “Baal kubala ne fa he dime. U fa ηaa kiaa tiina ne. U fa keη tiηtinnu. U ne faa beη u kialij. ηii ne niaa ku bula pi kiaa tiina-la, ari u tiηtinni-la keη u kialij chichei ne. ² U si nii ηii, u mu yiru a piesu, ‘Bee na wialij mi sii nii a tigeη le. Leη di mi jij nialij η si yalle mi kialij ba yoo. η bira bi jaη wuo ηaa mi tiηtinnu.’
³ ηii ne baal-la bul u titia le a bul, ‘Mi kuhian ka che duu kirimi ne mi tiηtiηηaa le. Bee ne mi jaη ηaa? Mi bi doluη kene di mi pere. Mi bira bi jaη wuo gollo susul kiaa ma. Mi jaη fifa hiisiη. ⁴ Di mi tiηtiηηaa ne cheye, mi jij ηii mi si jaη ηaa a wuo keη naηdoηsuη, a ηaa di ba keηmi woruη ba diisiη le.’ ⁵ ηii ne u yire nialij kala si dii u kuhian chimij. U yireba kubala kubala ne. ηii ne u yire buηbuη nia a piesu, ‘Chimij η si dii mi kuhian teeη ηaa baηmee ne?’ ⁶ ηii ne u si di nuuη ne u chimu aηkura zolo. ηii ne tiηtinni-la joη teη-la si dage chiη-la a pu aη bul, “Teη-la si dage η chimij ne ηla. η chimij ηaa aηkuraba ari nuuη zolo ne. Birima

ημουσε ανkuraba mahij balia ari fii.’ ⁷ Ηii νε u yire dɔŋɔ tiina ma a piesu, ‘Ka η maa?’ U ma si di chimij u si die ηaa miaa botoba bui νε. Ηii νε tintinni-la bula pu a bul, ‘Tenij tuɔŋ ba ηmuŋsa he ari η chimij mage ηla νε, ama birima ηmuŋse botɔ zolo chori.’ ⁸ Ηii νε kiaa tiina-la beŋe ŋgiring tiina-la le a bul duu ηaa kukeri aŋ keŋ wu-jimij u si ηaa wu-bɔŋŋɔ ηii.” Ηii νε Yesu bira bul, “Bee na nialij si cho dunia kiaa kinkeŋ keŋ wu-jimij a pipe dɔŋɔ le a kii nialij sii to Wia.” ⁹ Ηii νε Yesu bira bula pi u haritooro-la a bul, “Mi bulaa pima, má joŋ moribiee a kaa dii nanɔŋsuŋ. Di moribie-la dɛre, Wia jaŋ keŋma kaa mu u jaŋ a joŋ miisi-la si bi dɛre a pima.

¹⁰ Di η joŋ kiaa mua a pi nuu duu beŋ, ηii νε u beŋ ba nyuŋ woruŋ, u tiina ma jaŋ wuo beŋ kiaa si yuga nyuŋ woruŋ. Di nuu ma νε keŋ kiaa mua aŋ bi ba nyuŋ woruŋ ka beŋ, duu νε keŋ kiaa woruŋ, u biba ma nyuŋ wuo beŋ woruŋ. ¹¹ Di η νε bi dunia kiaa wuo beŋ ari wutitii, nuu-kala bi jaŋ wuo joŋ kialij si faasa keŋ nyuuruŋ a he η nisiŋ le di η biben. ¹² Di η νε bi niaa kiaa wuo beŋ ari wutitii, ba jaŋ wuo joŋ η titia kiaa piŋ di η beŋŋ? Ai. ¹³ Yoŋ-bala bi jaŋ wuo tiŋ tintinŋaa a pi kuhiasij balia. U jaŋ cho dɔŋɔ aŋ beŋe dɔŋɔ. U jaŋ tuto dɔŋɔ niij wiaa woruŋ aŋ via dɔŋɔ niij wiaa. Η ma saa bi jaŋ wuo to Wia aŋ bira cho dunia kiaa maa.”

Yesu bul wiaa a pi Farisii tinŋaa

Mat. 11.12-13; 5.31-32; Maak 10.11-12

¹⁴ Farisii tinŋaa nii wiij deŋ Yesu si bula. Ba fa cho dunia kiaa kinkeŋ νε. Ηii νε tii ba

sisieru le. ¹⁵ Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Ma nialij, ma yie che di niaa biine ma keŋ wutitii, ama Wia jij ma tuɔsaa. Kialij si ŋaa ku-zɔŋŋɔɔ nuhuobiinee teen, ba ne ŋaa ku-lɔrunuŋ Wia teen.”

¹⁶ Ɔii ne Yesu bira bul, “Nialij faa to wialij Moosis fa si bile. Ba ma to tenni-la le nialij fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, fa si ŋmuŋsa a kaa mu bua-la le Jɔɔŋ si kɔ, nii-la fa sii fo niaa Wii-chuoŋe liij. Jɔɔŋ si kɔ ŋii, ba suomo bubul Wia wu-zɔmɔ-la a tige Wia kuorii-la le aa pi niaa. Ɔii ne nuu-kala fiɛɛɛ siij a wiwalime duu juu Wia kuorii-la tuɔŋ. ¹⁷ Di wia nyuŋ ari tiŋteen kala ne fa deɛɛ, u fa bi jaŋ hei. U fa bi jaŋ hei ari Moosis niij wialij tuɔŋ ku-bie bira si bi bubuɔŋ keɛɛ.

¹⁸ Baal-na kala si via u haala aŋ bira mu jaa doŋɔ, u tiina juu Wia haache le ne. Baal-la ma si jaa haala si via u bala, u ma juu Wia haache le ne.”

Yesu mage namaga a tige kiaa tiina ari Lazɔɔs le

¹⁹ Ɔii ne Yesu bira mage namaga a bul, “Kiaa tiina kubala ne fa he dime. U yie lilaale geri-zɔmɔ-la yallij si heyɛ, a pij sima nyuŋ woruŋ tapulii-na kala. ²⁰ Ka summu ma fa he dime. Baa yiru Lazɔɔs. U yaraa kala ŋaa naawiilaa ne. ²¹ Vahij yie kɔ a lilenni u naawiila-la. U yie mu hoŋ kiaa tiina-la boiŋniij a chiche di kiaa tiina-la si dii kudiile-la aŋ ka, duu ma paa dii. ²² Ɔii ne summo-la sii suu. Wia tiŋdaara ku joŋu a kaa mu Abiraham teen. U hoŋ u seme Wia-jaŋ le aa nii sima. ²³ Ka kiaa tiina-la ma

suu. Ba jonu hugi. U mu juu Wia nyiniḡ a nina heeḡ woruḡ. Ɔii ne u bee mu na Abiraham duu hoḡ di-bolii, ka Lazɔɔs ma hoḡ u seme. 24 Ɔii ne u yiru a bul, ‘Mi nyimma Abiraham, fámi nennige aḡ tiḡ Lazɔɔs duu keḡ u neniḡ yuu liḡ a kaa ko a fiele mi neḡdelimiḡ. Mii na heeḡ ne woruḡ nyiniḡ deeḡ tuoḡ.’ 25 Ɔii ne Abiraham bula pu a bul, ‘Mi bii, liise mu yi ḡ fa si he ḡ miisiḡ le, ḡ faa nii sima ne woruḡ, aḡ ka Lazɔɔs fa nina heeḡ. Ama leele Lazɔɔs ma nii sima daha, aḡ ka ḡ ma he heeḡ tuoḡ. 26 Ɔii ma duḡduḡa dee, buotuo-luḡi ne piḡ la peḡe. Di nialiḡ si he la teeḡ ní che di ba lii kiele mu ma teeḡ, ba bi jaḡ wuo. Nuu ma bi jaḡ wuo lii ma teeḡ a ku kieli a ko la teeḡ.’ 27 Ɔii ne kiaa tiina-la bira bula pu a bul, ‘Mi nyimma Abiraham, ḡii ne saa mii suluḡ di ḡ tiḡ Lazɔɔs duu mu mi nyimma dia. 28 Mi keḡ naaḡbiiriḡ banḡ ne dime. Leḡ duu kpurise ba digilaa di ba ma sí heeḡ deeḡ lerin ko bua-la le ba si jaḡ suu.’ 29 Ɔii ne Abiraham bula pu a bul, ‘Wialiḡ Moosis ari nialiḡ fa síi bul wiaa, Wia Diḡ-zoḡ-la doloḡ le fa si ḡmuḡsa, ba he ḡ naaḡbiiriḡ teeḡ. Leḡ di ba jegile nii wialiḡ ba síi bul.’ 30 Ɔii ne kiaa tiina-la bira bul, ‘Ɔii ha bi maga, mi nyimma. Ama di nuu ne fa sii suuḡ le a mu ba teeḡ, ba fa jaḡ wuo birima lii ba haacheba le.’ 31 Ɔii ne Abiraham bira bula pu a bul, ‘Di ba ne bi jaḡ jegile nii wialiḡ Moosis ari nialiḡ fa síi bul wiaa, Wia Diḡ-zoḡ-la doloḡ le fa si ḡmuḡsa, ba ma fa bi jaḡ sei wialiḡ di nuu ne paala sii suuḡ le a mu ba teeḡ a dageba.’ ”

17

Yesu bul wiaa a tige haache le

Mat. 18.6-7, 21-22; Maak 9.42

¹ Yesu bula pi u haritooroo a bul, “Wialinj si jaŋ ŋaa di niaa juu haache le jaŋ he dime. Ama nii-la si jaŋ ŋaa di ba juu haache le jaŋ na heeŋ woruŋ. ² U maga di ba joŋ nɔmuŋ ne a voo laale u baŋŋa le, a joŋu yuo he muga tuɔŋ duu suu. Di ba ne ŋaa ŋii, u ne jaŋ kpia u si jaŋ ŋaa di haŋbiisiŋ deeŋba tuɔŋ kubala ŋaa wu-bɔmuŋ. ³ Má pɔ ma titia le. Di ŋ naaŋbie ne ŋaa haache, kpiau le. Di u ne si duu cheye ne, joŋo cheu. ⁴ Di u ne ŋaa wii cheiŋ le aŋ ku bula piŋ ari u cheye ne, a ŋaa ŋii a yi naaŋsiŋ bulipe che-bala, joŋo cheu.”

Yesu bul wiaa a tige yarida le

⁵ ŋii ne Yesu naŋzɔɔba-la bula pu a bul, “La Tiina, ŋaa di la yarida yuge kiŋkeŋ.” ⁶ ŋii ne la Tiina Yesu bula piba a bul, “Di ma yarida ne fa mage kuŋ biŋ ba sii yire masitad, ma fa jaŋ wuo bula pi tia duu keŋ u naakelee kala churi a jila choŋse muga le. U fa jaŋ to ma niŋ le a ŋaa ŋii.”

Yesu bul tiŋtinnaa tiŋtimiŋ wiaa

⁷ ŋii ne Yesu bira bul, “Di ma kuŋ ne keŋ tiŋtinnu u pipere ŋ бага le koo u didaa ŋ piesee, duu ne lii бага koo pie-daaliŋ ko, ŋ jaŋ bula pu a bul duu ŋaa lima a dii kudiilee koo? ⁸ Ai, ŋ ma jaŋ bula pu duu ŋaa siri a laale u genniŋ a ŋaa kudiilee piŋ di ŋ dii. Di ŋ ne dii dere, u ma jaŋ wuo dii u kudiilee. ⁹ ŋ jaŋ lolle ŋ tiŋtinni-la a tiŋ u si ŋaa wialiŋ ŋ si dagu

wiaa? Ai. ¹⁰ Ma ma saa nage ηii ne. Di ma ne ηaa wialiq kala ba si si di ma ηaa, u maga di ma bul, 'La ηaa tiqtinnaa ne. U bi maga di ba lollēla. Tiqtimii-la si maga di la tiq duḡduḡa ne la titiq.' "

Yesu vaare gbegisiḡ fi

¹¹ ηii ne Yesu bira sii mu Jerusalem diiriḡ. U to Samaria tiḡteenḡ ari Galilii tiḡteenḡ ne a mu. ¹² ηii ne u mu juu taḡ kubala, di gbegisiḡ fi ku chemu. Ba fa chiḡ di-bolii ne ¹³ aḡ faasa yire a bul, "Yesu, la kuhiaḡ, fála nennige." ¹⁴ ηii ne Yesu naba a bul, "Má keḡ ma titia mu a dage nii-la si kpu pusḡ pipi Wia." ηii ne ba mu. Ba síi mu ηii, ba duori. ¹⁵ Ba tuḡ ḡḡḡ si na duu duoro, u miire a faasa didenne Wia. ¹⁶ U mu Yesu teenḡ a tuu kpirimi tiḡteenḡ u naasiḡ le a lollu. Baal-la fa ηaa Samaria tiina ne. ¹⁷ ηii ne Yesu piēsu, "Niaa fii dee mi vaaree? Nii ne nibi-la he? ¹⁸ Bee ne tii nuhuḡra deēḡ duḡduḡa ne miira ko duu lolle Wia?" ¹⁹ ηii ne Yesu bula pi baal-la a bul, "Sii a viiri, η yarida ne ηaa η duori."

Yesu bul wiaa a tige bua-la le Wia kuorii-la si jaḡ ko

Mat. 24.23-28, 37-41

²⁰ ηii ne Farisii tiḡḡaa piēse Yesu di bua bee le ne Wia kuorii-la jaḡ ko? ηii ne u bula piba a bul, "Di Wia kuorii-la ne jaḡ ko, wu-magil dee bi jaḡ ηaa di niaa jiḡ. ²¹ Nuu-kala ma bi jaḡ wuo bul, 'Bee na, u he daha koo u he dime.' Má bee na, Wia kuorii-la he ma tuḡ ne."

22 Ȳii ne u bula pi u haritooro-la a bul, “Tapulii jaŋ yi di ma cho di ma na mi-na Nuhuobiine Bie tapulaa tuoŋ che-bala duŋduŋa maa. Ama ma bi jaŋ wuo nami. 23 Niaa doŋsuŋ jaŋ bula pima a bul, ‘Nau, u ne ŋla, koo, na u ne he daha.’ Di ba ne bul Ȳii, ma sí lii gollo chicheu. 24 Mi-na Nuhuobiine Bie si jaŋ miira ko tapulii-la, u jaŋ nage duonuŋ si ligisa a lii wia nyuŋ seme doŋo a ku tuu seme doŋo. 25 Ama mi jaŋ laa sipaaŋ na heeŋ. Ma leele niaa, ma jaŋ viami. 26 Bua-la le mi-na Nuhuobiine Bie si jaŋ miira ko, u jaŋ nage bua-la le Nowa fa si he u miisiŋ le ne. 27 Bua-la le nialiŋ fa dii kudiilee, haalaa ari baalaa ma jijaa doŋo a mu yi tapulii-la Nowa fa si juu liiŋ daboro-la tuoŋ. Liŋ ku pelle paa nialiŋ doŋsuŋ kala, ba suu. 28 U ma jaŋ nage bua-la le Lot fa si he u miisiŋ le. Nuukala fa he dime a didii kudiilee a yiyalle kiaa a yuyoo kiaa a duduu kiaa a sisaa diisiŋ. 29 Ka tapulii-la Lot si lii taŋ kubala ba sí yire Sodom le, nyiniŋ ari jiribiŋ lii wia nyuŋ, a ku tuu kpu nialiŋ doŋsuŋ kala. 30 Ȳii ne u jaŋ nage tapulii-la mi-na Nuhuobiine Bie ma si jaŋ miira ko. 31 Di nuu ne he u lusuŋ nyuŋ tapulii-la le aŋ keŋ kiaa u dia tuoŋ, ma sí leŋe duu tuu a juu u dia a paa u kiaa. Nii-la ma si he u бага le, duu ma sí miira mu dia. 32 Má liise yi wii-la si ŋaa Lot haala le. 33 Nii-la kala sí walime duu laa u miisiŋ, u jaŋ joŋo ta. Nii-la kala ma si joŋ u miisiŋ ta, u jaŋ laa u miisiŋ. 34 Mi jaŋ bula pima, tapulii-la niaa balia jaŋ piŋ doŋ godo balá nyuŋ titaiŋ, Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta. 35 Haalaa balia ma jaŋ nunoŋ munuŋ.

Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta. ³⁶ Baalaa balia ma jaŋ he baga le a pipere, Wia jaŋ joŋ doŋo aŋ leŋ doŋo ta.” ³⁷ Ŋii ne Yesu haritooro-la piesu a bul, “Nii le ne ŋii, la Tiina?” Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Lee-la ku-pua si pina ne, duunuŋ ma hihilimi.”

18

Yo-haala mu na sariya diire

¹ Ŋii ne Yesu bira mage namaga piba a dageba di ba chuchuele Wia bua-na kala le a sí leŋ. ² U si, di sariya diiru ne fa he dime taŋ kubala le. U fa bi Wia ka fá. U bi nuhuobiinee ma jirima ka joŋ. ³ Yo-haal kubala ma ne fa he taŋ-la le. U yie venee mu sariya diiri-la teen a susulu duu peu le di u wuo dii sariya a lo u diŋdomo. ⁴ Buŋbuŋ kala baal-la via duu peu le. Ama u si yie venee ko u teen ŋii, ŋii ne baal-la bula pi u titia a bul, “Mi paala bi Wia ka fá, mi bi nuhuobiinee ma jirima ka joŋ. ⁵ Ama yo-haala deen si venee walimemi ŋii, mi jaŋ peu le duu dii u sariya. Ŋii dee u ha jaŋ vene wiwalimemi di mi lol.” ⁶ Ŋii ne la Tiina Yesu bira bula pi niaa a bul, “Má jegile nii wialŋ sariya diiri-la si bi wutitii kene si bula. ⁷ Ma saa biina Wia saa bi jaŋ wuo pe nialŋ u si liisa le di ba ní laa ku-siŋŋaa? Di ba ní yel u teen wiheye ari titaŋŋ kala, u bi jaŋ dieni aŋ peba le. ⁸ Mi jaŋ bula pima, u jaŋ peba le di ba laa ku-siŋŋaa. U jaŋ ŋaa ŋii lima lima. Ama bua-la le mi-na Nuhuobiine Bie si jaŋ miira ko, mi jaŋ na nialŋ si ŋaa mi yarida, koo?”

9 Yesu bira mage namaga a pi nialin si biina ba tuon ɛ di ba ken tuo-pula an lilieni ba donsun tinɔa kala. U bula piba a bul, 10 “Baalaa balia ne sii mu Wia-dia di ba chuɔɛ Wia. Donɔ lii nialin ba sii yire Farisii tinɔa tuon ne. Donɔ-la ma ɔaa lanpoo lilaaru ne. 11 Farisii tiina-la sii chin a chuɔɛ Wia ɔla u tuon ɛ a bul, ‘La Tiina Wia, mii lollun ari mi si bi niaa donsun naga, nialin si gollo ken niaa kaa lilaa, koo nialin si bi wutitii kene, koo nialin si gollo che niaa haalaa. Mi bi lanpoo lilaara deen ma si he daha naga. 12 Mi yie voo niin bulia ne yobo-na kala ɛ. Ku-la kala mi si na, mi yie kaa kpaa leree fii ne a jon donɔ pin.’ 13 Ka lanpoo lilaari-la chin di-bolii. U paala bi u siao ma kaa wul wia nyun an paa u nisaa chun u nyun ɛ an bul, ‘Wia, fami nisusun. Mi ɔaa haache diiru ne.’ ” 14 Nin ne Yesu bira bul, “Mi jan bula pima ari Wia jon lanpoo lilaari-la haacheba cheu, u mu dia. Ama u bi nin ɔaa Farisii tiina-la ɛ. Nii-la kala sii bigisi u titia ɛ, Wia jan kenu muuri. Ama nii-la si ken u titia muuri, Wia jan ɔaa duu yuge.”

Yesu chuɔɛ Wia duu pe hanbiisin ɛ

Mat. 19.13-15; Maak 10.13-16

15 Niaa donsun ken ba hanbiisin ma ko Yesu teen duu jon u nisin danba ɛ di Wia peba ɛ. Yesu haritooro naba a kpiaba ɛ. 16 Ba si ko nin, u bula pi u haritooro-la a bul, “Ma len di hanbiisi-la ko mi teen. Ma siba kiru. Nialin si jan juu Wia kuorii-la tuon nage hanbiisin deenba ne.” 17 U bira bula pi niaa a bul, “Wutitii, mi bulaa pima, nii-la kala si bi Wia

to a nage hanbie si yie to u nyimma ari u naan nii, u bi jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuoŋ.”

Kiaa tiina ko Yesu teen

Mat. 19.16-30; Maak 10.17-31

¹⁸ Nii ne Juu tingaa kuhiaŋ kubala ko Yesu teen a piesu, “Mi kuhia-zomuŋ, ee ne mi jaŋ ŋaa a keŋ miisi-la si bi dere?” ¹⁹ Nii ne Yesu piesu a bul, “Bee ne tii ŋ yiremi kuhia-zomuŋ? Nuukala bi zoŋ see Wia. ²⁰ Ŋ jiiŋ wialiiŋ ba si ŋmuŋsa bil di ma tuto nee? Ba ne ŋla: Sí ŋ doŋo tiina haala che. Sí niaa kpu. Sí gaa. Di ŋ ŋaa danŋsia wii le, sí wiaa nyia, fifá ŋ nyimma ari ŋ naan.” ²¹ Nii ne baal-la bul, “Mi to wiaa deenba kala mi hanbiiriŋ le.” ²² U si bul nii, Yesu bula pu a bul, “Wu-bala ne ka ŋ ha jaŋ ŋaa. Joŋ ŋ kiaa kala a yalle, a joŋ moribie-la a pi summoo, aŋ ku tomi. Ŋ ne ŋaa nii, ŋ jaŋ keŋ kiaa Wia-jaŋ le.” ²³ Baal-la si nii wiin deen, u tuoŋ kala chei, bee wiaa u fa keŋ kiaa ne woruŋ. ²⁴ Yesu si na di u tuoŋ cheye, u bul, “U ŋaa wu-duo ne ari nialiiŋ si keŋ kiaa si jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuoŋ. ²⁵ U bi hei ari bunŋtaŋŋa si jaŋ wuo to geri-hemiŋ buoŋ lii ari u si heyee nii nii-la si keŋ kiaa si jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuoŋ.”

²⁶ Nialiiŋ si nii Yesu si bul nii, ba piesu a bul, “Kubee ne saa Wia jaŋ laa ta?” ²⁷ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Wii-la si jaŋ kperi nuhuobiine, u bi Wia wuo kperi. Wia wuo wii-kala ŋaa ne.” ²⁸ Nii ne Piita bula pu a bul, “Bee na, la leŋ la diisiŋ ne aŋ tuto ŋ hariŋ.” ²⁹ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Wutitii ne mi bulaa pima, nii-la kala si jaŋ wuo leŋ u dia ari u haala koo

u naanbiiriņ koo u nyimma ari u naan koo u biiriņ a tiņ Wia kuorii-la wiaa, ³⁰ u jaņ bira na kiaa yuge a kii kialiņ u si leņe ta. Di u ne ku suu, u ma jaņ na miisi-la si bi dere.”

Yesu bira bul u suuņ wiaa pi u haritooroo

Mat. 20.17-19; Maak 10.32-34

³¹ Ņii ne Yesu keņ u haritooroo fii ari bali-la a kaa suusa lii a bula piba, “Má jegile nii mi teen. Laa mu Jerusalem ne. Dime wialiņ nialiņ si bula, Wia Diņ-zoņ-la doluņ le a tige mina Nuhuobiine Bie le a ģmuņsa bil, ba jaņ ģaa dere. ³² Ba jaņ joņmi he nialiņ si bi Juu tiņģaa ģaa nisiņ le di ba moņmi. Ba jaņ tuusemi aņ pe tu naņtuoruņ hemi le. ³³ Ba jaņ viiremi aņ pe kpumi, ka di mi sii suuņ le tapulaa batori cheeņ.” ³⁴ Ama Yesu haritooro-la bi wii-la u si bula bubuoņ jį. (Wii-la u fa si bula bubuoņ fa faa ne.)

Yesu vaare sullu-la si nyulima

Mat. 20.29-34; Maak 10.46-52

³⁵ Ņii ne Yesu ari u haritooroo sii di ba mu Jerusalem. Ba mu kpage taņ kubala baa yire Jeriko, di nyuluņ kubala fa hoņ woņbiiņ niņ a susul kiaa. [³⁶ U si nii ni-daņ-la sii bal domo, u piese, “Bee kuņ ne?”] ³⁷ Ņii ne ba bula pu ari Yesu si lii Nazaret nii bal. ³⁸ Ņii ne u yire Yesu a bul, “Yesu, Devit nihiere, fami nennige.” ³⁹ Nialiņ si laa u sipaņ kpiau le duu keņ goņ. Ama u faasa yire a kii ģii a bul, “Yesu, Devit nihiere, fami nennige.” ⁴⁰ Ņii ne Yesu chiņ aņ bul di ba keņ nyuluņ-la kaa ko u teen. Nyuluņ-la ko. ⁴¹ Ņii ne Yesu piesu a bul, “Bee kuņ ne

ηη che di mi ηaa piη?” U bula pu a bul, “Mi kuhiaη, leη di mi siaa suri di mi nina.” ⁴² ηii ne Yesu bula pu, “η siaa jaη suri, η yarida ne ηaa η duori.” ⁴³ U siaa guu suri. ηii ne u to Yesu hariη a didenne Wia. Ni-daη-la ma kala si na ηii, ba ma kala denne Wia.

19

Zakiyas

¹ Yesu mu to taη kubala baa yire Jeriko. ² Di baal kubala ne fa he dime. U fa ηaa laηpoo lilaaraa kuhiaη ne. U yiriη ne fa Zakiyas. U fa keη kiaa ne woruη. ³ U faa che duu na Yesu, ama u fa ηaa ni-kuu ne. A tiη ni-daη-la fa si he dime ηii, u fa buu wuo na. ⁴ ηii ne u kieli ni-daη-la, a fá mu jil tia, duu wuo na Yesu. U jima duu jaη ku to tia-la bubuoη bal. ⁵ Yesu si ku to tia-la bubuoη bibal, u wula beη tia-la nyuη a nau a bula pi Zakiyas a bul, “Zakiyas, ku tuu lima. U maga di mi chua η dia le ne jiniη.” ⁶ Zakiyas si nii ηii, u tuoη tōre. U tuu lima lima a keη Yesu mu u dia. ⁷ Nialiη kala si he dime a na ηii, ba suomo gugurime wiaa a bul, “Baala deeη mu duu chua haache diiri-la dia le ne.” ⁸ Yesu si he Zakiyas dia le ηii, Zakiyas sii chiη a bula pi la Tiina Yesu a bul, “Mi kuhiaη, jegile nii mi teenη. Mi jaη joη mi kiaa lebi a pi summoo. Di mi ne girime nuu maa, mi jaη tiη u tiina ari moribiee naaηsiη bunese.” ⁹ ηii ne Yesu bula pu a bul, “Wia laaη di η dia niaa kala ta ne jiniη. Baala deeη ma ηaa Abiraham doho nuu ne, ¹⁰ beε wiaa mi-na

Nuhuobiine Bie kɔ di mi che a laa nialij si lele ne a ta.”

Yesu mage namaga a tige moribiij le

Mat. 25.14-30

¹¹ Ɔii ne Yesu mage namaga a pi nialij si nii wialij u si bula. Bua deen le u ka mua ka duu yi Jerusalem. Ɔii ne tii nialij biine ari bua-la le Wia kuorii-la si jaŋ kɔ kpaga ne. ¹² Ɔii ne u bul, “Ni-bal kubala ne sie a mu ta-bolii kubala di ba bil u kuoruŋ, ka di u miira kɔ u jaŋ a ŋaa kuoro. ¹³ Ka duu-na mu, u yire u dia tiŋtinnaa fii, a joŋ siidi bui a pi kuŋ-kala, a bul di ba kaa bibirime duu mu aŋ kɔ. ¹⁴ Ama u taŋ-la niaa bere ni-balla ne. Ɔii ne ba tiŋ tiŋdaaraa ba kiri u hariŋ mu a bula pi taŋ-la doŋo kuoro ari ba bi cho duu ŋaa ba taŋ kuoro. ¹⁵ Ka baal-la mu dii kuoruŋ aŋ miira kɔ. U si miira kɔ, u yire u tiŋtinna-la u fa si joŋ moribii-la pa duu na ba si na nyuuruŋ mage nii. ¹⁶ Ɔii ne tiŋtinni-buŋbuŋ kɔ u teen a bula pi u kuhiaŋ a bul, ‘Mi kuhiaŋ, ŋ siidi bui-la ŋ si joŋo pimi birime siidi bui fii ne.’ ¹⁷ Ɔii ne u kuhiaŋ-la bula pu a bul, ‘Ɔ ŋaa woruŋ. Ɔ ŋaa tiŋtinni-titii ne. Ɔ si ŋaa nii a beŋ kubie nyuŋ woruŋ, mi jaŋ leŋ di ŋ biben tasiŋ fii.’ ¹⁸ Ɔii ne tiŋtinni-liamiŋ ma kɔ u teen a bul, ‘Mi kuhiaŋ, ŋ siidi bui-la ŋ si joŋo pimi, u birime siidi bui banɔŋ ne.’ ¹⁹ Ɔii ne u kuhiaŋ-la bula pu duu jaŋ biben tasiŋ banɔŋ. ²⁰ Ɔii ne tiŋtinni doŋ-la ma kɔ a bula pu a bul, ‘Mi kuhiaŋ, na ŋ siidi bui-la ŋ si joŋo pimi, mi joŋo gul geri-kosuŋ le ne a joŋo faa. ²¹ Mii fáŋ ne. Ɔ ŋaa ni-tere ne. Ɔ yie keŋ niaa kiaa lilaa ne aŋ yie kukuŋ kialij ŋ si bi duo.’ ²² Ɔii ne u kuhiaŋ-la

bula pu a bul, ‘Ŋ ŋaa tiŋtinni-bɔŋ nɛ. Wialɪŋ titia ŋ si bula nɛ jaŋ dii ŋ sariya a joŋ cheeriŋ piŋ. Ŋ jima ari mi ŋaa ni-tɛrɛ nɛ a keŋ niaa kiaa lilaa aŋ pɛ kukuŋ kialɪŋ mi si bi duo. ²³ Bɛɛ nɛ saa tii ŋ bi mi moribiinŋ joŋo bil lee-la ba sii bil moribiee? Mi fa si miira kɔ ŋla, mi fa jaŋ laa moribie-la ari mi nyuurii kala.’ ²⁴ Ŋii nɛ u bula pi u tiŋtinni dɔŋsu-la fa si chinŋ dime a bul, ‘Má laa siidi bui-la u teenŋ a joŋo pi nii-la si keŋ siidi bui fii-la.’ ²⁵ Ŋii nɛ ba bula pu a bul, ‘La Tiina, bee na, u paala keŋ siidi bui fii nɛ, aŋ ka ŋ che di ŋ joŋ siidi bui-la a pɛ pu ŋii.’ ²⁶ Ŋii nɛ u bula piba a bul, ‘Nii-la si paala keŋ kiaa yuge nɛ, Wia jaŋ wasa che a pɛ a pu, ama nii-la si bi faasa keŋ kiaa yuge, muapilii-la ma u si kɛnɛ, Wia jaŋ kaa laa u teenŋ. ²⁷ Mi diŋdɔŋŋɔɔ deenŋba saa si bi cho di mi ŋaa ba kuoro, má keŋba kaa kɔ daha di mi ŋaa ba kpuba mi sipaanŋ.’ ”

Yesu juu Jerusalem

Mat. 21.1-11; Maak 11.1-11; Jɔɔŋ 12.12-19

²⁸ Yesu si bul wiaa deenŋba dɛrɛ, u joŋ u woŋbiinŋ a laa u haritooro sipaanŋ ba mumu Jerusalem. ²⁹ Ba ku yi Betifagi ari Betani diirinŋ a ku yi peel kubala baa yirɛ Oliv. Ŋii nɛ Yesu liise u haritooro balia a tiŋba a bula piba a bul, ³⁰ “Má mu taŋ-la si hɛ sipaanŋ. Di ma nɛ mua, ma jaŋ na kaku-bie di ba vɔbɔ a kii. Nuu ha buu jila. Má mu puri a kaa kɔ. ³¹ Di ma ní puru, di ba piɛsɛma a bul di bɛɛ nɛ tii maa puri, má bul di la Tiina Yesu ní che, duu nɛ si di ma puro kaa kɔ.” ³² Ŋii nɛ ba mu a na wialɪŋ kala Yesu fa si bula piba. ³³ Ba sii puri kaku-bie-la,

u tiina piéseba a bul, “Bεε nε tii maa puri kaku-bie-la?” ³⁴ Ɔii nε ba bula pu a bul, “La Tiina nii che.” ³⁵ Ɔii nε ba keη kaku-bie-la a kaa mu pi Yesu, a wuri ba genniη a daη kaku-bie-la nyuη, aη keη Yesu u jila hōη. ³⁶ U si jil kaku-bie-la aa veη ηii, ba joη ba genniη jere woηbiiη le. ³⁷ U si mu kpage Jerusalem, lee-la woηbiiη si lii Oliv peel-la nyuη tuu, ni-daη-la fa si to Yesu hariη suomo jujuose a faasa didenne Wia a tiη u wu-magila-la kala ba si na. ³⁸ Ba bula, “Wia jaη pe kuoru-la sii kō la Tiina Wia doluη le. Ba jaη hōη ari yarifielaa Wia-jaη le. Wia yiriη ma jaη yire.” ³⁹ Ɔii nε Farisii tiηηaa doηsuη fa si he ni-daη-la tuōη bula pi Yesu a bul, “La kuhiaη, ηaa di η haritooro-la keη goη.” ⁴⁰ Ɔii nε Yesu bula piba a bul, “Mi jaη bula pima, di ba nε fa bi goη maa ηaa, tabiaa ma titia jaη ηaa goη.”

Yesu yel Jerusalem wiaa

⁴¹ Yesu sii mu ηii, u ku kpage Jerusalem a na taη-la. U yel a tiη taη-la niaa wiaa aη bul, ⁴² “Mi fa cho di ma taη niaa deηba jiη ηii ma si jaη ηaa a hōη ari yarifielaa nε jiniη, ama ma bi wuo na. ⁴³ Tapulii jaη yi di ma diηdoηηōō saa jebiiη gollima, di ma sí wuo lii. ⁴⁴ Ba jaη kpu ma nialiη kala si he taη-la tuōη, ma di ma biiriη kala. Tabii-bie ma bira bi jaη daη u doηō le lee-la. Ma bi seye bua-la le Wia si kō duu laama ta. Ɔii nε tii ba jaη ηaa ηii.”

Yesu juu Wia-dia

Mat. 21.12-17; Maak 11.15-19; Joōη 2.13-22

⁴⁵ Yesu si mu juu Wia-dia, u suomo kikiri nialiq sii yalle kiaa dime ⁴⁶ aq bula piba a bul, “Ba nmunse Wia teniq tuon a bul ari Wia si, u dia jaq naa lee-la niaa si jaq chuchuele Wia, aq ka ma miira kaa birime gaari-dia.”

⁴⁷ Tapulii-na kala Yesu yie dage niaa Wia-dia-la tuon. Iii ne nialiq si kpu pusuj pipi Wia kuhiasiq ari Wia teniq kerichiba ari Juu tinnaa kuhiasiq chiche di ba kpuu. ⁴⁸ Ama ba bi jiq wonbii-la ba si jaq to, bee wiaa nialiq kala fa si he dime jegile ninii wialiq u sii bul ne ari siifesi.

20

Farisii tinnaa piесе Yesu u doluj wiaa Mat. 21.23-27; Maak 11.27-33

¹ Tapulii kubala Yesu didage niaa Wia-dia le aq pe bubul Wia wu-zomola wiaa. Iii ne nialiq si kpu pusuj pipi Wia kuhiasiq ari Wia teniq kerichiba ari Juu tinnaa kuhiasiq sii ko u teen.

² Ba piесu a bul, “Dol bee ne n ken a nnaa wiaa deenba? Kubee ne pin doluj n nnaa nii?” ³ Iii ne Yesu bula piba a bul, “Mi ma jaq piесema wii. Ma dagemi. ⁴ Joon, nii-la fa sii fo niaa Wii-chuele liiq, u doluj, u lii Wia teen nee koo nuhuobiine teen nee?” ⁵ Iii ne ba suomo ken wii-la lilere dono le aa bul, “Wu-bee ne laa che di la bul? Di la ne bula pu a bul di Wia teen ne u lii, u jaq piесela a bul, ‘Bee ne saa tii ma bi wialiq u si bula laa dii?’ ⁶ Di la ne bira si nuhuobiine teen ne, ni-daq-la kala si hilimi daha, ba jaq yagela ari tabiaa, bee wiaa ba seye

ari Jooŋ fa ŋaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zooŋ-la doluŋ ɛ nɛ.” ⁷ Ŋii nɛ ba bula pu a bul, “La bi jiŋ u dol-la si lii lee-la.” ⁸ Yesu ma bula piba a bul, “Too, mi ma bi jaŋ dagema dol-la mi si keɛɛ bubooŋ.”

Yesu mage namaga a tige tiŋtinnaa si he бага ɛ

Mat. 21.33-46; Maak 12.1-12

⁹ Ŋii nɛ Yesu mage namaga a pi nialiŋ si he dime a bul, “Baal kubala nɛ fa he dime a bil бага a choŋse kiaa si keŋ nenɛɛ yuge a nage chichueŋ. Ba yiriŋ nɛ gireps. Ŋii nɛ u paa niaa he бага-la ɛ di ba bibeŋ, aŋ sii mu tiŋtee doŋ a dieni dime. ¹⁰ Kialiŋ neniiŋ si yie, u tiŋ u tiŋtinnaa doŋo duu mu tiŋtinna-la teenŋ a laa ti-nɛɛ-la doŋsuŋ kaa ko. U mu ba kɛnu a ŋmobu aŋ kiru, u miira keŋ na-hilliŋ a kaa mu бага tiina teenŋ. ¹¹ Ŋii nɛ u bira tiŋ u tiŋtinna-la doŋo maa. U ma bira mu. Nialiŋ ŋmobu maa aŋ hiisu aŋ bira kiru maa, u miire ari na-hilliŋ. ¹² Ŋii nɛ u bira tiŋ ni-tori. Nialiŋ piru maa aŋ kiru ta. ¹³ Ŋii nɛ бага-la tiina bul, ‘Wu-beɛ nɛ mi jaŋ ŋaa? Mi jaŋ tiŋ mi bii-chooluŋ. Ŋ bi poo, ba jaŋ zilu.’ Ŋii nɛ u tiŋ bile u mu. ¹⁴ Tiŋtinna-la si nau duu ko, ŋii nɛ ba bula pi doŋo a bul, ‘Baga-la tiina bie nɛ ŋii. Di бага-la tiina nɛ suba, bie deenŋ nɛ jaŋ dii u kiaa. Má leŋ di la kpuu, ka di бага-la ŋaa la kuŋ.’ ¹⁵ Ba kɛnu kaa lii бага-la tuooŋ a kpuu.” Ŋii nɛ Yesu piɛɛɛ nialiŋ a bul, “Eɛ nɛ бага-la tiina jaŋ ŋaa? ¹⁶ U jaŋ ko a kpu tiŋtinna-la kala aŋ joŋ бага-la a pi ni-tania.”

Nialiq si nii wialiq Yesu si bula, ba si di Wia bi jaŋ sei di ba ŋaa ŋii. ¹⁷ Ŋii ne Yesu beŋba aŋ piɛsɛba a bul, “Ba ŋmuŋsɛ Wia teniq tuoŋ ari tiebii-la dii-saaraa si via ta, u ne jaŋ ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia geŋtine. Wiiŋ deeŋ bubuoŋ ne saa ŋaa beɛ? ¹⁸ Nii-la kala si tel tiebii-la nyuŋ, u tiina jaŋ yeɛ muno muno. Di tiebii-la ma ne tel nuu-kala nyuŋ, u jaŋ yeɛ u tiina muno muno.”

Yesu bul laŋpoo tiŋiq wiaa

Mat. 22.15-22; Maak 12.13-17

¹⁹ Ŋii ne Wia teniq kerichiba ari nialiq si kpu pusuoŋ pipi Wia kuhiasiq walime di ba keŋ Yesu naa-buasula le, beɛ wiaa ba jima ari u mage namaga-la a tigeba le ne. Ama baa fá nialiq si he dime ne. ²⁰ Ŋii ne ba bee chiche woŋbii-la ba si jaŋ to a kenu. Ba kpal niaa a ŋaa di ba fugi ari ba ŋaa ni-titiiba ne. Ba joŋ moribee piba di ba mu a magise Yesu a piɛsu wiaa a na duu ne bul wii chei, di ba wuo to ŋii le a kenu a kaa mu he ba kuori-baliŋ nisiŋ le, duu ŋaau ŋii kala u si cho. ²¹ Ŋii ne nialiq ba si he, ba mu Yesu teen, a piɛsu a bul, “La kuhian, la jima wialiq kala ŋ sí bul aŋ didage maa, ba ŋaa wutitiiba ne. La jima ari ŋ joŋ niaa kala ba ŋaa kubala ne, ŋŋ dage Wia woŋbii-titii ne. ²² U ŋaa woŋbii ne di la tiŋ laŋpoo a pi Rom tiŋteen kuori-baliŋ ba sí yire Siiza koo? Dage la.” ²³ Ama Yesu jiŋ ba bubuoŋ. Ŋii ne u piɛsɛba a bul, ²⁴ “Má keŋ moribii-biiŋ kaa ko mi bee na. Kubee nyuŋ ne he dime? Kubee yiriŋ ma ne ba tuuro he moribie-la le?” Ŋii ne ba si, “Siiza yiriŋ ne.” ²⁵ Ŋii ne Yesu bul, “Tɔɔ, má joŋ Rom tiŋteen

kuori-bal-la kiaa a pu, aŋ joŋ Wia ma kiaa pu.”
²⁶ U si bul ŋii, ba bi wii-kala na ba si jaŋ wuo to
 ŋii le kenu nialin si he dime sipaan. Wialin u si
 bula ŋaaba wu-kpuŋkpere, ba niin kala maa.

*Yesu bul wiaa a tige nialin si sii suuŋ le
 Mat. 22.23-33; Maak 12.18-27*

²⁷ Ŋii ne Sadusii tinŋaa doŋsuŋ ma ko Yesu
 teen. Niaa deenba laa dii ari nialin si suba bira
 bi jaŋ sii suuŋ le. Ŋii ne ba piesu a bul, ²⁸ “La
 kuhian, Moosis dagela Wia tenin tuon ari baal
 ne jaa haala, di haal-la ari baal-la ne bi bii lula,
 aŋ ka di baal-la suu, duu ŋaana jaa yo-haal-la a
 lul biirin pi u malima si suba, di biiri-la chin u
 nyuŋ le. ²⁹ Naanbiirin balipe ne fa he dime bua
 kubala le. Ba kuhian jaa haala. Ba di haal-
 la bi bii lula, aŋ ka u suu. ³⁰ Liamin tiina joŋ
 haal-la jaa. Ba duu ma bi bii lula, aŋ ka u ma
 suu. ³¹ Torimuŋ tiina ma joŋ haal-la jaa. U ma
 ŋii titia ne. Ŋii ne naanbiiri-la balipe kala jaa
 haal-la. Ba kala suu aŋ bi bii lula. ³² U ŋii hariŋ
 haal-la ma suu. ³³ Tapulii-la niaa si jaŋ sii suuŋ
 le, baalaa deenba balipe tuon kubee ne jaŋ tii
 haal-la? Ba kala balipe ne jaau.”

³⁴ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Baala-la ari
 haala-la si he ba miisin le leele, ba ni jaa doŋo.
³⁵ Ama bua-la le baala-la ari haala-la si jaŋ sii
 suuŋ le a ken miisi-la si bi dere, ba bira bi jaŋ
 jaa doŋo. ³⁶ Ba jaŋ nage Wia tinɗaraa a bira
 bi jaŋ suu. Wia si chiseba suuŋ le ŋii, ba jaŋ
 ŋaa Wia biirin. ³⁷ Moosis fa paala chaasa dage
 ari ba jaŋ chise nialin si suba suuŋ le di ba wei.
 U fa bul Wia tenin seme doŋo ari la Tiina Wia

ne ɲaa Abiraham Wia ari Aizik Wia ari Jekob ma Wia. Lee-la u fa si bul wiaa a tige tii-bie-la sii dii nyiniɲ le ne, u fa bul ɲii. ³⁸ U si bul ɲii daga ari u ɲaa ni-weyee Wia ne. U bi jaɲ wuo ɲaa nialiɲ si suba Wia.” ³⁹ ɲii ne Wia teniɲ kerichiba doɲsuɲ bula pu a bul, “La kuhiaɲ, ɲ bul woruɲ ne.” ⁴⁰ Ba bira bi nyu-duoɲ kene di ba piɛɛ Yesu wii-kala.

*Ba piɛɛ Kirisito, nii-la Wia si liisa, wiaa
Mat. 22.41-46; Maak 12.35-37*

⁴¹ ɲii ne Yesu piɛɛba, “Eɛ ne ba jaɲ wuo bul ari Kirisito, nii-la Wia si liisa, jaɲ ɲaa Devit nihiliere duɲduɲa? ⁴² Devit titia bula Wia teniɲ seme doɲɔ ba sii yire Saams a bul, ‘Mi Tiina Wia bula pi mi Tiina,

duu hoɲ u seme, ni-duoɲ di-hoɲuɲ,

⁴³ see duu yuo dii u diɲdoɲɲoo kala dɛɛ.’

⁴⁴ Devit titia yire nia deɛɲ u Tiina. Eɛ ne saa u jaɲ wuo ɲaa Devit nihiliere duɲduɲa?”

*Yesu bul Wia teniɲ kerichiba wiaa
Mat. 23.1-36; Maak 12.38-40*

⁴⁵ ɲii ne Yesu bula pi u haritooroɔ nialiɲ kala sipaɲ a bul, ⁴⁶ “Má keɲ ma titia woruɲ Wia teniɲ kerichiba le. Ba yie gugolle yoɔo le ari ba geri-duduosuɲ, a cho di niaa jujoɲba jirima a chuchuɔleba. Ba yie chiche di-hoɲ-zoɲɲoo Wii-chuɔle diisiɲ le. Di ba ne yireba di ba ku dii kiaa, ba cho di ba hoɲ ni-balaa di-hoɲoo maa. ⁴⁷ Ba yie fugo chuɔle Wia didieni a keɲ yo-haalaa kiaa kaa laa didii. Bua-la le Wia si jaɲ dii ba sariya, ba ne jaɲ na heɛɲ a kii ba doɲsuɲ tiɲɲaa kala.”

21

Yo-haala joŋ kīaa pi Wīa

Maak 12.41-44

¹ Bua kubala Yesu he Wīa-dia le a na nialīŋ si keŋ kīaa si joŋ ba moribīee bil a pipi Wīa. ² Ŋii ne u bira na yo-haal ma si joŋ amiisiŋba balia a ma he. ³ Ŋii ne u bula pi nialīŋ a bul, “Wutitii ne mi bulaa pīma, yo-haala deeŋ moribīi-bīe-la u si joŋo he, u ne kii nialīŋ moribīe-la kala. ⁴ Nialīŋ kala si joŋ moribīee a pi Wīa, ba liisa aŋ ka ne. Aŋ ka u-na joŋ u summu moribīiŋ kala a he, ku-la kala u si keŋe ne ŋii.”

Yesu bul ŋii Wīa-dia si jaŋ tel

Mat. 24.1-2; Maak 13.1-2

⁵ Ŋii ne Yesu haritooroo doŋsuŋ bul wīaa a tige Wīa-dia-la le a bul duu zomɔ, di u tiebīe-la ba si kaa saau ma zomɔ, a bira bul ŋii nīaa si joŋ ku-zoŋŋɔɔ a pi Wīa ba kaa wase dia-la, ba kala ne ŋaa dia-la zoŋ ŋii. ⁶ Ŋii ne Yesu bul, “Bua kubala jaŋ yi, ba jaŋ ŋmoo kīaa deeŋba kala ma sīi na a lo. Ba bi jaŋ leŋ di tiebīi-bala ma daŋ u doŋo le.”

Yesu bul ŋii ba si jaŋ dogise nialīŋ sīi tou

Mat. 24.3-14; Maak 13.3-13

⁷ Ŋii ne ba piēse Yesu a bul, “La kuhīaŋ, bua beē le ne wīaa deeŋba jaŋ ŋaa? Beē kīaa ne la jaŋ na, ka di wīaa deeŋba-na ŋaa?” ⁸ Ŋii ne Yesu bula pība a bul, “Má keŋ ma titia woruŋ di nuu-kala síma nyisu,” a bira bul, “Nīaa jaŋ yuge a ko a joŋ mi yiriŋ he ari ba ne ŋaa Kiriŋito, a bul di bua-la dunia si jaŋ dere kpaga ne. Ama ma sí ba hariŋ to. ⁹ Ma jaŋ nii ari laaliŋ ari

yuosun̄ he daha a he di-boloo maa. Di ma ne ku nii nii, ma sí leŋe di ma boisiŋ joŋ. Wiaa deen̄ba kala jaŋ ŋaa bal, ama u nii saa bi naga ari dunia dideriŋ yie ne.”

¹⁰ Nii ne Yesu bira bul, “Tingteen̄ doŋo niaa jaŋ sii a mu yuo tingteen̄ doŋo niaa. Taŋ kuoro ari u niaa jaŋ sii giri a mu yuo kuoro doŋo ari u niaa. ¹¹ Tingteen̄ jaŋ zigili worun̄, losun̄ ma jaŋ juu, nyanyalaa jaŋ juu niaa leree yuge, wu-bal-lorunun̄ ari wu-magilaa kala jaŋ ŋaa wia nyun̄. ¹² Ka di wiaa deen̄ba kala-na ŋaa, ba jaŋ kesema a to naasiŋ doŋisema. Ba jaŋ joŋma he niaa nisiŋ le di ba dii ma sariya Wii-chuoŋe diisiŋ le a keŋma to dia. Ba jaŋ keŋma kaa mu kuoro ari ni-balaa sipaan̄ a tiŋ mi wiaa. ¹³ Bua deen̄ le ne ma jaŋ wuo na worbiin̄ a bul Wia wuzom̄-la. ¹⁴ Má keŋ ma titia he doŋo le a sí leŋe duu walimema nii ma si jaŋ bul wiaa a laa ma titia, ¹⁵ beŋ wiaa mi jaŋ joŋ wu-jimiŋ a he ma nyun̄ le di ma bul wialiŋ ma diŋdoŋoŋo si bi jaŋ wuo kaa lere ari wutitii dee. ¹⁶ Ma nyimmaba ari ma naan̄biiriŋ ari ma doho niaa ari ma nan̄doŋsun̄ paala jaŋ joŋma he ma diŋdoŋoŋo nisiŋ le. Ba jaŋ kpu ma doŋsun̄. ¹⁷ Nuu-kala jaŋ berema a tiŋ mi wiaa. ¹⁸ Ama ma kuŋ nyupun̄ ma bi jaŋ lel. ¹⁹ Di ma ne nyalima, ma jaŋ laa ma miisiŋ.”

*Yesu bul ari ba jaŋ ŋmoo Jerusalem lo
Mat. 24.15-21; Maak 13.14-19*

²⁰ Nii ne Yesu bira bul, “Di ma ne na di laali-yuoro gollu Jerusalem, ma jaŋ jin̄ ari taŋ-la jaŋ tel lele. ²¹ Nii-na má leŋ di nialiŋ si he Judiya

le fá mu jil peelee nyuŋ. Nialin ma si he taŋ-la tuoŋ, u maga di ba lii taŋ-la tuoŋ. Nialin ma si he ba bagisinŋ le, ma sí miira juu taŋ-la tuoŋ. ²² Tapulii-la Wia jaŋ doŋise Iziral niaa, a leŋ di wialinŋ kala ba si bula Wia teninŋ tuoŋ sene ku bal. ²³ Haala-la si keŋ luoroo ari haala-la si keŋ bii-mulluŋ baa wase yilinŋ, tapulia-la le ba jaŋ na heeŋ. Tinŋtee-la kala jaŋ na heeŋ woruŋ. Wia jaŋ na baaniŋ tinŋteenŋ deenŋ niaa nyuŋ a doŋiseba. ²⁴ Ba jaŋ kpu doŋsuŋ ari tokobiee, aŋ keŋse doŋsuŋ di ba ma ŋaa yosuŋ tinŋtee-doŋsuŋ le, ka nialinŋ si bi Juu tinŋŋaa ŋaa yigi Jerusalem taŋ-la kala lo, see bua-la yie di Wia piba wonŋbiinŋ di ba leŋ.”

Yesu bula pi niaa duu jaŋ miira ko

Mat. 24.29-31; Maak 13.24-27

²⁵ Ŋii ne Yesu bira bul, “Niaa jaŋ na wu-magilaa wii-poŋsuŋ ari cheŋe ari cheŋwulaa le. Dunia kala le, niaa bi jaŋ jinŋ wii-la kala le ba si he. Di mugi-balaa níi huuru, fawulluŋ jaŋ keŋba. ²⁶ Fawulluŋ jaŋ keŋ niaa di ba yeŋŋi a tinŋ ba síi yiele wii-la si jaŋ ŋaa dunia kala le. Ba jaŋ kiri wia nyuŋ kialinŋ kala si keŋ doluŋ di ba lii ba leree. ²⁷ Ŋii le ne ma jaŋ na mi-na Nuhuobiine Bie di mi to duoŋbilingbaaniŋ tuoŋ kuu tuu. Mi jaŋ keŋ doluŋ a chaane kinŋkeŋ. ²⁸ Di wiaa deenŋba suomo a ŋinŋaa, má sii chinŋ a keŋ ma digilaa wuoli, beŋ wiaa bua-la le Wia si jaŋ laama ta yie ne.”

Yesu bul tutogo wiaa

Mat. 24.32-35; Maak 13.28-31

²⁹ Ɔii ne Yesu mage namaga piba a bul, “Má bee na tutogo ari tiisinɔ dɔnsunɔ. ³⁰ Di ma ne na tiisinɔ di ba suomo tutɔse, ma jima yibiininɔ jua ne. ³¹ Ɔii titia ne, di ma ne na wiaa deenɔba kala mi sí dagema di baa ɔaa, ma jinɔ ari Wia kuorila kpaga ne. ³² Wutitii ne, mi bulaa pima, ma læle niaa deenɔba si he ma miisinɔ le, ma bi janɔ suu, ka wiaa deenɔba ɔaa bal. ³³ Wia nyunɔ ari tinɔteenɔ kala janɔ dere, ama wialinɔ mi si bula bi janɔ lel.

³⁴ Má keɔ ma titia, a sí wu-fuoloo ɔinɔaa, a sí sininɔ nyua bubugi. Ma sí leɔe di dunia kiaa wiaa walimema. Di wiaa deenɔba nii walimema, tapulii-la mi-na Nuhuobiine Bie si janɔ ko, u janɔ guu ku di-ma le a nage ba si he beré, kiaa vene mu juu-u le aɔ bi jinɔ ɔii. ³⁵ Tapulii-la janɔ keɔ dunia nuu-kala lee-kala le. ³⁶ Má po a chuchuɔle Wia bua-na kala le. Di ma ne ɔaa ɔii, ma janɔ keɔ dolunɔ a lii wialinɔ kala si janɔ ɔaa le ari yarifielaa a wuo chinɔ mi-na Nuhuobiine Bie sipaanɔ.”

³⁷ Yesu fa yie he Wia-dia le wiiheye ari chichuɔnɔ kala a didage niaa. Di didaaninɔ ne yie-na kala, u yie mu Oliv pel-la nyunɔ ne a pinɔ. ³⁸ Siipuuraa-na kala saa niaa yie mu Wia-dia di ba jegile nii wialinɔ u sí bul.

22

Ba vuura di ba kpu Yesu

Mat. 26.1-5; Maak 14.1-2; Jɔɔɔn 11.45-53

¹ Tapulaa deenba, diisiin kielin gbiele-la kpaga ne, gbiele-la le ba si yie dii boroboro-la si bi si-burun kene. ² Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba wiwalime di ba na wonbii-la ba si jan to a kpu Yesu di nialin bi jin, bee wiaa baa fa nialin ne.

Judas seye duu jon Yesu yalle

Mat. 26.14-16; Maak 14.10-11; Joon 11.45-53

³ Nii ne Sitaani ku juu baal kubala. U fa naa Yesu haritooro fii ari balia-la don ne. U yirin ne Judas. Baa yiru Isikarot ma ne. ⁴ Nii ne Judas sii mu bula pi nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia-dia kuhiasin nii u si jan to a ken Yesu yalla piba. ⁵ Ba tuon tora. Ba sei ari ba jan pu moribee. ⁶ Nii ne Judas sei, a suomo chiche wonbii-la u si jan to a ken Yesu yalla piba di nialin bi jin.

Yesu ari u haritooro dii diisin kielin gbiele kudiilee

Mat. 26.17-25; Maak 14.12-21; Joon 13.21-30

⁷ Nii ne gbiele-la le ba si yie dii boroboro-la si bi si-burun kene yi, bua-la le u si maga di ba kpu pie-bie-la ba si jan kaa naa gbiele-la kudiilee. ⁸ Nii ne Yesu tin Piita ari Joon a bul di ba mu naa ba diisin kielin gbiele kudiilee di ba dii. ⁹ Nii ne ba piesu a bul, "Nii ne nin che di la naa kudiile-la?" ¹⁰ U bula piba a bul, "Bee na, di ma ne juu tan tuon, ma jan che baal kubala duu kori lon ari lin. Ma to u harin juu

dia-la u síi juu. ¹¹ Di ma ne mua, má bula pi dia-la tiina a bul, ‘La kuhiaŋ si la piesiŋ di nii le ne nuhuwraa dia he, di ba di u haritooroo juu hõno dii diisiŋ kielinŋ gbiele-la kudiilee?’ ¹² U jaŋ dagema dii-bal kubala. U ŋaa lusunŋ nyunŋ dia ne. Ba wasu kala. Lee-la ne ma jaŋ ŋaa kudiile-la.” ¹³ Ŋii ne ba mu a na wialiŋ kala u si bula piba ari ba jaŋ na, a ŋaa diisiŋ kielinŋ gbiele kudiile-la ba dii.

Kudiile-la la si jaŋ dii a liliisi Yesu wiaa

Mat. 26.26-30; Maak 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25

¹⁴ Bua-la si yie di ba dii kudiile-la, Yesu ari u naŋzooba kala hoŋ di ba dii kiaa. ¹⁵ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Mi fa paala cho di la di ma dii kiaa deenba, aŋ ka di mi-na na heeŋ. ¹⁶ Mi jaŋ bula pima ari mi bira bi jaŋ ko di mi dii kudiilee deenba, see bua-la le Wia kuorii-la si jaŋ ko. Ŋii le ne la jaŋ jinŋ kudiile-la la si die bubuwoŋ.” ¹⁷ Ŋii ne u joŋ nyunyuala ari siniŋ a lolle Wia aŋ joŋo pi u naŋzooba-la a bul, “Má laa nyunyuala deenŋ ari siniŋ a kaa kpa a ma titia. ¹⁸ Mi bulaa pima, mi bira bi jaŋ ko di mi nyua siniŋ deenŋ, see bua-la le Wia kuorii-la si jaŋ ko.” ¹⁹ Ŋii ne Yesu bira joŋ boroboro a lolle Wia aŋ kaa choŋe choŋe, a joŋo piba aŋ bul, “Mi yaraa ne ŋii. [Mi joŋo pi Wia a tinŋ ma wiaa, má laa dii. Má ŋaa ŋii a liliisi mi wiaa.” Ŋii ne ba dii. ²⁰ Ba si dii kialinŋ dere, u bira joŋ nyunyuala ari siŋ-la a piba aŋ bul, “Nyunyuala ari siniŋ deenŋ ŋaa nji-falii ne Wia ta. Mi chalinŋ si jaŋ jaase ma wiaa ne tii Wia ta nji-la.] ²¹ Má bee na, nii-la si jaŋ keŋmi yalle he la tuwoŋ ne, la kala didii kiaa.

22 Mi-na Nuhuobiine Bie, mi jaŋ suu ari Wia si dage ŋii, ama nii-la si jaŋ joŋmi yalle, u jaŋ na heeŋ yuge.” 23 Ŋii ne Yesu nanzɔɔba-la suomo pipiese dɔŋɔ ari ba tuɔŋ kubee ne jaŋ ŋaa ŋii?

Yesu haritooroo keŋ ba tuɔŋ kuhiaŋ wiaa kaa lilere

24 Ŋii ne Yesu haritooroo keŋ ba tuɔŋ kuhiaŋ wiaa kaa lilere. 25 Yesu bula piba a bul, “Nialin si bi juu tinŋaa ŋaa keŋ ba doluŋ kaa hoŋ ba niaa nyuŋ ne. Kuoroo dɔŋsuŋ sii beŋ niaa, ba cho di nialin ba sii beŋ keŋba kaa yiyire nizomɔ. 26 Ama u bi maga di ma ŋiŋaa ŋii. U maga di ma tuɔŋ kuhiaŋ ne birime hanbie, di ma sipaa-laara ma tinŋ tinŋiŋaa pipima. 27 Nuu ne hoŋɔ, aŋ ka u dɔŋɔ ŋaa kudiilee pupu u didii. Ba di nii-la si ŋaa kudiile-la pupu, ba tuɔŋ kubee ne yuga? Nii-la si hoŋɔ, ka ba ŋaa kudiilee pupu, u ne yuga. Ama mi-na he ma tuɔŋ a tinŋ tinŋiŋaa pipima.

28 Mi si he ma teenŋ ŋii, mi na heeŋ woruŋ. Aŋ ka ma chinŋ mi seme aŋ bimi via ta. 29 Mi Nyimma pimi doluŋ ne di mi ŋaa kuori-balinŋ. Ŋii titia ne mi ma jaŋ pima doluŋ di ma ŋaa kuori-balaa. 30 La di ma kala jaŋ dii kudiilee Wia kuorii-la tuɔŋ. Ma jaŋ hoŋ kuori-kpasinninŋ nyuŋ a dii Iziral tinŋaa ta-gentisi-la fii ari bali-la sariya.”

*Yesu bula pi Piita ari u jaŋ bul duu buu jinŋ
Mat. 26.31-35; Maak 14.27-31; Joŋŋ 13.36-*

38

31 Ŋii ne Yesu bula pi Saamɔŋ Piita a bul, “Saamɔŋ, Sitaani laa wonbiinŋ ne duu magise

ma kala, duu pɔrɛ ni-zɔŋŋɔɔ ni-bɔŋŋɔɔ lɛ, ari paara si yie chaarɛ mii-jɔruŋ ta, aŋ ka mii-biiŋ ŋii. ³² Ama mi chuɔlɛ Wia pi ŋ-na Saamɔŋ nɛ di ŋ yarida sɪ lɛl. Di ŋ nɛ miira kɔ mi teenŋ, pɛ ŋ naaŋbiiriŋ ma lɛ di ba chiŋ ba yarida naaŋ lɛ woruŋ.” ³³ Ŋii nɛ Piita bula pu a bul, “Mi Tiina, mi sɪi to ŋ hariŋ ŋii, di ba nɛ tɔŋ dia maa, mi paala ŋaa siri nɛ di ba kɛŋmi ma tɔ. Di ba kpuŋ maa, mi ma ŋaa siri nɛ di mi suu.” ³⁴ Ŋii nɛ Yesu bula pi Piita a bul, “Piita, ji-bele bi jaŋ yel, aŋ ka di ŋ bul naaŋsiŋ butori ari ŋ bimi jiŋ.”

Yesu bula pi u haritooro-la moribiee ari tokobiee wiaa

³⁵ Ŋii nɛ Yesu piesɛ u haritooroo a bul, “Bua-la lɛ mi si tiŋma, ma lii aŋ bi moribiee koo sulli-gbaŋsiŋ ma koro, a bi nɛŋtɛŋŋɛɛ tuŋ bulia bulia ma koro. Ma si mu ŋii, ma chɛ kuŋ nɛ kaa?” Ba bul di ba bi kuŋ-kala chɛ ka. ³⁶ Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Ama lɛɛɛ ma ku-la kala si kɛŋ moribiee koo sulli-gbaŋa, u maga duu joŋ. Ma ku-la ma kala si bi tokobii kɛnɛ, u maga duu joŋ u gɛri-baliŋ yallɛ nɛ a yɔɔ dɔŋɔ. ³⁷ Ŋii nɛ ba ŋmuŋsɛ Wia teniŋ tuɔŋ. Ba bula ari ba jaŋ kɛnu pɛ wu-bɔŋ ŋiŋaaraa lɛ. Wiaa deenba ba ŋmuŋsa a tigemi lɛ nɛ. Ba kala jaŋ ŋaami lɛ nɛ, bɛɛ wiaa wialiŋ kala ba si ŋmuŋsa a tigemi lɛ, ba kala jaŋ sɛnɛ ŋaa a dɛrɛ.” ³⁸ Ŋii nɛ u haritooroo bula pu a bul, “La Tiina, bee na, tokobiee balia nɛ ŋla.” Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má leŋ di wii-la kala bal.”

*Yesu chuɔle Wia pel-la nyuŋ ba síi yire Oliv
Mat. 26.36-46; Maak 14.32-42*

³⁹ Ɔii ne Yesu lii Jerusalem le a jil peel-la nyuŋ ba síi yire Oliv, ari u si veneɛ ɲaa ɲii. Ɔii ne u haritooro to u hariŋ mu. ⁴⁰ Ba si yi lee-la, u bula piba a bul, “Má chuɔle Wia, di Sitaani sí wuo nyisema.” ⁴¹ U si bul ɲii dere, u kieli u haritooro-la a mu sipaan muapilii, a tuu kpirimi duu chuɔle Wia. ⁴² U chuɔle Wia a bul, “Mi Nyimma, di ɲ tuɔtoruŋ le ne, liise hee-la síi kɔmi le. Ama mi-na tuɔtoruŋ le dee ɲ-na tuɔtoruŋ le ne.” [⁴³ Ɔii ne Wia tinɗaara kubala lii wia nyuŋ a ku tuu u teen a pu doluŋ. ⁴⁴ U tuɔŋ faasa chei kinkeŋ kinkeŋ. Ɔii ne u faasa chuɔle Wia ari siifisiiŋ. U suoluŋ paala nage chaliŋ a tutuu tinteen.] ⁴⁵ U si chuɔle Wia dere, u sii a miira mu u haritooro teen, di ba piŋ doŋ, beɛ wiaa ba tuɔŋ cheye ne woruŋ. ⁴⁶ Ɔii ne u pieseba, “Ma sene piŋ neɛ? Má sii chuɔle Wia, di Sitaani sí wuo nyisema.”

Ba keŋ Yesu

Mat. 26.47-56; Maak 14.43-50; Joɔŋ 18.3-11

⁴⁷ Yesu ha síi bul wiaa ɲii, di ni-daŋ kɔ. Yesu haritooro-la fii ari balia-la doŋɔ ne keŋba kaa kɔ lee-la. U yiriŋ ne Judas. Ba si kɔ, Judas mu Yesu teen a guoru. ⁴⁸ Ɔii ne Yesu bul, “Judas, ɲ sene guorimi ɲla ne di ɲ joŋ mi-na Nuhuobiine Bie yalleɛ?” ⁴⁹ Yesu haritooro-la fa si he dime a na wii-la síi ɲaa, ɲii ne ba piese Yesu a bul, “La Tiina, ɲɲ che di la keŋ la tokobie-la taba neɛ?” ⁵⁰ Ɔii ne Yesu haritooro doŋɔ joŋ tokobii, a ta

nialiq dɔŋɔ na-diiŋ digiliŋ kiese. Baal-la fa ŋaa nii-la si kpu pusunŋ pipi Wia kuhianŋ yomo ne. ⁵¹ Ŋii ne Yesu bul di u maga ne, di ba leŋ. U si bul ŋii, u digi baal-la digiliŋ le a ŋaa u fiɛɛ. ⁵² Ŋii ne Yesu piɛɛ nialiq si kpu pusunŋ pipi Wia kuhiasinŋ ari Wia-dia kuhiasinŋ ari ba taŋ kuhiasi-la si ko di ba kenu, a bul, “Mi ŋaa gaaru neɛ? Ma sii kori tokobieɛ ari tanguloo a kuko di ma keŋmii?” ⁵³ La di ma kala ne fa he Wia-dia le tapulii-na kala, aŋ ka ma bi walima di ma keŋmi dime. Ama bua deenŋ le ne birimiŋ tiina Sitaani pima dolunŋ ma wuo ko di ma keŋmi.”

Piita si u bi Yesu jin

Mat. 26.57-58, 69-75; Maak 14.53-54, 66-72; Jɔɔŋ 18.12-18, 25-27

⁵⁴ Ŋii ne ba keŋ Yesu. Ba kenu kaa mu nii-la si kpu pusunŋ pipi Wia kuhianŋ dia, ka Piita daa tuto ba hariŋ. ⁵⁵ Di ba he nyiniŋ kaala tuɔŋ. Ba si jua, Piita mu pe nialiq sii wieni nyinŋ-la le. ⁵⁶ Toli-bie kubala ma he dime. U fa ŋaa dia-la tiŋtinu ne. U na Piita duu hono aa wieni nyiniŋ. U bul, “Baala deenŋ ma faa to Yesu hariŋ ne.” ⁵⁷ Ŋii ne Piita si, “Haal, mi paala buu jin.” ⁵⁸ Muapilii di baal kubala ma nau a bul, “Ŋ ma ŋaa ba dɔŋɔ ne.” Ŋii ne Piita bira bul duu dee. ⁵⁹ U bi diene bira di baal dɔŋ ma ne ŋii a peɛ ari Piita ŋaa Yesu haritooro dɔŋɔ ne, beɛ wiaa u ma ŋaa Galilii tiina ne. ⁶⁰ Ŋii ne Piita bira bula pu a bul, “Baal, mi paala bi wiila ŋ sii bul jin.” Piita sii bul ŋii, u bi bula dere di ji-bele yeɛ. ⁶¹ Ŋii ne la Tiina Yesu daase a beŋ Piita. U liisi wii-la Yesu fa si bula pu ari u

jaŋ bul naanŋsiin butori ari u bi u-na Yesu jin, ka di ji-bele-na yel. ⁶² Ŋii ne Piita lii a faasa yel.

Ba sieri Yesu le aŋ ŋmobu

Mat. 26.67-68; Maak 14.65

⁶³ Ŋii ne nialin si po Yesu siero le aŋ ŋmobu. ⁶⁴ Ba voo u siaa to a ŋmobu aŋ piesu duu dage nii-la si ŋmobu. ⁶⁵ Ba bul wiaa ma yuge a tuusu.

Ba keŋ Yesu ko nialin si yie hilime vuvuure wiaa sipaan

Mat. 26.59-66; Maak 14.55-64; Joon 18.19-24

⁶⁶ Tan si pula, Juu tinŋaa tan kuhiasin ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba, ba hilimi a leŋ ba keŋ Yesu ko ba sipaan, lee-la ba si yie hilime vuvuure wiaa. ⁶⁷ Ŋii ne ba piesu a bul, “Dagela, ŋ ne ŋaa nii-la Wia si liisaa?” Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Di mi ne bula pima maa, ma bi jaŋ laa dii. ⁶⁸ Di mi ne saa bira piesema wii maa, ma bi jaŋ bul wii-kala, ⁶⁹ ama a lii lele a kaa mu mi-na Nuhuobiine Bie jaŋ hon Wii-balin seme, ni-duon di-honun.” ⁷⁰ Ŋii ne ba kala piesu a bul, “Ŋ ne saa ŋaa Wia Bie koo?” Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bul worun ne, mi ne sene ŋaa Wia Bie.” ⁷¹ Ŋii ne nialin bul, “La bira bi siada tiina kala ka che. La titia nia wii-la u si bula ne.”

23

Ba keŋ Yesu kaa mu Paalit sipaaŋ

Mat. 27.1-2, 11-14; Maak 15.1-5; Jɔɔŋ 18.28-38

¹ Ɔii nɛ niaa deenba kala sii, a keŋ Yesu a kaa mu Paalit teenj. ² Dime nɛ ba suomo a bul wialij u si ŋaa chei a bul, “La keŋ baala deen duu nyise la niaa di ba via la woŋbii-la la sii to, aŋ bul di ba si laŋpoo ma time pi Rom tiŋteen kuori-balij. U bira bula a tige u titia le di u nɛ ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa, a bul duu ŋaa kuoro ma.” ³ Ɔii nɛ Paalit piesu a bul, “Ɔ nɛ ŋaa Juu tiŋŋaa kuoro koo?” Yesu bula pu a bul, “Oo, mi nɛ.” ⁴ Ɔii nɛ Paalit bula pi nialij si kpu pusuj pipi Wia kuhiasij ari ni-daŋ-la kala si hilime a bul, “Mi bi wii-la na baala deen si ŋaa chei a mage di ba kpuu.” ⁵ Ɔii nɛ nialij sii bul Yesu teenj ha peɛɛ a bul, “U dage niaa a ŋaa ba ŋiŋaa taawei nɛ. U suomi ŋii Galilii le nɛ, a sii kɔ Judiya tiŋteenj, a gollɛ lee-la kala aa dageba, a ŋaa ba ŋiŋaa taawei aŋ lɛɛɛ kɔ Jerusalem ma ŋla.”

Ba keŋ Yesu mu Herɔd teenj

⁶ Paalit si nii ari Yesu lii Galilii nɛ, u piesɛ nialij sii bul Yesu teenj a bul, “Baala deen ŋaa Galilii tiina nɛɛ?” Ɔii nɛ ba bula pu di kuoro Herɔd nɛ faa beŋ tiŋtee-la Yesu si lia. ⁷ Paalit si nii ŋii, u ŋaa ba kɛnu kaa mu Herɔd teenj. Bua-la le di Herɔd he Jerusalem le. ⁸ Herɔd tuɔŋ kala toɛ u si na Yesu, bɛɛ wiaa u nii u wiaa faafaa kala nɛ a yie chiche duu nau. U faa che di Yesu ŋaa wu-kpuŋkpere nɛ duu na. ⁹ Ɔii nɛ

Herod piẽse Yesu wiaa yuge, ama u bi wii bula. ¹⁰ Nialiq si kpu pusunq pipi Wia kuhiasiq ari Wia teniq kerichiba-la sii tuora mu Yesu ẽ a faasa bul u teenq worunq. ¹¹ Herod ari u laali-yuoroo sieri Yesu ẽ a dogisu, aq leq ba jonq geri-baliq ku-zonq kubala laalu, aq miira kenu mu Paalit teenq. ¹² Herod ari Paalit faa yuo donq ne. A lii tapulii-la ne, ba siq a dii nanqonqunq.

Ba si di ba keq Yesu mu kpu

Mat. 27.15-26; Maak 15.6-15; Jonq 18.39-19.16

¹³ Iii ne Paalit yire nialiq si kpu pusunq pipi Wia kuhiasiq ari Juu tinqaa kuhiasiq ari niaa donqunq a bula piba a bul, ¹⁴ "Ma keq baala deeq kaa ko mi teenq a bula pimi ari u qaa di niaa via wonqii-la la sii to ne. Mi saa piẽsu ma kala sipaanq. Wialiq ma sii bul u teenq a bul duu cheye, mi bi ba tuonq kubala ma na duu qaa chei. ¹⁵ Herod ma si bi na u si qaa wii-la chei, nii ne tii u leq ba bira kenu kaa ko daha. Má bee na, baala deeq bi wii-kala qaa chei a mage di ba kpuu. ¹⁶ Mi jaq leq di ba viiru aq jonq ta." [¹⁷ Ama diisinq kielinq gbiele-la ne yie-na kala, ba yie leq Paalit liise danqarikaba tuonq kubala ne a ta, nii-la Juu tinqaa si cho di ba liisa.]

¹⁸ Iii ne nialiq kala kpia gonq a bul di ba kpu Yesu aq liise Barabas piba. ¹⁹ Bua kubala ẽ, niaa sii qaa taawei ne ba ta-baliq ẽ. Barabas kpu nuu, nii ne tii ba kenu mu to dia. ²⁰ Paalit si cho duu jonq Yesu ta, nii ne u bira suomo bul wiaa pi ni-danq-la. ²¹ Ama ba faasa kpia gonq a bul, "Má kpaasu daa-gesee nyunq, má kpaasu

daa-gesee nyuŋ!” ²² Ŋii ne Paalit pieseba naanŋiiŋ butorimūŋ a bul, “Bee ne tii? Bee kuŋ ne baala deeŋ ŋaa chei, ka mi-na bi na? Mi-na bi na u si ŋaa wii-la chei a mage di ba kpuu. Mi jaŋ leŋ di ba viiru aŋ joŋu ta.” ²³ Ka ba ha psee, a faasa kpia goŋ a bul, “U maga di ba keŋ Yesu a kpaase daa-gesee nyuŋ ne.” Ba sii ŋaa goŋ ŋii, Paalit ku sei ba kua ²⁴ a bul di ba keŋ Yesu kpaase daa-gesee nyuŋ, ari nialiiŋ fa si sul ŋii. ²⁵ Ŋii ne Paalit liise nii-la ba fa si cho a ta, nii-la ba fa si kaa to dia a tiŋ u si ŋaa taawei a kpu niaa le. U joŋ Yesu a he ba nisiŋ le di ba ŋaa wii-la ba si cho.

Ba keŋ Yesu kpaase daa-gesee nyuŋ

Mat. 27.32-44; Maak 15.21-32; Joŋu 19.17-27

²⁶ Ŋii ne ba keŋ Yesu kaa lii di ba kaa mu kpaase daa-gesee nyuŋ. Ba sii mu ŋii, ba cheŋ baal kubala baa yire Saamōŋ a lii Sariini, duu lii бага a jujuu Jerusalem. Ba kenu a joŋ daa-gese-la baasu a ŋaa u kaa tuto Yesu hariŋ. ²⁷ Ni-dan-la ma to u hariŋ. Ba tuōŋ haalaa yuga a yiyel Yesu wiaa. ²⁸ Ŋii ne Yesu miira daaseba aŋ bula piba a bul, “Jerusalem haalaa, ma si mi wiaa yel. Má yel ma titia ari ma biiriŋ wiaa. ²⁹ Bee na tapulaa ka ko ne, niaa jaŋ bul, ‘Hapiraa ari haala-la si bi biiriŋ lula di ba diese, ba tuōŋ jaŋ tōre.’ ³⁰ Bua-la le ne niaa jaŋ bul di peelee tele toba, di dundolluŋ ma jere toba. ³¹ Mi si nage tii-weyiŋ, aŋ ka ba dogisemi ŋla, ee ne ba jaŋ ŋaama ma le, ma ma si nage tii-hilia le?”

32 Ba si keŋ Yesu mu ηii, ba keŋ ni-bɔŋŋɔɔ balia ma kaa mu di ba kpuba a pe Yesu le. 33 Ŋii ne ba mu yi lee kubala baa yire nyu-kunjkogulo. Ba si yi lee-la, ba joŋ Yesu ari ni-bɔmɔ-la balia a kpaaseba daa-geɛɛ nyuŋ. Dɔŋɔ he daa-geɛɛ nyuŋ si he Yesu na-diŋ, dɔŋɔ ma he daa-geɛɛ nyuŋ si he u na-gua. 34 Ŋii ne Yesu chuɔle Wia a bul, “Mi Nyimma, joŋ wii-la ba si ηaa a cheba, beɛ wiaa ba bi jiŋ wii-la kala ba sii ηaa.” Ŋii ne ba tɔŋɛ Yesu genniŋ wiaa di ba kpaɔ, a jiŋ geri-la nuu-kala si jaŋ laa. 35 Niaa dɔŋsuŋ ma chiŋ dime a biben, aŋ ka Juu tiŋŋaa kuhiasiŋ sisieru le a bul, “Duu ne ηaa Kirisito, nii-la Wia si liisa, má leŋ duu laa u titia ta yeii. U wuo laa niaa tita ne.” 36 Laali-yuoroo ma sieru le a ηaa siniŋ si nyala kaa mu pu duu nyua 37 aŋ bula pu duu ne ηaa Juu tiŋŋaa kuoro, duu laa u titia ta. 38 Ba ma ηmuŋsa mere u daa-geɛ-la le a bul, “Juu tiŋŋaa kuoro ne ηla.”

39 Ŋii ne ni-bɔmɔ-la dɔŋɔ ma si sage daa-geɛɛ nyuŋ tuuse Yesu a bul, “Ŋ ne ηaa nii-la Wia si liisa koo? Saa laa η titia ta aŋ pe laala ma ta.” 40 Ŋii ne ni-bɔmɔ-la dɔŋ-la kpiau le a bula pu a bul, “Ŋ bi Wia ka fáa? La duu kala ne juu wu-bala. 41 U maga di ba ηaala-na ηii ne, beɛ wiaa la ηaa wu-bɔŋ ne, aŋ ka u-na bi wii-kala ηaa chei.” 42 Ŋii ne aŋ ka u bula pi Yesu a bul, “Yesu, di η ne dii kuoruŋ, liisi mi ma wiaa.” 43 Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Wutitii ne mi bulaa piŋ, la diŋ kala jaŋ he Wia-jaŋ jiniŋ.”

Yesu suba

Mat. 27.45-56; Maak 15.33-41; Joŋ 19.28-

30

⁴⁴ Wia si ku mage nyu-gbaɲa, leriɲ kala biri lim a mu yi didaaniɲ, ka leriɲ bira pullɛ. ⁴⁵ Patiisa nɛ fa hɛ Wia-dia tuɔɲ. Ba kaa kɛrɛ. U kiɛsɛ balia. ⁴⁶ Ɔii nɛ ka Yesu faasa yirɛ a bul, “Mi Nyimma, mi joɲ mi titia a hɛ ɲ nisiɲ lɛ.” U bul ɲii nɛ aɲ wiesi u wiesi kati aɲ suu. ⁴⁷ Ɔii nɛ di laali-yuoroo zolo kuhiaɲ kubala fa chiɲ dime. U na wii-la si ɲaa, a dennɛ Wia a bul, “Wutitii, baala deenɲ fa ɲaa tuɔ-pul tiina nɛ, u bi wii-kala cheye.” ⁴⁸ Nialinɲ kala fa si hilime dime di ba na wii-la si jaɲ ɲaa aɲ lɛɛɛ na wii-la si ɲaa, ba paa ba nisaa chuɲ ba nyuɲ lɛ a miira mu dia. ⁴⁹ Nialinɲ kala fa si jinɲ Yesu, ari haala-la kala fa sii to u hariɲ a lii Galilii kɔ, ba chiɲ di-bolii a na wiaa deenɲba kala.

Ba hugi Yesi

Mat. 27.57-61; Maak 15.42-47; Joɔɲ 19.38-

42

⁵⁰⁻⁵¹ Baal kubala ma nɛ fa hɛ dime. U yirinɲ nɛ Josef. U fa ɲaa Juu tiina nɛ a lii Arimatiya. U fa ɲaa nialinɲ si yie hilimi a vuvuure wiaa doɲɔ nɛ. U fa ɲaa tuɔ-pul tiina nɛ. Niaa ma jujoɲu jirima. U ma fa gberɛ Wia kuorii-la nɛ duu kɔ. Ba fa sii vuure di ba kpu Yesu a sɛnɛ ɲaa ɲii a kpuu, u fa bi seye. ⁵² Ɔii nɛ u sii mu Paalit teenɲ a sul Yesu ku-suunɲ. Paalit lenɲ u mu sori. ⁵³ U sori Yesu ɲii, a joɲ geri-pula a beu, a joɲu hugi. U kɛnu kaa mu hugi buɲ ba si lɔsɔ lɛ nɛ. Ba ha bi nuu-kala hugo dime. ⁵⁴ Tapulii-la di ba ɲaa siri didaaniɲ a gberɛ ba che-wiesii-la. ⁵⁵ Haala-la fa si to Yesu hariɲ a lii Galilii kɔ, ba to Josef hariɲ a mu na buɲ-la, a na ɲii u si hugi

Yesu. ⁵⁶ Ɔii nɛ ba miira mu dia a chɛ tulaali di ba kaa mu tise Yesu. Chɛ-wiesii-la chɛɛŋ ba sii a wiesi. Wialin Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto bul ŋii nɛ.

24

Yesu sii suuŋ lɛ

Mat. 28.1-10; Maak 16.1-8; Jɔɔŋ 20.1-10

¹ Lahadi chɛɛŋ siipuuraa, haala-la sii a kɛŋ tulaalii-la a kaa mu bua-la leriŋ. ² Ba si yi lee-la, ba na di tabii-la ba fa si kaa tɔ bua-la niin suro. ³ Ɔii nɛ ba juu bua-la tuɔŋ, ama ba bi la Tiina Yesu ku-suuŋ na. ⁴ Ba chin dime a bi jin wii-la kala ba si jan ŋaa. Ba ŋaa di ba beŋ, di baalaa balia nɛ chin ba sɛmɛ ŋii. Ba genniŋ faasa tutul. ⁵ Fawullun kɛŋ haala-la. Ba kɛŋ ba nyusuŋ gure. Ɔii nɛ baala-la piɛɛba a bul, “Bɛɛ nɛ tii ma chichɛ nii-la si weye ni-suunuŋ tuɔŋ?” ⁶ U tuo daha. U sie nɛ. Má liise mu yi wii-la u fa si bula pima lɛ, bua-la lɛ u fa si hɛ Galilii lɛ. ⁷ U fa bula pima ari ba jan jon u-na Nuhuobiine Bie a hɛ haachɛ diiree nisiŋ lɛ di ba kpaasu mɛrɛ daa-gɛsɛɛ nyuŋ duu suu, aŋ ka duu sii suuŋ lɛ tapulaa batori chɛɛŋ.” ⁸ Ɔii nɛ haala-la liise yi wii-la u fa si bula piba. ⁹ Ba miira lii bua-la leriŋ a mu bula pi Yesu haritooro fii ari kubala-la, ari nialiŋ dɔŋsuŋ fa sii to u hariŋ wialiŋ kala si ŋaa. ¹⁰ Haala-la si mu bua-la leriŋ nɛ ŋla: Mɛeri Magidaliŋ, Juana ari Jeems naan Mɛeri. Ba di haalaa dɔŋsuŋ nɛ bul wiaa deenba si ŋaa a pi Yesu nanɔɔba-la. ¹¹ Ama Yesu nanɔɔba-la fa biina ari wii-la

haala-la si bula ɲaa wu-nyiarɪŋ nɛ. Ba bi laa dii. [¹² Ama Piita sii a fá mu bua-la leriŋ, a mu juu bua-la, a beŋ a na genni-la ba fa si joŋo bɛ Yesu di ba pina, aŋ ka u bi kuŋ-kala na. Ɔii nɛ u miira mu dia a keŋ wii-la si ɲaa a bibiine. U kperu.]

Niaa balia fa síi to Yesu hariŋ mu taŋ kubala baa yire Emeyas

Maak 16.12-13

¹³ Tapulii-la titia nɛ niaa balia fa síi to Yesu hariŋ mumu taŋ kubala baa yire Emeyas. Emeyas ari Jerusalem yi ari meel-daasiŋ balipe nɛ. ¹⁴ Ba síi mu taŋ-la ɲii, ba bula pipi doŋo wialiŋ kala si ɲaa. ¹⁵ Ba síi bul wialiŋ ɲii a vuvuure, ɲii nɛ Yesu titia ku yiba ba kala viveŋ. ¹⁶ Ba nau, ama ba bi wuo jin ari u nɛ. ¹⁷ Ɔii nɛ Yesu pieseba a bul, “Wu-beɛ nɛ maa bul ɲii woŋbiin lɛɛ?” Ɔii nɛ ba chiŋ, ba tuoŋ kala chei. ¹⁸ Ba tuoŋ doŋo yiriŋ nɛ Kiliapas. Ɔii nɛ Kiliapas piesu a bul, “Ɔ dunduna nɛ ɲaa nuhuoru a hɛ Jerusalem lɛ a bi wii-la si ɲaa tapulaa deenba niaa?” ¹⁹ Ɔii nɛ u pieseba a bul, “Wu-beɛ nɛ ɲii?” Ɔii nɛ ba bula pu a bul, “Wii-la si ɲaa Yesu si lii Nazaret lɛ. Baala deen fa ɲaa nii-la fa síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ lɛ nɛ. Wialiŋ u síi ɲaa ari wialiŋ u síi bul fa keŋ doluŋ Wia ari nuhuobiinee kala teen. ²⁰ Nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Juu tinŋaa kuhiasin joŋu hɛ Paalit nisiŋ lɛ duu kpuu. Ɔii nɛ Paalit ɲaa ba kpaasu mere daa-gɛsɛɛ nyuŋ u suu. ²¹ La faa yiele ari u nɛ ɲaa nii-la si ko duu laa Iziral tinŋaa ta. Ba si

kpu Yesu nii, u tapulaa batori ne jiniŋ. ²² La di haala-la doŋsuŋ fa sii to Yesu hariŋ ku bul wii pila. U kperila. Ba sii mu bua-la leriŋ siipuuraa aŋ bi Yesu ku-suuŋ na. ²³ Ba ku bul nii pila. Ba bula ari ba na Wia tinɗaaraa ari duosoo tuɗɗ. Ba bula piba ari Yesu weye ne. ²⁴ La tuɗɗ doŋsuŋ ma mu bua-la leriŋ a na ari wii-la haala-la si bula ŋaa wutitii ne. Ba bi Yesu na.” ²⁵ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ni-yaaraa, ma digilaa yunje, ma bi wialiŋ nialiŋ fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le laa dii. ²⁶ Ma bi jiŋ ari u maga di nii-la Wia si liisa, na heeŋ ne aŋ-na juu u kuorii-la tuɗɗ a laa yiriŋ?” ²⁷ Nii ne Yesu bula piba wialiŋ kala ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɗɗ a tigeu le, a suomi teŋ-la Moosis si ŋmuŋsa a kaa mu tenni-la kala nialiŋ sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le si ŋmuŋsa le. U dageba wialiŋ kala bubuɗɗ.

²⁸ Ba sii mu nii, ba ku kpage taŋ-la ba sii mu. Nii ne Yesu ŋaa a nage duu ha kiele mu ne. ²⁹ Nii ne ba kenu lere bil di taŋ bire, duu leŋ di ba chua. Nii ne u juu di ba piŋ. ³⁰ Ba si he dia tuɗɗ, ba hoŋ di ba dii kudiilee. Nii ne Yesu joŋ boroboro a chuɗe Wia aŋ kaa choŋge piba di ba dii. ³¹ U si ŋaa nii, ba siala luome ba jiŋ ari Yesu ne. Ka u lel ba sipaŋ. ³² Nii ne ba bula pi doŋɗo a bul, “La yaraa fa fiela ne woruŋ u si bul wiaa pipila woŋbiŋ le, aŋ pe didageɗa Wia teniŋ wialiŋ bubuɗɗ.” ³³ Nii ne ba sii lima lima a miira mu Jerusalem, a na Yesu haritooro-la fii ari kubala, ari nialiŋ doŋsuŋ ma fa sii to Yesu hariŋ. ³⁴ Nii ne Yesu haritooro-la fii ari kubalala bula piba a bul, “La Tiina Yesu sene sii ne. U

keŋ u titia kaa kɔ dage Saamɔŋ nɛ!” ³⁵ Ɔii nɛ nialiq baliaminŋ ma bul wii-la si ŋaa wonɓiinŋ lɛ, ari ŋii ba si ku jiq ari la Tiina Yesu nɛ. Ba si di bua-la lɛ u si keŋ boroboro chɔge a piba lɛ nɛ ba jiq ari u nɛ.

Yesu keŋ u titia ku dage u haritooroo

Mat. 28.16-20; Maak 16.14-18; Jɔɔŋ 20.19-23; Yesu nanŋ. tiŋtiŋŋaa 1.6-8

³⁶ Nialiq balia sii bul wialiq ŋii, di Yesu titia nɛ chiq ba tutuɔbaaniŋ ŋii [a bula piba a bul, “Ma jaŋ hoŋ ari yarifiɛlaa.”] ³⁷ Ɔii nɛ fawulluŋ keŋba, ba biina ari ni-dima nɛ ba na ŋii. ³⁸ Ɔii nɛ Yesu piɛɛba a bul, “Bɛɛ nɛ tii fawulluŋ keŋma maa walimɛ ma titia? Bɛɛ nɛ tii ma tuɔbiinaa vugimɛ ŋii?” ³⁹ Má beŋ a na mi nisaa ari mi naasiŋ a jiq di mi nɛ. Má dige na. Ma jima ari ni-dima bi yaraa keɛ ari mi si keŋ ŋii.” [⁴⁰ U si bul ŋii, u keŋ u nisaa ari u naasiŋ kala a dageba di ba na.] ⁴¹ Ba ha bi laa dii, ka wii-la sima piba kiŋkeŋ. U ŋaaba wu-kpuŋkpere. Ɔii nɛ u piɛɛba a bul, “Ma keŋ kudiilee nɛɛ?” ⁴² Ɔii nɛ ba joŋ cheŋfiliŋ ba si wasa a pu. ⁴³ U laa chaŋ ba sipaŋ.

⁴⁴ Ɔii nɛ u bula piba a bul, “Mi fa bula pima ari wii-na kala ba fa si ŋmuŋsa a tigɛmi lɛ jaŋ ŋaa wutitii. Ba ŋmuŋɛ wiaa a tigɛmi lɛ wialiq tuɔŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto ari wialiq tuɔŋ nialiq fa sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ fa si ŋmuŋsa, ari wialiq tuɔŋ ba si ŋmuŋɛ Wia teniq sɛmɛ dɔŋɔ ba sii yire Saams. Ba kala ku ŋaa wutitii.” ⁴⁵ Ɔii nɛ Yesu ŋaa ba keŋ wu-jimiŋ di ba wuo jiq Wia teniq wiaa

bubuon. ⁴⁶ Ɔii ne u bula piba a bul, “Ɔla ne ba ɣmuɣsa bil:

‘U maga di Kirisito, nii-la Wia si liisa na heɛɣ
a suu

an sii suuɣ le tapulaa batori cheɛɣ.’

⁴⁷ Ba bira ɣmuɣsa di niaa jaɣ bul Wia wiaa, nii-la Wia si liisa doluɣ le, dunia lee-na kala, a bula piba di ba birima lii ba haacheba le di Wia joɣ ba haacheba cheba, di ba suomo ɣaa ɣii Jerusalem le.” ⁴⁸ Ɔii ne Yesu bira bula piba a bul, “Ma ɣaa wiaa deenba kala si ɣaa siada, di ma wuo bula pi niaa. ⁴⁹ Má bee na, mi jaɣ joɣ ku-la mi Nyimma si si u jaɣ joɣo pima a hema le. Ama má gberɛ Jerusalem le, see bua-la yie di doluɣ lii Wia teenɣ a ku tuu hema le.”

Wia joɣ Yesu jil Wia-jaɣ

Maak 16.19-20; Yesu nanɣ. tinɣinɣaa 1.9-

11

⁵⁰ Ɔii ne u keɣ u haritooro-la ba lii ta-bal-la le a joɣ wonɣiiɣ a mumu Betani diiriɣ. Dime ne u keɣ u nisaa kaa chu toba le an chuole Wia piba di Wia peba le. ⁵¹ U ha si chuole Wia pipiba ɣii a susulu duu peba le, ɣii ne u sii ba teenɣ, [ka Wia joɣu kaa jil Wia-jaɣ.] ⁵² Ɔii ne ba chuolu an miira mu Jerusalem. Ba tuonɣ kala faasa tore. ⁵³ Ba yie juu Wia-dia bua-na kala le a chuchuole Wia.

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 13 Jun 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330